

The Project Gutenberg eBook of A három galamb: Regény, by Lehel Kádár

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: A három galamb: Regény

Author: Lehel Kádár

Release date: September 8, 2012 [EBook #40715]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Tamás Róth, Albert László and the Hungarian Distributed Proofreading Team at (<http://dphu.aladar.hu>)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK A HÁROM GALAMB: REGÉNY ***

Megjegyzés: Facebook oldalunk: <http://www.facebook.com/PGHungarianTeam>

A három galamb

Regény

Irta

Kádár Lehel

Budapest, 1918 Singer és Wolfner kiadása

Minden jogot fenntartunk, a fordításét is.

Copyright by Singer & Wolfner, Budapest, 1918.

Budapesti Hirlap nyomdája

Nucika emlékének

I.

A Medve-utcán egy reggel nehéz stráfkocsi dübörgött keresztül és megrázta az ablaküvegeket, melyek mögött fehér csipkefüggöny őrizte az asszonyokat és lányokat. A Medve-utcában ugyanis alacsony az ablakok és aranyszín haja van az asszonyoknak. Az ilyen hajra sóváran száll a férfinézés, mint a virágra a galagonyalepke. Az ilyen haját el kell rejtteni olyankor, ha kibontva ömlik végig a vállon, mely világít, mint a fehér alabástrom. Csak csendeséletű asszonyoknak van ilyen fehér testük, asszonyoknak, akik keveset vetkőznek és csak vasárnap délelőtt öltöznek suhogó selyembe, amikor misére szólnak a szakállas barátok harangjai. A szakállas barátok csak háromszor látnak életükben vizivárosi asszonyt közlről. Először akkor, amikor keresztelnek,

másodszor, amikor összeadják valami ropogóscsontú kézművessel, harmadszor pedig, amikor fáradt-csendesen lefekszenek pihenni egy nehéz tölgyfakoporsóba, melyet mérték után gyalul össze a Gyorskocsi-utcai asztalos...

Amikor az a nehéz stráfkocsi felcsörömpölte a Medve-utcát, hajnal volt és meglebbentek a függönyök, s kíváncsi pillantások szálltak bele a májusi reggelbe, mely mosolygós vala, mint a jókedvű királykisasszony, ki szépet álmodott. A pillantások haragosak voltak, mert május elsején bokrétás legények szokták fölkelteni az álmodókat. Bokrétás legények, kiknek fekete süvegje organavirággal van kitollazva és ménkü nagy trombitát recsegtetnek a Fekete Medve sarkán. A nóta kényelmesen cammog bele a sikátorutcákba, a taktusa illedelmes, mint a misére suhogó polgárasszony. A bombardon vartyog, a szárnykürt rikácsol és a klarinét nyafog, mint a válogató gyerek. És mégis szép a dal, mely kiszáll a trombitatölcséren, mert ott fogant valahol csendes német városokban, ahol szigorúan ki vagyon mérve az emberi élet, mint a Zöldhordónál a korsó sör és csak vasárnap délután érnek rá a kézművesek arra, hogy olyasmit cselekedjenek, mit hétköznap röviden butaságnak hívnak az iskolamesterek. E vasárnap délutánok hangulata szorong benne a dalokban, melyeket hétköznap csak a leányoknak van merszük dudolni titokban...

-4-

Hogy nem a trombitások keltették fel a Medve-utcát, haragos tűzzel szikráztak az asszony- és leányszemek. Akkor meg éppen, amikor meglátták a kocsit. A szekéren ugyanis mindenféle limlom dagadozott, melyekről azt se tudták a jó pugrisok, hogy mire való. Nem látták a becsületes százfiókú sublátot, melyben kényelmesen elszunnyad a fehérenemű, nem az almáriumot, melynek torkából levendulaillat felhőzik elő. A kényelmes ágyak tornyos feje sem hivalkodott a kocsi tetején s az asszonyok szemében az a kérdés égett csodálkozva: vajjon hol és mit álmodnak ezek az emberek? Mert arról meg valának győződve, hogy álmodni és meghalni csak tornyosfejű ágyakban lehet.

Ezek helyett a polgári élet-kellékek helyett mindenféle furcsa holmi hivalkodott a szekéren. Nagy, nehéz dunnák, süppedéses párnák kevélykedtek a kocsis háta mögött, az ágynemű mellett batyuk, a batyukat mindenféle cifra láda támogatta, melyekre tulipánok voltak pingálva. A ládák tetején edények csörömpöltek, melyek mázasok voltak, a rajzuk pedig éppen olyan cifra, mint a ládáké. A butorféle mögött gyalupad gubbasztott, a gyalupadon szerszám csörgött, meg valami furcsa hangszer, amilyent sohasem láttak az itt való emberek. Olyan volt, mint a cimbalom, de kisebb és ezüst hurok csillogtak rajta, mint a frissen köszörült kés.

-5-

A csörömpölés fölkelte a polgárokat és a százesztendő Frau Krisztin, ki bölcs volt, mint a vén papagályok, megcsóválta öreg fejét:

- Na, so á' Gsindl!

A kocsi mellett ugyanis egy hányaveti járású férfiú lépkedett, mintha parketten ceppedlizett volna. A bajusza veres, a feje kopaszodó. Jóvágású ember volt és feltűnt a pugrisoknak, hogy egyetlen-egyszer sem botlott meg az ökölnagy kőből rakott flaszteren. Úgy öltözött, mint az iparosok vasárnap, pepita nadrág és Ferenc József-kabát kevélykedett rajta. Nem volt fiatal, de a szeme mégis ide-oda elevenkedett a meglebbenő függönyök felé és holtbiztosan meglátta a jóképű személyeket. Ilyenkor aztán kevélykedve meglebbentette fekete puha kalapját:

- Kisztihand, naccsám!

Félszemével hátrafelé vágott, ahol egy szélesre gömbölyödött asszony ballagott elfulladva és meg-megbotlott a nehéz kövekben. Jóképű, barna iparosasszony volt, java magyarfajta, a karja mint két gömbölyűre esztergályozott cölöp csapkodta a levegőt. Szeme dióbarna volt, a haja fekete és nagytollú kalap berzenkedett a fején. Amikor a férfi ide-oda köszönt a kikandikáló fehérszemélyeknek, az asszony felhőrdült, mint a haragos mopszlikutya. A férfi azonban hátra szólt:

-6-

- Ugyan ne bomolj, Mári! Az iparosember előbb társadalmat űz!

Az asszony valami cifrát kanyarított a társadalomra, meg az üzelkedésre, aztán meg-megigazgatta a stráfkocsiról lefityegő holmit és fújt, kelletlenkedett, ellenségesen forgatta jobbra-balra a meglebbenő függönyök felé szemét, aztán hálásan sóhajtott, amikor a stráfkocsi megállt egy szürke emeletes ház előtt. A ház ódon volt, mint az egész városfertály, a kaput nehéz kőbálványok tartották, a kapu fölött valami öreg címer viaskodott a ráházolt mészréteggel, a kapubolt alatt mángorló sárgállott és fehértarka macskák kergetődztek.

A szemben való ház ablakai kinyiltak és Muttermayer néni riadtan nézett ki az ablakon. Ő is azt mondta, amit Frau Krisztin:

- Na, so a' Gsindl!

Nem volt érkezése újabb megjegyzésre, mert a Fekete Medve sarkán keményszavú nóta reccsent. Nem trombita fújta, hanem emberi torok. Feketeruhás sváblegények, iparosforma sihederek tátogatták szájukat. Egy rezesarcú, nagyöklű dirigálta a kórust, mely valósággal bedugaszolta szavával a sikátorokat. És szólt az ének:

A putafoki talárok mink fatyunk,
Szép leánokért élünk-halunk...
Einz, zwei...
Ellenpen:
Télután, mosoka-

Tás után,
Peáll a szort itó
És mindig havaszik...
Drei, vier...

A humorkás korál mosolyt csalt az asszonyi ábrázatokra és a lányok huncutkodva kacagtak ki az ablakon. A burgerek is felébredtek és magasra húzván nadrággjukat, pálinkát nyújtogattak kifelé a dalárdának, mely nagy kortyokban nyelé a tüzes italt. Házról-házra, ablakról-ablakra mentek a svábok és még az emeletekről is madzagon lógattak feléjük a valódi törkölyből a derék polgárok, kik különben szűkmarkúak voltak, csak ünnepi alkalmakkor nyilott meg a tenyerük és szívük...

-7-

A dalárda minden harmadik-negyedik háznál lelkesedve zendített rá a dalra és nyelte a kiáramló pálinkafolyamot. Mind nehezebb lett a torkuk, mind bokkrétásabb a süvegjük, mert a pálinkával együtt virág is hullott az ablakokból. Ami nem is volt csoda, mert tavasz volt és a kőházak mély udvarában virágpillangó ült az orgonabokron...

A Medve-utca kéjes gyönyörrel hallgatta a dalárokat, szívta és itta az éneket és élet szállt a kövek közé, a tavaszi reggel gyöngéje élete. Kerekre szélesedtek az orcák és jókedvre hangolódtak a szívek. Mert jó hírt hoztak a vincellérek a hegyről és Frau Krisztin, a százéves asszony jó termést jósolt ezidénre. A dalos svábok megálltak annál a háznál, amely előtt a stráfkocsi vesztegelt, s amely előtt két nagymarku tróger pörölt az imént érkezett asszonysággal, aki a földszinti ablakok egyikéből szidta fölmenő ágra leledző rokonságukat. A dalosok rázendítettek a dalra, a szünetek között a regenschori rányújtotta lapát nyelvét az asszonyra, kit elhagyott a túrlme. A következő pillanatban egy vödör víz csapódott a sváblegények képébe és lőn szörnű felfordulás, melyet még nem láttanak a medve-utcai kövek. A dalárda ugyanis haragra lobbánván a sérelem miatt, beverte az ablakot. Bántotta önértétét, hogy a polgárság szemelattára történt és hogy az asszonyok nagyot kacagtak rajtuk.

-8-

Az ablaküveg csörömpölve hullott a gyalogjárókőre, de a következő pillanatban kijött az asszonyság ura. Ingujiban volt és erős karján dagadtak az izmok. Megfogta a karvezetőt, megrázta és odavágta a dalárok közé, kik mint a kuglifigurák jobbra-balra dőltek. A dalárda szétrebbent, mint a kővel meghajított verébsereg és az emberek szörnűködének:

- Ein rabiater Kerl!

A föllépés imponált a két trógernek, ki nekilátott a cihelődésnek és befelé hurcolta a holmit. A mester a világért sem nyúlt volna semmihez, csak nézte, hogy izzad a két szaktárs és hallgatta, hogy kerepel a felesége nyelve, ki szapora szóval korholta az imént való ágálás miatt. Amikor megunt, felszólt félvállról:

- Ne kacérkodj már annyit, Mári! Az iparosembernek meg kell szerezni a tekintély-alapot...

Szólt és rágyujtott egy rövidre, melynek kék füstje lassan úszott a levegőben, mint az emeletről leejtett fátolrongy. Ott állott gógös-kevélyen, mint egy fejedelem és egykedvűen szalajtotta végig a szemét a házakon, mintha nem érdekelnék. Pedig nem tett céltalanul semmit, mint a magyarai népek általában. Az utcába torkolló boltajtókat figyelé belső elmélyedéssel és csakhamar megcsillant a szeme. Mert észrevette, hogy az egyik deszkalapról Gambrinusz király kövér orcája mosolyog. Valami régen porló vándorpiktör mázolta valamikor az ajtóra anno Domini 1792. Nagy bendője lehetett a jámbornak, mert mint a legenda mondá, annyi sört alkudott ki fizetségül, amennyit egy ülőhelyében meg tudott vala inni. És aznap nem jutott sör a vizivárosi polgároknak, mert a vagabundus megivá mind a három hordót.

-9-

Gyomránál csak a szíve lehetett nagyobb. A szívében szerelem égett. Nagy, sűrű, mélységes szerelem, melyet sörrrel kellett vala locsolni, hogy meg ne gyulladjon és hamuvá ne hulljon valamelyik kiskorcsmá előtt. Nagy szerelmét, rajongását rámozolá az ajtófára. Cinóberrel meg késsel dolgozott, de annyi életet vitt felséges ő ura ábrázatába, hogy nem volt ember, aki el mert volna menni a „Szomjas pacsirta” előtt. Ez a pacsirta hasonlított vala a művészre, mert szintén szerette a sört. Odaszállott Gambrinusz király habzó kőkorsójára és megülve szélén, belemártotta szomjas csőrét a habzó italba...

Az ujonnan érkezett férfiú egyenesen a Pacsirta felé tartott és berugván az ajtót, letelepedett az egyik asztalhoz, mely kopott volt az időtől meg a durákozó iparostenyerektől. Körülszimatozt és az egybeolvadó szagokból megállapította az első versre, hogy itten a legjobb a barackpálinka. Amikor eléje tették, egy hajtásra kiitta és ezt megismétlé egymásután négyszer. Ekkor aztán szalonnát húzott ki a pepitanadrág zsebéből, kenyeret kért és végtelen nagy kézművesnyugalommal bicskázni kezdett. Szakértelemmel aprítá a húsos szalonnát és kenyeret, belakott, aztán lecsipegetvén nadrággjáról a morzsákat, az asztalra durrantott:

- Sört!

Kisült, hogy legalább is van olyan szomjas, mint a pacsirta a silten, mert egyik korsót a másik után hajtogatta föl. A korcsmáros félre nem magyarázható aggodalommal szemlélté vendégének illetén való a működését, ami alighanem a fizetésre vonatkozott. De megnyugodott, mert nemsokára megnyilt az ajtó és megjelent a barna asszonyság, aki csipőre tette kezét és ráríkolta élete ő párjára:

-10-

- Mi lesz, nagyságos úr?

- Ugyan ne kacérkodj, Mári! Igyál egy pettyet!

Az asszony azonban megnyitotta beszédjének zsilipjét és elárasztotta szózuhataggal az utcát. Az egészből csak annyi volt kihámozható, hogy a trógerek behurcolták a holmit és fizetésre várnak. A férfi erre mellényzsebéből kikotort két százkoronást, meg egy csomó kisebb bankót és átadta az asszonynak:

- Itt van lelkem, majd délre nézz utánam...

És folytatá az ivást. A pugrisok valahogy megneszelték a dolgot és becsődülének a „Pacsirtához“. Jelenlétük azonban nem érintette a derék férfiút, mert tovább ivott. Pedig ugyancsak észre akarták véteni magukat, mert feléje kacsintgatának, mondván:

- Das ist der rabiater Kerl!

Az idegen lassankint felismerte a helyzetet, mert megismerte a társaságban a rezesarcú karvezetőt, aki nem éppen barátságos szemet meresztett reá. Néhány nagycsontú sváblegény is ott gebeckedett körülötte és elárulá nem éppen békességes szándékait. Németül karatyoltak valamit, mire a korcsmáros csitítani kezdé őket. Ez csak tűzre csöppent olaj volt. A rezesorrú addig ágált, míg az egyik sváblegény oda nem hajított egy üres poharat az idegen asztalára. A pohár nagyot koppant, de nem tett kárt. Az idegen lehajította sörét, megtörölte száját, kisimította bajuszát, aztán tempósan, lassan odaballagott az ellenséges asztalhoz és szó nélkül megcsapta a hajigálót, aki hanyatt vágódott székestől. Erre aztán kitört a verekedés. Kopogott a söröspohár, csörömpölt az üveg, pattogott a káromkodás. Az idegen férfiú hagyta, hogy belecsimpaszkodjanak és az ajtó felé lökjék. Ott aztán megállt, egy mozdulattal lesöpörte magáról a svábokat, aztán egyenként kidobta őket az ajtón, mint a kölyökmacskát, miközben számolt:

- Án - cváj, án - cváj...

Amikor kiszórta őket, a legnagyobb nyugalommal visszatelepedett helyére, mint aki elvégezte és pedig jól végezte dolgát. Aztán odaszólt a korcsmárosnak:

- Sört...

A korcsmába betévedt Vasztl, a harmónikás és elkezdé nyekegtetni hangszerét, mely bánatosan szuszogott, mint a temetőbe ballagó vénasszonyok. Vasztl opportunus ember vala és tekintettel a vendég magyar voltára, magyar nótákat cifrázott, pedig német nyafogóra illegett a keze. A magyar friss is úgy elnyúlt a harmónikán, mint a rétestészta és elszomorodott, mint a házaégett bugris.

A kocsmá előtt lassankint csődület támadt. Összeverődtek a gyerekek. Egy-két fehérszemély is keveredett közéjük, néhány öreg polgár is meg-megállott az ajtóban és érdeklődni kezdett, hogy mi is van nézni való azon, hogy valaki ingujban sörözik és Vasztl muzsikál neki. A felvilágosítást aztán megkapta otthon, ahol elujságolták az esetet:

- Vadember... tönkre teszi a békességet...

És aztán már szöveget ütött a fejükbe és elhatározták, hogy szólnak a policájnak, mely még búcsúnapkor se téved a Medve-utcába, lévén állandó a rend és zsinórmértékbe szabott a csendes élet. Előbb azonban várni kell egy kicsit, mert elvégre, amit az ember maga elvégezhet, nem bízza másra.

És az agyvelőkben megfogant a kérdés, vajjon merre lehet az erős Tóni?

Erre gondolt az első pillanatban a Pacsirta kocsmárosa is, de látván az óriás mennyiséget, melyet vendége fogyaszt, letett szándékáról. A vendég ugyanis rátért a borra. A jó nehéz sashegyire, mely sárga volt, mint a topáz és úgy csillogott, mint a betlehem csillag háromkirályok éjszakáján. És nyelte nagy kortyokban, csettentett hozzá, mondván:

- A bor jó...

Délben, amikor az országúti templom harangja bemuzsikálta a tizenkettőt a Pacsirtába, megint megjelent az asszonyság:

- Na mi lesz, nagyságos úr?

- Én itt ebédelek, Mári, - mondotta a derék férfiú, kinek már kivörösödött a homloka. Az asszony ismerte, tudta, hogy ilyenkor nem jó vele okoskodni. A nyelve lassú, de a keze gyors nagyon. És látván, hogy élete párja nem mozdul, hátat fordított, mondván:

- Csak dobna ki már valaki innen!

- Olyan ember nem nőtt Pesten, Mári!

A korcsmáros azonban titokban ellene beszélt és arra gondolt, hogy hogy kiszállítaná innét ezt a férfiút az erős Tóni! Az ám az ember! Egész Budán nincs olyan, aki meg merne állani előtte, ha haragszik, még a policáj is kitér neki, ha felönt a „Noé bárkájá“-ban.

Az erős Tónira gondolt Knill Erazmus is, a ragyabunkó karmester, kit meglazsnakolt vala ez a vadember csúfságosan. És elment, hogy megkeresse, ami nem könnyű dolog, lévén május elseje és a budai kocsmárosok ilyenkor lekötik a Tónit. A Tóni ugyanis „rauzverfer“ volt, akit alkalmanként illő sallárium ellenében beállítanak a rend irányában. Öt forintért úgy kihajította még a morva strázsamestert is, hogy magával rántotta a siltet. Az ilyen ember mindig kapós, hát még május elsején! Ilyenkor rálicitálnak a kocsmárosok, mint a kupeczek a lóra.

De Knill Erazmus szívós ember volt, meg aztán, sajgott is a barack, melyet feje búbjára ültetett a vadember, a tekintély is kificamodott a Vizivárosban, ezt aztán helyre kell rándítani. Nyakába vette tehát a várost, bekukkantott a kiskocsmákba, ahol a csaposlegények széleset vigyorogtak, mondván:

- Na Erazmus, milyen volt a „Pacsirtá“-nál a sör?

Budán ugyanis gyorsan száll a hír és az emberek a mozgó hírvivőktől megtudják a nagy eseteket, melyek érdeemesnek találtak arra, hogy az annálekbe följegyeztessenek. Ez a kiszóratás pedig illett vala a nevezetes események közé, lévén Knill Erazmus híres vezérportyázó, aki még soha nem fizette maga a sörét...

Délután lett, mire megtalálta Tónit. A Nagydiófában működött, ahonnan pesti sportosokat kellett kiszórni. Úgy hajította ki őket, mint a kölyökmacsákat. A nehézsúlyú birkozók, az evezők, a boxolók, a futók, a súlydobók akkorát nyekkentek, mint a megrúgott duda. Csak úgy sittygett belőlük a szusz.

Knill Erazmus éppen a munka közepén találta Tónit és láttára e baromi erőnek, fölpisláskolt benne a bosszúérzés.

- Ez majd elveri rajta a taktust!

Amikor a sportegylet ki vala ebrudalva, Tóni lehajított két spriccert és meghallgatá Erazmust. Méltányolva a sérelmet, mely diónagy és papagályszerű daganat alakjában puposodott az öreg tar kobakján, hajlandónak mutatkozott a sérelem reparációjára.

- Hallottam róla, - mondá, - valami csiszlik!

- Rabiátus ember, Tónikám, meg fogod verni!

Tóni lenyelt egy újabb spriccert és mélézva így szólt:

- Ja, megverni az más... Megverni több...

Tóninak ugyanis meg volt a maga tarifája. Szimpla ebrud tiz korona, pofozással egybekötve hús, megverés megállapodás szerint...

Nagy alkudozás után megegyeztek ötven koronában.

- Úgy megverem, - mondá Tóni, - hogy lepedőben viszik el...

A pénz felét leszurkoltatta előre, aztán megígérte:

- Estére hét órakor arra nézek!

Knill Erazmus sopánkodott:

- De akkorára már nem lesz ott!

Tóni bölcs ember volt:

- Aki reggel iszik, este is iszik...

És Tóninak lett igaza. Mert a mester lassankint hozzáidomult a Pacsirtához. Ivott, mint a szomjas föld, nyelte a bort és hajigálta a pénzt. Egynémely vizivárosi polgár bemerészkedett és látván, hogy nem esik baja, nekibátorodott és italozni kezdett. A Vasztl leszuszogta a német muzsikát, a kanári madár elkezdett sipolni, a korcsmáros meg a csapos hordották a sört és akkora lón a szivarfüst, mintha meggyulladt volna a boltíves ivó. Gambrinusz Ófelsége boldog szívvel itatta a szomjas pacsirtát és az országúti templomban hangos harangszóval búcsúztatta az időt, mely száll-száll, mint az eltévedt madár...

Már hetet döngött a nagyharang és Popinka úr, a korcsmáros meggyújtotta az ivóban a petróleumlámpát. A sárgaszárnyu lángpillangó bágyadt fényt rajzolt a falakra és az emberarcokra, amikor kihajlott az ajtó (a régi korcsmaajtók kifelé nyitak, a garázda vendég célszerűbb kialakíthatása miatt) és belapult rajta a Tóni. Hatalmas, nagycsontu, bikanyaku ember volt, a tenyere akkora, mint két cséphadaró, a csontja ropogott, ahogy megmozdította karját. A Tóni mögött felvörösödött Knill Erazmus huszárnadrágszín képe s a szájában lógott a cigáró.

A Tóni megjelenése halk izgalmat keltett. A Vasztl rányaffintott a „Geh'n wir nach Zlauderbach“ kezdetű nótára, Popinka kétvonalas sashegyit csurrantott a korsóba, a kanári elhallgatott és a svábok arcára bizonyos káröröm ült és Horacsek, aki tűzmester volt hatvanhatban, kiszámította az ívet, melyben ez a garázda magyar ki fog szállani a túlsó ház elé.

Tóni lenyelte a bort, aztán megkérdezte Erazmust, hogy melyik az? Erazmus hangosan bökött a pepitanadrágos felé, aki egykedvűen nyelte a bort. Mert már a bornál tartott. Az arca meg se rebbent, pedig tudta, hogy róla van szó. Lepattantotta a szivarja hamuját, azután muzsikus baritonhangon dalolni kezdett:

Német, német, kutya német
Furulya nadrágos...

Tóni megérezte, hogy ez a nóta neki szól és nagy szelindek ábrázata vérvörösbe gyulladt. A vendégek már ismerték és riadtan lapultak meg egy sarokban, mint a birkák. Csak az a rabiátus

magyar nem mozdult, sőt oda vágott félszemével Knill Erazmus felé:

- No, öreg, jó-e a tavaszi barack?

Erre Tónit elhagyta a türelme és odalendült az asztalához. A vendégekben megfult a lélekzet. Na most...

Tóni akkorát csapott tepsitenyerével az asztalra, hogy kiborult a bor. És hangja megreccsent, mint a tréntrombita:

- Hinaus, te betyár!

Jobb kezével áldozata után kapott, de az hirtelen visszaugrott. Elkapta Tóni kezét, egyet csavarintott rajta, balöklével szemén durrantotta, úgy hogy a következő percben a földön hempergett. Fel sem tudott tápázkodni, mert hat-hét nyakleves csattant meg arcán, aztán két gyorsmozgású kar markolt a gallérjába s akkorát lódított rajta, hogy ott szedte össze magát az utcán és tátogott, mint a szárazra került csuka.

Ekkora szégyen még nem esett meg rajta. Rémületében nem tudott mást mondani, mint síró, nyöszörgő hangon: policáj, policáj!...

A bennszorultakban megállt a lélekzet. Csodálkozva, tisztelettel bámulták az idegent, aki kiszórta a legerősebb budai embert. Knill Erazmus térde remegett a rémülettől, úgy hogy nem tudott kirohanni az ajtón. De nem volt szükség rá, mert a rabiátus magyar maga kínálta meg borral.

- Igyál öreg az ijedtségre...

A kidobatas híre úgy szaladt keresztül a girbe-görbe utcákon, mint a pusztai tűz, a korcsmákból összecsődültek az emberek a Pacsirtához. Nem volt ugyanis közöttük senki, akit a Tóni ki ne hajított volna vagy egyszer, vagy másszor valahonnan. És eljöttek megcsodálni a csodaembert s akkora forgalom lón, hogy Popinka még az anyósát is berendelte a sasadi dülőlől, hogy segítsen hordani a bort.

És lón nagy dáridó, hangos nagymulatság, csakúgy zúgott bele az utca. A polgárosszonyok hiába mentek a férjükért, az a fene betolakodott ellene lázította őket. Ott állottak nagy tanakodással a kapuban, hogy mitévők legyenek? Az erős Tóni már nem segíthet, a policájjal nem jó kezdeni. Valakit kellene keresni, aki erősebb, mint az a lump, de hát van-e ilyen ember Budán?

Volt.

Úgy félkilenckor egy barna lány lépkedett keresztül az utcán. Gömbölyded volt, piros arcu, bársonyos nézésű. Akkora szeme volt, mint egy ököl és szeliden, csodálatosan tudott rajta nézni. Alig lehetett több tizenhét évesnél. Ruhája rövid volt és félcipője halkán koppant meg a köveken. Finom keztyű volt kicsi kezén és a kalapja egyszerű volt, de finom. Az asszonyokban megállt a szó: ilyen szépet még nem láttak soha. Vajjon ki lehet?

A finom kis kisasszony óvatosan lépkedett a hegyes köveken, aztán megállt a Szomjas Pacsirta előtt. Kissé idegenkedve, kelletlenül kinyitotta az ajtót, egyet köhögött és csengő, szép, melódias hangon beszólt az ivóba:

- Papa, azonnal gyere haza!

Még dobbantott is a lábával. És a vendégek csodálkozva látták, hogy hogyan rokkanik össze a virtuos ember. A hang megállt benne. Kifizette, amit egész nap ivott, aztán engedelmesen lépkedett lánya után, aki csak annyit mondott neki:

- Mondd, nem szégyenled magad?

II.

A kőbálványos házon másnap megjelent egy nagy, pirosbetűs firmatábla:

PRIMUSZ ISTVÁN
asztalosmester

A firmatábla balsarkát magyarázó szöveg tarkította. A magyarázatot krétával írták vala oda, mondván:

- Koporsót nem vállal.

A szarkalábas betűk megnyugtatták Wohanka Tóbiást, a Gyorskocsi-utcai asztalost, aki nem szenvedhette a konkurenciát. Megörült a fehér enunciációnak, de titokban számárnak nevezte Primusz mestert. Mert ugyan mi az ördögből is élne meg egy jóra való asztalos a Vizivárosban, ha nem koporsófaragásból? Mert itt annyi az öregasszony, mint akácon a virág és amikor eljön a köhögős tüdejű ős, az öregasszonyok elalszanak csendesen, mint a mécsesek, amikor a vizivárosi temetőn végigfúj a haragoskedvű mindszenti szél... És még valamennyien életükben méretnek koporsót Wohanka mesternél, aki ismeri minden óhajtságukat. Mert ha öreg is az asszony, csak

asszony és ugyancsak sokat beszél az utolsó ruháról, arról a faköpenyegről, melyben a másvilágra vonul. Sok a rigolyája, sok a kívánsága és Wohanka mester az esztendő során úgy megtanulta a vénasszonyok nyelvét, hogy még a gyóntató barátokat is lefőzte ebben a nehéz művészetben...

-19-

Primusz mester azonban inkább a fiatalabb asszonyok nyelvén beszélt. Jóképű ember volt és ha elkezdett fütyülni, megálltak a ház előtt az asszonyok. Hivogatóan, trillázva repültek ki a hol vidám, hol mélabús magyar dalok, végig kergetődztek az utcán. És az asszonyok lassan-lassan észrevették, hogy nini, az öreg almáriumok, a vén kom módok nagyon rászorultak a javításra. Az egyiknek megrepedt a párkánya, a másikon már hibás volt az intarzia. És elhivatták Primusz mestert, aki szemével a butort, kezével a megrendelőt simogatta meg. Ilyenkor rácsaptak a kezére, de tetszett nekik szörnyen ez a tapintat és hogy, hogy-nem, híre terjedt az egész környéken, hogy érti a mesterségét!

Reggeltől estig dolgozott, estenden pedig benézett a „Szomjas Pacsirtá”-ba, ahonnan borvirágos kedvvel érkezett haza. Otthon elnyomta nagy kedvét, mert már nagyon a fejére nőttek a lányok, a Primusz-kisasszonyok. A legidősebb, Mancsi, tizennyolc esztendő barna lány volt, szeme simogató, mint a bársony, arcán a tavasz pillangója ült. Gömbölyű, arányos, gyorsmozgásu termete ha feltűnt az utcán, utána lestek az ablakokból, még az asszonyok is rajta felejtették szemüket. Nem is tudták, hogy barnában valakinek olyan szelid, epekedő nézése lehessen, olyan gömbölyű válla, karja, olyan hamvas, friss arca. Hiszen itten szőke lányok nyíltak. Fehérek, csendesek, bágyadtak, szóttalanok voltak. Szóttalanul várták a virágnylás idejét, amikor az ablakuk alatt megszólal a szájharmónia, mit fulladozó tüdővel sipogtak-szivogattak a síhederek.

Mancsi magyar fajta vala, lappangó tüzek lobogtak benne. Gőgösen tartotta fejét és divat-tudásban megszégyeníté a sarki szabónét, aki titokban róla mintázta a kosztümöket. Egyet nem értettek meg az emberek: a kislány végtelen komoly volt, sohasem nevetett. Arca merev volt a komolyságtól, még enni is komolyan szokott. És észrevette az embereken a ferdeségeket és odahaza, családi körben leutánozta őket, Primuszné ténsasszony nagy öröme, ki haragban volt az egész világgal, maga sem tudta, miért. Úgy érezte, hogy minden, ami másoknak van, jog szerint az övé és tőle rabolták méltatlanul. Ha valami jobban öltözött asszony ment el az ablak alatt, vagy ha valamelyik konyhából pecsenyeillat parázott elő, csendes magában felmordult, mire Primusz mester rászólt:

-20-

- Ugyan ne kacérkodj, Mári!

Ebből aztán parázs veszekedés habzott. Primuszné asszonyság csipőjére tette kezét és elkerítette élete párját. Egy-egy felbuzdulása programbeszéd volt a - férfiak ellen, kik valamennyien svindlerok és gyalázatosak. Gyalázatosak, mint az ő élete párja, ki szoknyák után szalad, pedig már nőnek, sarjádzanak a lányok, ma-holnap főköttő alá kerülnek. De ide nem meri betenni a lábát semmiféle ember, mert amilyen az apa, olyan a familia. Erre aztán foghegyről odasercentett Primusz mester:

- Nézd meg az anyját, ne vedd el a lányát...

Primuszné felhördült. Panaszosan, mint a meghajigált komondor és kezei átokra lendültek. Primusz mester türelmes egykedvűséggel mondá:

- Negyvennyolc óta nem fog az átok, Mári!

Az asszony fűjt, reszketett, mint a hirtelen befékezett gépkocsi és mesterségében támadta meg a mestert.

- Te asztalos vagy? Vagy ám!... Fuser, fótózó, aki még munkát sem mer vállalni, ha meg kell fogni a gyalut. A Muck néni koporsóját nem akartad elvállalni, ugy-e?

-21-

- Nem vállalom én koporsót, mert akkor közölünk temetnek valakit...

A lányok szóttalan hallgatással nézték a jelenetet, mely után az asszonyság nekik esett:

- Persze, kisasszonyok lettetek. Mert olyanok vagytok, mint az apátok, nem kell a dolog. Csak a pucc, meg a flanc... De legalább meg tudátok csipni valakit...

Primuszné lelkében egy zsirbafuló élet képe délibábolt, mely megmenti minden szegénységtől. Finom szagok tolakodtak az orrába, pecsenyeillat, tortagóz, mely gazdag emberek konyhájáról szabadul el és csiklandozza a szegény embert. Úgy érezte, méltatlanság esik rajta minden nagyebéddel, melyet mások esznek, minden selyemruha azért suhog a Szent Anna templomban, hogy őt ingerelje. És ilyenkor felreszketett délibábos nagy álmjátékkal a megkívánt, megáhitott bőség, amely meghoz mindent, ami hiányzik, de aminek meg kellene lennie. Emeletes nagy házról álmodott és a ház körül szőlő fog mosolyogni. A lányok híres kisasszonyok lesznek, akiket automobilon röpítenek majd keresztül a városon a hercegek...

- Csak okosnak kell lenni, mondogatta, csak eszettek legyen...

A Primusz-kisasszonyok nagy karikaszeme csodálkozva bámult ilyenkor és Ica, a második, aki már erősen közeledett a tizenhetedik tavaszhoz, felkuncorgott:

- Jaj de herceg lesz az a herceg...

Ica szőke volt és az apjára ütött. Szerette az édespálinkával töltött cukrot és a muzsikát. Egy hallásra megtanult minden nótát és este, amikor az anyja kinn pletykázott a kapuban, elővette a citerát. Nagy, bánatos hangja betöltötte a házat, kiszabadult a kaputorokból és a burgerek

-22-

csodálkozva néztek össze. Így csak az ünnepi misén énekelnek a pesti kalaposdámák, amikor hegedű jajgat bele az orgonába a kóruson és valami hosszúhajú öregember vékony pálcikával csapkodja a levegőt.

Stefi, a legkisebb, beleénekel a dalba, fejletlen gyerekhangja azonban bátortalanul simult Ica énekébe. Csak tizenöt esztendő múlt és gimnázistákkal kacérkodott a lányiskola előtt. Egyébiránt az életről annyit tudott, mint a néneje. Hogy egyszer eljön értük egy herceg gépkocsin és el fogja röpíteni őket valamilyen palotába. Léván kissé ostoba, szemtelenül bámult nagy kék gubószemével az eliramodó autókba és megállapította, hogy nincsen szebb mint egy lilaszínű karosszéria. És Ica nénjét utánozva halálos komolysággal mondá:

- Juj de hercig a herceg...

Manci, a legidősebb, szintén várta a herceget, csakúgy mint a hugai. Várakozásában azonban valami türelmetlenség vala. Az anyja természetét örökölte és amikor titokban leszökött a pesti korzóra, nagy gyűlölségek fakadoztak benne, látván, hogy az övénel drágább ruhák is vannak és nálánál csönyább lányok körül hódolva keringenek kiöltözött fiúk. Igaz, hogy mikor végigment, minden szem rálobbant, a férfiak vágyakozva, az asszonyok csodálkozva néztek rá és elharapott megjegyzések röpültek utána:

- Csodaszép gyerek... Gyönyörű...

Néhányan nyomába vetették magukat, de nem merték megszólítani. Mert valami hideg, fagyos lehelet, valami érthetetlen tiszteletet parancsoló tartózkodás sugárzott le róla. A gavallérok hiába próbálkoztak vele, minden szavuk, minden udvariasságuk lepattogott róla. Hidegen nézte végig barna szemével és egyszerre lehült minden kedvük, minden fellebbanásuk. A gyors sikerhez szokott lovagok lemaradtak, a rajongók nem mertek közeledni, de megjegyezték arcát, természetét és tanakodtak, hogy vajjon ki lehet. Mert kíséret nélkül járt-kelt, sohasem volt vele senki és mégis urilánynak látszott.

Nem volt ismerőse senki, nem tudta a nevét senkinek. Nem köszöntek neki és ő sem köszönt soha. Egyszer, amidőn a Fürdő-utcán a Lánc-híd felé ballagott, szembe került vele Primusz mester. Nyomban átcsapott a túlsó oldalra és onnan köszönt. Alázatosan, tisztelettel, mint ahogyan a legjobban fizető kuncsaftjainak szokott. És a leány kedves-komolyan, szertartásosan megbillentette fejét, kalapján meglebbentek a szalagok. Olyan volt, mint a rózsató, melyet megringat a szél. Odahaza aztán kérdőre vonta az öreget.

- Mondd papa, miért kerültél ki engem.

- Nem akarom, hogy miattam szégyeld magad. Rossz befektetés az iparos-apa...

A leány elrestelte magát, de Primuszné asszonyság rájuk csapott:

- Igaza van apádnak... Az ilyen ember csak szégyent hoz az emberre!

Primusz mester azonban megfelelt neki.

- Csak a leányaidra Mári, csak a leányaidra!...

Ezen aztán csunyán összeháborodtak megint.

A Medve-utcában furcsa híreket meséltek az asszonyok az asztalosékról. Úgy néztek rájuk, mint a csodára, ilyen embereket még nem láttak soha. A kis házakban, melyek egymáshoz simulnak, mintha félnének, hogy egyszerre csak megrohanja és felfalja őket a nagyváros, a terjeszkedő bérkaszárnyszerű, tiszták és régiiek valának az erkölcsök. A háztetőkről pléhcsatorna nyult le és hordókba öntötte a vizet, az eresz alatt tavasszal friss fészket tapasztott a füstű fecske. Oleander virágzott a tornácok előtt, vadszőlő futott a vén falakra. A kis kertekben zümmögő melódiákat vertek ki szárnyukkal a bogarak és szakadatlan sorban kerülgették a verbénát, meg a violát. Egyszerű népek laktak az öreg szobákban, melyekben csendes volt az álom és az élet, csak messziről morajlott be a nagyváros, ahogy zsongássá enyhülve elhozta a szél a körút szavát, ahol csörtetve rohant a villamos és csattogtak a patkók. Csendesek, rendesek, egyszerűek voltak az emberek, egyszerű szerelmek nőttek a kövek között. Órára mérték ki mindenkinek az életét, mindenki tett-vett, dolgozott. Birkózni látszottak a nagyvárossal, melyben ez a néhány utca olyan volt, mint az oázis a sivatagban. Kisváros-oázis a nagyváros homokjában, itt megakadt a számum, itt még volt szive mindenkinek.

Amikor Primuszék beköltöztek, idegen szokások és erkölcsök keveredtek közójük. Nem bírták elviselni az örökké zsémbelő, nagyhangú asszonyt, nem tudták megérteni, hogy hogyan lehetnek hangos embereknek ilyen csodaszép leányai. Mert a legenda szerint csak a csendes, jámbor, istenfélő fajta népnek ad szépséget az Úr, de csak akkor, ha karácsony éjszakáján születnek. És azon tanakodtak, hogy vajjon csakugyan nem karácsony szent estéjén születtek-e ezek a szép gyerekek, akikre Frau Krisztin kimondta a szentenciát:

- Ezeknek nem jó végük lesz...

Amit pedig Frau Krisztin mondott, abban mindig volt valami. Frau Krisztin ugyanis bölcs volt, mint a vénasszonyok, akik sokat éltek valamikor. Ez a valamikor az ő esetében nagyon régen lehetett, mert a Csalogány-utcai kis szobában olyan fotográfiákat őrzött, melyeken fehér waffenrokkot viseltek a nagybajuszú katonák és a kard a jobboldalukon fityegett. Daguerre mester lencsége azidőben még kicsereberélték a jobbat a ballal és Frau Krisztin, akit akkoriban Krisztinkának hívtak, megesküdött volna, a férfiaknak a jobboldalon kopog a szive.

És dicsérte is a régenmúlt időket, melyek elszálltak, mint az őszi szél szárnyán a vándormadarak. Hogy elmentek, magukkal vitték a fehérkabátos katonákat, kiknél szebb vitézek nem parádéztek a városban soha. Azóta megszürcültek a katonák és szidják a cifra életet. Elfogyott a fegyelem az ármádiából, nincs már olyan látványosság, mint a vesszőfutás! Hej, hogy lehetett akkoron sírni a meghatottságtól és a megbotozott vitéz milyen hálásan nézett a Katharinákra és Krisztinákra! A mostan valók már a pénzestarsolyt nézik és nem tudják már a régi fegyverfogásokat. Nem prezentálják többé a nehéz muskétát a vártán és a Fehérvári kapuk előtt... Elmúltak a katonák, a szép idők, a tótok eltalicskázták már a mélytorku kapukat is. Ej, nem érdemes élni!

Hogy mégis élt, annak a természet volt az oka, meg Gerstl néni, aki jóféle füveket szedeget tavasszal a József-hegyen. A füvek elmulasztották a kólikát, meg a gripet, de fájdalom, nem hozták vissza többé az ifuságot. Az arcról lehervadt rózsza nem nyílik többé újra és ami elmúlt, nem jön vissza soha. Legfeljebb álomban, amikor a vén papagálysziveket is megérinti az aranyarus tündér, aki végigjárja lábujjhegyen a hálókamrákat. És reggelre kelve, előkerül a kártya, meg az álmoskönyv, mely mindenre tudott magyarázatot. A sötét víz betegséget jelent, a kotlóstyúk szerencsét, a pillangó hűtlenséget. Lúdhúst enni jó, mondá sokatjelentően az álomfejtő, melyet Frau Krisztin megtanult hosszú évek során. És megtanulta a kártyarakást, melyet fiatalkorában benső borzalommal szemlélt vala, amikor még szerelmes volt Vampuska gránátos szakaszvezetőbe.

-26-

Vampuska szakaszával együtt régesrég bevonult a *nagy cadre*-hez, ahol bizonyára számonkéri, hogy mit cselekedett egy Chalupka Krisztin nevű hajadonnal, ki elutasítá szerelmét az istenfélő Tauber Ezaiás halásmesternek és pártában maradt. Pedig a Tauber mesternek háza volt a Gyorskocsi-utcában és szőlője a sasadi dűlőben s ő látta el borral a „Noé bárkáját“, mely száz egynéhány esztendeje úszik az Iskola-utcában nagyívű szivárvány alatt. Az a szivárvány a borból a szivekre is rászállott vala és nagytoroku diákok énekeltek szép, bánatos bordalokat a nagyívóban...

Frau Krisztin kikopott mindenből, de mert állítólag látta Ferenc császárt Pozsonyban és sokat beszélt a vajszívű Ferdinandus úrról, kinek olyan feje volt, mint a lopónak, lassan-lassan elhittek neki mindent. Elhitték, hogy megfejtí az álmot és kihámozza a jövőndőt. Hozzásurrantak tehát tanácsért a szerelmes leányok, hiába tiltották el róla a papok, kik anatómát mondanak Krisztin néniére. De tekintélyét nem tudták elrontani, kártyavetésre eljöttek hozzá még a messzi Ferencvárosból is és néha nagyúri dámák parfümjétől volt szagos a szobája, kik kétlovas kocsin jöttek jövőndőt mondatni és tétován álltak meg az ablak alatt, melynek üvege mögött egy izzószívű Coeur-királyné hirdette Frau Krisztin tudományát...

-27-

Ha kevés volt a szerelmes lány, meg asszony, akkor házról-házra járt kilincselni. Hordta az újságot, mert hiszen mindenkit ismert. Elújságotla, hogy pesti bagázs kezd átalszivárogni a nagy vizen és föl kellene égetni a hidakat. Amióta hidak hajlanak át az egyik partról a másikra, nem lehet kibírni ebben a városban. A „Három Koroná“-ba pesti népek hurcolkodtak és az „Ezüstcsillag“-ban tejesboltot nyitott egy izraelita, aki meg fogja mérgezni a budai gyerekeket.

Hogy Primuszék átajlöttek a hidon, szemmeltartotta őket. Mindenféle istentelen dolgot tudott meg róluk, hogy onnanátról azért kellett elköltözködniök, mert nem fizettek házbért és a kisasszonyok úgy páváskodtak, hogy a háziúr nem tűrte el többé. És megerősítette azt, amit amúgy is tudtak, hogy Primuszné asszonyság féltékenységgel gyötri férjeurát és azok a szép lányok nem tanulnak otthon semmi jót.

- Meglássák, nem jó végük lesz szegényeknek...

Hanem amikor egy este belopódzott hozzá Primusz Mancsi, odáig volt a boldogságtól. Elővette a szekrény tetejéről, a birsalma mellől a kártyát és meg-megemeltetvén, a piruló leánnyal beszélni kezdett. A sarokban Cinci, a kékszemű fehérmacska hangosan dorombolt, a vénasszony hangja belestimmelődött a dorombolásba. Titokzatosan fakadozott bugyborékolta a szó:

- A vizen túlról két férfi jön... az egyik fekete, a másik katona.

Frau Krisztin mindig elégnek tartotta a jellemére azt, hogy katona. Aztán beszélt, hogy a fekete embernek sok lesz a pénze, a katonának pedig a szive. Amikor elment, mosolyogva állapította meg:

-28-

- Na, ez a vén boszorkány rosszul ismer engem!

És arra a fekete férfire gondolt, akinek sok lesz nagyon a pénze.

Türelmetlenül várta. Hogy elhozza a megszabadulást. Valahogyan úgy érezte magát odahaza, mint a száműzött királylány, mint az elvárásolt királykisasszony, akit valami haragos tündér parancsolt ide. És várta a megszabadító királyfiút, aki hatlovas hintón érkezik. Selyembaretta lesz a fején, a combján felemásszín nadrág, hosszú, kosaras kard csörömpöl az oldalán és apródok hajlonganak előtte, várván parancsát. Csipkerózsika jázminillatos meséje felhőzött körülötte, előtötte a vén boltíves szobát. Ezüsthúrú hegedűn tündérek lakodalmi dalt muzsikáltak és álompillangók repültek át a levegőn. Álmodását Primuszné törte ketté, mondván:

- Jobban tennéd te is, ha valami után néznél...

Ilyenkor Mancsi összerezsent. Tudta, hogy mit jelent. Valamikor irodába szánták valami kattogó gép mellé. Primuszné asszonyság minden nap tudott egy-egy példát, amikor a bankigazgató beleszeret a szép kisasszonyba. Csak olyankor mert előhozakodni vele, amikor Ica nem volt jelen.

Ica ilyenkor ugyanis felkuncogott, mire a ténsasszony elhallgatott és azt gondolta, hogy ez a leány olyan, mint az apja. Nincs előtte semmi sem, ami szent volna és tegnap is számfűlet mutatott Muttermayer néninek, amikor észrevette, hogy a kötője alatt borosflaskát rejteget. Pedig Muttermayer néni tisztas asszonyság, akinek két háza is van és aki most polituroztatja a pernahajderrel a sifonokat. Az a pernahajder Primusz mester volt, aki e pillanatban a „Zöld Hordó”-ban ült, mert amint mondá, bort inni csak ott lehet igazán. Sört a „Szomjas Pacsirtá”-ban, bort azonban a „Zöld Hordó”-ban igyék minden emberfia.

-29-

Primuszné most magára maradt volt Mancival. Ica, meg Stefi ugyanis az ablakban könyököltek, ki-kihajladozva az utcára. Horgásztak, ahogy nevetve mondogatták. Horgásztak valamilyen lovagra. Mert volt válogatni való bőven. Alig hogy beköltöztek, máris letaposták a kockakövek közül sarjadzó füvet a gavallérok. Úgy beszállingóztak a csendes utcába, mint a virágra a pillangók. Ott hullámoztak föl-alá, szerelmes szemeket vetettek a két bóbitásfejű lányra, akik lopva végigmustrálták valamennyit. Titkos tolvajnyelvet kalapáltak maguknak, mellyel aztán kicserélték egymással gondolataikat. Egyike-másika felköszönt, de a két leánynak megmerevedett az arca és csendes lehüléssel konstatálták, hogy ezekkel nem olyan könnyű kezdeni. Ica is, Stefike is otthon voltak ezekben a dolgokban. Nem tanulták senkitől; velük született. Kinőtt rajtuk, mint az aranyhaj, vagy mint az ovális köröm, mellyel olyan szívesen összekarmoltatták volna magukat azok a gavallérok...

Ezalatt Primuszné nagy sóhajtással magyarázta Mancinak, hogy nehéz az élet, hogy valami után kellene nézni. Mert az öreg Primuszt maholnap agyonvágja a bor, meg a pálinka, vagy valami felbőszített férj és akkor még nehezebbek lesznek az idők. Primuszné alázatos szipogással kísérte mondanivalóját, melyet ezzel fejezett be:

- Valamit meg kellene már próbálni gyerekek...

Manci igazat adott anyjának. Hogy csakugyan kellene valamit próbálni, mert nem lehet kibírni idehaza ezt a muzsikát. Meg aztán a divat olyan gyorsan változik, hogy aranykeretű kocsin lehet csak lépést tartani vele. Mit csináljon ilyenkor a gyalogos kisasszony?

-30-

Vár valakit, akinek aranykerekű kocsija van, aki aztán felveszi a szépséges gyalogjáró kisasszonyt, hogy fel ne sebezze a lábát a nagy rohanásban. Ezt a bölcseséget már Ica fogalmazta meg, kinek Manci hűségesen beszámolt, hogy mit mondott az anyjuk. És panaszkodva fordult a hugához:

- Nem bírom ki sokáig ezt az életet...

Ica, aki könnyebben vette a dolgokat, vigasztalni kezdte:

- Egy-két hónap az egész... Van egy tervem, meg fogom vele bolondítani a férfiakat.

Hanem hogy mi az a terv, arról nem beszélt. Talán nem is volt neki. Csak úgy találta ki, hogy megvigasztalja a másikat, aki türelmetlen volt, mint az elkényeztetett gyerekek...

De amikor Stefivel magukra maradtak, csodálatos éleslátással magyarázta a dolgokat.

- Mi el vagyunk temetve ebben a zugban, Stefike. Nagyon rossz helyen lakunk!

Aztán programot adott. Hogy ezután mindig oda kell járni, ahol sok az ember. Ahol látják őket és ahol ők látnak másokat. Mert, aki nem vesz észre senkit, azt nem veszi észre senki, ha még olyan gyönyörű is az arca, meg a növése. És a legközelebb való vasárnapon kiöltöztek mind a hárman. Csak iparoskisasszonyok tudnak kiöltözni igazán. Vasárnap délelőttönként elsuhognak az ember előtt. Egyszerűek, de hófehér a ruhájuk és rózsavíz-illat párázik nyomukba. Meg lehet ismerni őket: minden új és vasalt rajtuk. A fehér ruha még merev egy kissé a keményítőtől, a lakkcipő glancos, mint a frissen vert ezüsttallér, vagy mint az öreg urak lepomádézott haja. A kalap vadonatúj és rózsaszínű szalag vagy muskátliforma virág van rajta. A napernyőt nem értetik a földre, nehogy megkarcolódjék a koptatója. Mert csak az vasárnapi, ami új, ami vasalt. És vannak csodálatos új ruhák, melyek esztendőig újak maradnak szent kultuszában a vasárnapoknak. Régi emberek, régi erkölcsök villódzanak ki az ilyen ruhákból, kik épp úgy elfogynak, mint az őszi levél a gesztenyefáról, vagy mint az ódon házak az új városban, ahol csupa olyan ember lakik, aki másutt született...

-31-

A Primusz-kisasszonyok azonban nem voltak ezek közül a kiöltözöttek közül valók. Ruhájuk új volt, de nem kiabált. Diszkréten ömlött keresztül karcsu derekukon a szövet, a színek harmónikusak voltak. Csak egy jól elhelyezett szalag képviselte a fantáziát, a felkiáltójelet, mely ott van minden álomember életében. És finomak, diszkrétek, elegánsak voltak ezek a gyerekek. Amikor kiléptek a kapun, megcsattantak a rácsok a zsalugáteren és a sóvár pugrisszemek tágranyiltak a csodálkozástól. A három lány olyan volt, mint a májusi szélben ringatózó rózsavirág. Muttermayer néni nem restelt utánuk hajolni és csendesen megjegyezte, mintha félt volna, hogy valaki rossz néven veszi:

- Princessin... Mint a hercegnők...

Manci gőgösen, öntudatosan, de mégis finoman lépkedett, Ica lányos és vidám volt, Stefike pedig fűgén siklott néneji mellett, mint a síktengeri torpedónaszád. Manci a Csalogány-utca sarkán megkérdezte:

- Hová menjünk?

Ica mosolyogva felelt:

-32-

- Meghódítani a világot...

És megindultak, mint három szerencselovag megvívni a harcot az életért és a mesebeli kincsekért. Amerre mentek, utánuk fordult mindenki. Nagy csodálkozással, kíváncsisággal. És a lépésük nyomán kérdések fakadoztak, hogy kicsodák ezek a lányok. Még azok is, akik tudták a nevüket, így feleltek:

- Hercegekisasszonyok...

III.

Ica a várba vezette a kalandor-csapatot. Mancsi csalódottan kérdezte:

- Miért jöttünk ide? Hiszen itt senki sincsen...

Ica leintette.

- Mancsi, te nem értesz ehhez. Igenis, itt vannak azok, akikkel érdemes valamit kezdeni. Ezekben a házakban laknak a hercegek!

És bejárták az üres utcákat, melyekben felkopog az ember lépése, amelyekben végigterjeszkedik a csend. Boltíves kapuk torka ásit az unalomtól: sok évet és embert láttak hosszú életükben. És az évek, meg az emberek olyan egyformák, hogy megunják őket az ablakszemek, melyek hályogosak az aláhulló csipkefüggönytől és csak este fényesednek meg, amikor kigyullad a csillárok lángja és két marékkal szórják kifelé a sugárt és fénypillangókat táncoltatnak a szemközti falon. Ica elképzelte, micsoda meleg kályhák állanak a sarkokban és mekkorát lehet aludni a csendben. Mert odahaza már hajnalban megszólal Primusz mester füttye, aki a kakasokkal kezdi a munkát. És a gyalu néha felvijjog a nedves deszkán, ilyenkor aztán megszakad a legszebb álom is.

-33-

És elképzelte, milyen pompások lehetnek azok a meleg, boltíves fészkek, melyeken keresztülszárnyal a selyemruhasuhogás és amikor a zengő szavu órák muzsikálni kezdenek, szelid álom száll a szívre. A kőbálványos, cimeres kapuk mögött valami diszkrét némaság ült, a tölgyfakapuk hallgattak és fényesre mázolt hintókat rejtegettek. Ica pedig bomlott a szép kocsiért, az ütemesen csattogó lovakért, szerette a parádésinasokat, akik után megfordultak az emberek.

Ahogy ott lépkedtek a kockaköveken, meg-meglebbentek a függönyök, ezekben a hideg, cirádás palotákban mégis volt élet. Ica rámutogatott egyikre-másikra:

- Látod, ezt elfogadnám...

Mancsi helyeslően bólintott. Neki nem terjedt a fantáziája tovább a hatszobás lakásnál, de a hintónak eléje tette az automobilt, melynek ülésén el lehet nyúlni kényelmesen, mint a macska. Stefi azonban ellentmondott. Neki elvei voltak:

- Ica, te nem vagy elég modern lány. Én csak villában érezném jól magam.

A járóművek kérdésében Mancival tartott és e körül nagy vita keletkezett. Elfelejtkeztek mindenről és belemelegedtek a beszédbe. Arcuk kipirult, szemük kiragyogott. Lábuk elé aranyszőnyeget terített a nap és a szél a bástyáról behozta ölében a katonamuzsikát. A ritmus egyszerre fiatal vérükbe szállt, megrezdítette szívüket. Kimentek a muzsika után. A bástyán nyújtózott a tavasz és zölddel csipkézte ki a gesztenyefákat. Emberek hullámozottak a sétálóuton és a pavillonban cseh katonák fújták a trombitát és valami cvikkeres karmester dirigálta a bécsi valzert.

-34-

Hogy alakjuk belerajzolódott a fasorba, minden szem rájuk tapadt. A férfiak csakúgy bámulták őket, mint az asszonyok. A szemekben meglepetés és bámulat égett, csodálkozás és kérdés. Hogy vajon kicsodák lehetnek? Idefenn ugyanis mindenki ismerte egymást. Akiknek kitértek és akikre alázatosan pislogtak, azok ott laktak azokban a palotákban, melyekre Ica úgy rájuk éhezett. Hosszúnövésű emberek voltak és a szemük a földet septe, mintha elveszített tallérokat kerestek volna. Pedig annál is drágábbat kerestek. Finomrajzu asszonyi bokákat, s ha találtak egyet, feljebb csusztatták nézésüket. Mert az asszony a bokájánál kezdődik és a körme hegyén fejeződik be.

Hogy a Primusz-kisasszonyok végigringatták magukat, azok a nyakigláb urak egyszerre megelevenedtek és nem restellték meggyorsítani hüvös járásukat, hogy előlről is megbámulják őket. Otthagyták asszonyaikat, akik ördögpofojú kutyákat rángattak zsinóron és lenyelték szájuk szélét, nehogy a világ mosolyogni lássa őket. Amikor észrevették a Primusz-kisasszonyokat, összenéztek:

- Vajjon micsoda emberek ezek?

És titokban összehasonlították azokkal a vidám, mindig nevető személyekkel, kik faszínházakban csicseregnek és akik megmentik őket nyáron attól, hogy feleségek legyenek.

De az összehasonlítás nem állt meg. Ezek valahogyan mások voltak. Tisztábbak, szebbek, egyszerűbbek.

Ica, meg Mancsi nem néztek sem jobbra, sem balra, mégis mindent észrevettek. És halk, gyors, rövid megjegyzések pattogtak a szájukon:

-35-

- Láttad?
- Láttam.
- A lába...
- Csatahajó!
- A nyaka...
- Faschirozott...

Ez a megjegyzés egy főhadnagyra vonatkozott, akinek a haja, szeme, arca egyszínű és fakó volt. Kezei a térdéig fityegtek és a jelentéktelen emberek kakaskodó önbizalmával billegett. Atillájának hosszú volt a nyaka, hogy eltakarjon hátul egynémely forradást. Az ilyen sebet nem párbajban kapja az ember, mondotta Mancsi megvetően és amikor a huszár bemutatkozott, hűvösen, fagyosan mérte végig. A három lány jéggé meredt abban a pillanatban. Schinoglné, aki fölzsuszogott a Medve-utcából lányai ellenőrzésére, legalább így beszélte. A szegény, fakó katona, mint a megsörétezett barázdabillegető, elrebbent mellőlük és zavartan pödörte bajuszát.

A lányok meg voltak elégedve a bemutatóval és Ica, aki a legjobb eszű volt közöttük, magyarázni kezdett:

- Az első, hogy észrevegyenek, a második, hogy megismerjenek... Aztán jön a többi...

Hogy az a többi mit jelentett, azt elzokogta nekik naponta Primuszné asszonyság. Jelentette a jólétet, a gondtalanságot, a szabadulást. Abban egyetértettek mind a hárman, hogy otthon nem lehet sokáig maradni. Még Stefi is kitört néha-néha:

- Nem bírom itt ki sokáig.

Ica azonban rápirított.

- Te fogd be a szájad. Neked még négy éved van. Az első a Mancsi!...

Ebben aztán megegyeztek valamennyien.

Valahogyan a vérükbe edződött a fegyelem, hogy egyiknek nem szabad a másik elé ugrania, pedig Primuszné asszonyság nem bánta volna, ha akármelyik kezdi. De Ica, aki a legeszesebb volt, leintette:

- Maga nem ért ehhez!

Ilyenkor aztán elhallgatott. Pedig ugyancsak lett volna beszélőnivalója, mert Primusz mester lassanként kipoliturizta a kopott szekrényeket, kireparálta a foghíjas intarziákat és napokig hevert érintetlenül a gyalu. Mind szűkebbek lettek az ebédek és a mester a „Szomjas Pacsirtá”-nál rovásra szopta a mámort, mely megvigasztal mindenekért. És amikor hazajött, nótára stimmelt szájával, elkezdett beszélni arról a százfiókos szekrényről, melynek a rajza ott van a fejében és nem hal meg addig, míg össze nem illeszti pompás diófából... És beszélt lángoló magabizással, lelkesedéssel:

- Hej, akkor látjátok csak miféle asztalos vagyok!

Egyelőre azonban nem láttak semmit. Csak azt, hogy Primuszné asszonyság csendes sóhajtozással kinyitogatja a szekrényt és kiveszi a szegényes aranyholmit, a smukkot, amelybe valamikor fölösleges pénzek huzódtak meg. És kék, meg sárga cédulák kerültek a karkötő, meg az öreg kősöntyü helyére, melyet soha nem viselt senki, úgy hogy egészen elbágyadtak benne a kövek.

A lányok észrevették a csendes műveletet és elkeseredtek. Kivált a Mancsi, aki a legérzékenyebb volt. És csendes megadással mondotta hűgának:

- Te, én apróhirdetek! Belépek valahová!

Ica erre felpattant.

- Micsoda? Ilyen pizslicsári módon akarod kezdeni?!

És leszidta kegyetlenül. Odakergette az ablakhoz, amelyben haragosvörös muskátli lángolt és néhány bágyadt cinerária mutogatta sokszínű szirmát. Az ablak alatt férfiak sétáltak, jólöltözött fiúk, kiknek nadrágja úgy hasította a levegőt, mint a gőzvész a fát. A három lány megjelent egy-egy pillanatra a virágok mögött: nem mosolygott, de nem is vágott szigorú arcot. Ica dirigálta őket, róla az volt a legenda, hogy már ötéves korában értett a férfiakhöz.

A legendában lehetett valami, mert az első pillanatban tisztában volt a tereppel. Csak egy rövidke percre hajlott a muskátli virágra és észrevett mindent. Csendes felhangon, mint valami hadvezér, kioktatta Mancsit:

- Látod azt ott jobbról... Most megy el a Fekete Medve előtt... Az nem számít, pedig a legcsinosabb. Csak írnod, de jól tud a szabója nyelvén beszélni... Mögötte az a másik, jó lesz tartaléknak: fogalmazó a városnál. Az a pepitanadrágos utálatos, de melegen kell tartani. A Groll Fábrián fia a Krisztinából.

Erre a névre bizonyos megilletődést éreztek a lányok, mert Groll Fábrián építőmester volt és

teleragasztotta a várhegy oldalát izléstelen nagy hambárokkal és bérkaszárnnyakkal. A gólyanyaku házak az ő keze alatt nőttek és az üres tűzfalakra félholdat, meg csillagokat pingált cinóberrel. A félholdnak hegyes orra és éhes szája volt, mellyel vigyorgott, mint a timárok a szentmihályi vásár után. És az emberek azt mondogatták, olyan a nevetése, mint a szerencséskezű építőnek, kinél nem volt gazdagabb ember Budán...

Fia titokban Garainak hívta magát, de a vén sváb előtt nem merte megtagadni apai nevét. Nem is tagadhatta, mert úgy hasonlítottak egymásra, mint tők a tökre, veréb a verébre. A fiatal Garainak ugyanannyi szeplő lángolt az arcán, mint az öreg Grollnak, aki büszkén jelentette ki:

- Az én fiam a legszebb fiú Budán. Minden szem szeplője ötezer forint...

Voltak tehát anyák, akik megvesztegették Gruberl nénit, Groll Fábiának öreg cselédjét, hogy számolná meg a foltokat. Hozzátették, hogy csak finom bőrön jelennek meg ezek a pettyek. És Gruberl néni kijelentette, hogy nagyobbfajta van háromszáz és kisebb lehet vagy kétannyi. A kisebbeket csak ezer forintra becsülték, de még így is kikerekedett a millió.

Garai-Groll valamelyik vasárnap délelőtt látta meg a Primusz-lányokat. Úgy bámult rájuk, mint Szent Vendelin ökrei a püspöksüvegre. Az első pillanatban akkorát dobbant a szive, mintha Fábián papa egy Garai névre szóló vizitkártyát talált volna megint. A lélekzete elfult és halszínű szeme megtelt csodálkozással. Így nézhetette az öreg Groll az első négyemeletest, az első cinóberfélholdat, az első csillagot a tűzfalon, az első százezret a takaréokban. Pedig azokon a dolgokon nem is volt semmi csodálkozni való: maguktól jöttek. De ezeket a lányokat a tündérek küldték, akik néha megtréfálják az embereket. És Garai-Groll Gusztáv úr egyszerre lángra lobbant, mint a száraz rózse ökörsütéskor. Nagy hájas szíve tovább kalapált és hol az egyiket bámulta, hol a másikat. Még Stefikének is jutott a bámulatból, pedig ő még nem volt számbavehető.

Garai-Grollnak kettős volt az élete, mint a neve. Az egyiket az öreg Groll tartotta a kezében, aki voltaképpen a fián keresztül maga élvezte az életet. A szeplős, nagyvállú gyerek azokba a kávéházakba és budai nagyvendéglőkbe járt, amelyekbe az apja dirigálta és - amelyekbe az öreg járt volna, ha fiatalabb lett volna vagy harminc esztendővel. Merev, szögletes leányoknak udvarolt, a Trost-kisasszonyokkal táncolt a lövészbálon. Fagyaltot evett a régi Augusztinál és galambot tenyésztett a Zugligetben. Jó viszonyt tartott nagybátyjával, a kéményseprőmesterrel és a többi nagypénzü polgárokkal, belenyugodott abba, hogy egyszer csak el fogja venni a Trost Klárit, akinek majdnem ugyanannyit ért minden szeplője, mint neki, s nem is volt sokkal kevesebb.

Az öreg Groll meg volt elégedve a fiúval:

- Derék gyerek, nem félek kezére adni a pénzt!

Arról, hogy fiának - mint Garainak - második élete is volt, nem tudott. Talán megütötte volna nyomban a guta. Az a másik élet odaát folyt le Pesten, a kávéházban, ahova bécsi szabású ruhában és galambszín kesztyűvel járt. És Pesten folytak le apró szerelmei, melyek elviselhetővé tették budai énye életét. A kis Gloriett kék szeme már messziről nevetett, ha meglátta az ő elefántját, a szív-utcai háromszobás, lépcsőházra nyíló lakás diszkrétan elrejtett mindent. Itt gyöngyözött a pezsgő és három szál cigány hegedülte Gloriett dalait, melyek arról szóltak, hogy nincsen szebb a szerelemnél.

És Garai hozzárikkantotta:

- A pesti szerelemnél!

A többit már csak hozzágondolá. Hogy Budán nem érdemes szerelmesnek lenni, mert ott füstszagúak és szeplősek a leányok és a nagybácsik arról beszélnek, hogy nincsen utálatosabb valaki a puccos asszonynál és a Horváth-kertben föl kéne égetni a színjátzó bódét, mert megrontja az erkölcsöket...

Garai valósággal gyűlölte Budát, a templomtornyokat, melyek úgy nyujtogatták nyakukat, mint a nagynénik, amikor észreveszik az utcán, az ablakokat, melyek mintha a Groll-rokonság és ismeretség kémkedő szemei volnának. És Budán csendesen, illedelmesen lépkedett mindig, nem leskelődött asszonyok után, s hálásan gondolt a vén Dunára, mely elválasztja Pestet Budától, hogy még a szele is nehezen tolakodik által. Meg volt győződve róla, hogy Budán nincsenek szépasszonyok és Gloriettek, a pezsgő, mit a Filában töltenek, hamis, a mosoly, mely az arcokra rajzolódik, savanyú és csak azért köszöntik egymást az emberek, mert félnek egymás szájától.

Néha, amikor nagyon sok tüzet kergetett ereibe a pezsgő, megvallotta Gloriettnak:

- Budán nem lehet szerelmes az ember...

Arra gondolt, hogyha az öreg Groll megúnná az életet és a Kriegspartit a Gerlicénél s elmenne lefeküdni a Farkasrétre, nyomban átalhurcolkogna Pestre, ahol van élet és van szerelem.

Amikor először meglátta a Primusz-kisasszonyokat, megdöbbsent. Ezek csak pestiek lehetnek. Nem merte nyomon kísélni őket, mert a Trosték túléberek voltak és éberségük miatt beleszaladna az öreg Groll tenyereibe, melyek még kérgesek voltak a malteroskanáltól. Amikor azonban harmadszor is ugyanazon a helyen találkozott velük, nem bírta megállani. Messziről, hogy senki észre ne vegye, utánuk ballagott. És megállt a lélegzete, amikor látta, hogy eltűnnek a vizivárosi sikátorokban, becsapnak a Medve-utcába, ahol aztán elnyelte valamelyik ház.

Hogy melyik, nem tudta megmondani, mert budai énje nagyon bátortalan volt, nem bírta elviselni a nagy kockázatot. De a szerencse még Budán is elkezd néha mosolyogni s ezúttal Frau Krisztin öreg alakját öltötte magára. Frau Krisztin laposat és alázatosat mosolygott:

- Oh, csakhogy erre is jár, Gusztl... nagyságos fiatal úr...

A vénasszony majdnem erőszakkal húzta be magához. Levelet kapott ugyanis valahonnan. Nyomban elővette okuláriumát és nekiült a betűkhez. A mesterség azonban sehogy sem akaródzott menni, nem bírt a szarkalábakkal, melyek olyanok voltak, mint amikor a frissen hullott havon két szerelmes kakas vitézi tornára száll. Utoljára akkor olvasott írott betűt, mielőtt Vampuska szakaszvezető utoljára kért tíz váltóforintot kölcsön, hogy hazautazhasson Csehországba az anyja látására. Ott is maradt a gazember, ha nem is az anyjánál, hanem Viszkocsil Mária hajadonnál, kit feleségévé tón annak rendje és módja szerint.

Az a levél ott sárgul valahol az almáriumban, betűi elfakultak, az írásból nem látszik semmi, csak ez a két szó:

- 10 Schein Gulden...

Vampuska ugyanis megnyomta azt, amit fontosnak tartott és úgy látszik az egész episztolában egyedül a tíz sájn-forintot taksálta lényegesnek. Vampuska azonban szabályos, glédába sorakozó betűket vetett (a csehek már azidőben is irodában voltak), ezek a betűk azonban úgy dőltek ide-oda, mint azok az emberek, kiket az erős Tóni kiakolbólított a Szomjas Pacsirtá-ból.

Hiába erőlködött, hogy megfejtse, sehogy sem akartak szavakká illeszkedni. El szeretne volna olvasatni a sarki fűszeressel, de ez a tekintély meg az üzlet rovására esett volna. Mert ugyan ki hisz az olyan kártyavetőnek, aki nem tud még a jelenben sem olvasni?

-42-

A fiatal Groll kapóra jött. Frau Krisztin bejáratos volt Fábián úr házához, aki hitt az álmokban és a csodákban, melyeknek magyarázója Krisztina néni vala. Rácsapván a fiatal úrra, mint a kánya, reábizta a nagy feladatot. Garai-Groll itt budai ember volt, és nem tagadhatott meg semmi szívességet a budai népektől. Egy szuszra elfújta a levelet, melyet Francen Magdolna asszonyság írt a „Három Koroná“-ból. A levél rövid volt és szólt vala imígyen:

Tisztelt Frau Krisztin. Látogasson meg valamelyik délután négy óraker.

Amikor Groll úr (a fiatal) befejezte az elolvasást, Krisztina néni keményen hálálkodott. De Groll úr (a fiatal) kettétörte nagy hálálkodását:

- Mondja, Frau Krisztin, ki az a három gyönyörű lány, aki valahol itt lakik?

Krisztina néni égnek emelte szemét:

- A három galamb?! Oh, Gusztl, ha maga tudná!

És egyszerre kibuggyant belőle a szó, mint a megfűrt hordóból a bor. Groll úr valami nagy melegséget érzett belül, a melle áthevült, a feje gőzben főtt. Pesti és budai énje először csaptak össze, pedig ennek előtte jól megfértek egymással. A pesti Garai azt mondta a budai Grollnak: én nem kezdek ki senkivel Budán, mert mit szólnak a Trost-kisasszonyok. A budai Groll ellenben nagyban fogadkozott, hogy itt tisztességes szándékról vagy szóról. És míg így vitatkozott egymással Garai és Groll, Frau Krisztin keményen fogadkozott, hogy az a három galamb olyan fehér, mint azok, melyeket Groll úr tenyészt a Zugligetben. Három búbos galamb, akikből jó feleség válhat, de arra is jók, hogy az ember, - hogy is mondjam, - megsímogassa az arcukat.

-43-

Groll úr olyan cselekedetre ragadtatá magát, melyet a pesti Garai súgott neki. Húsz koronát nyomott Frau Krisztin kezébe. Nem rossz jónban lenni ezzel a vénasszonnyal, aki becsoszog még a galambdúcba is és hozzáédesgeti a legszebbet, a legbúbosabbat.

Groll úr úgy találta, hogy Mancsi a legszebb. A legbóbitásabb, a legfehérebb, mert sehogy sem hasonlított vala a budai kisasszonyokra, kik szókék és feszesre van fonva a hajuk. És ott leskelődék félénken, bátortalanul a Medve-utca sarkán (a budai Groll félénk természetű vala), majd elszánta magát (ilyenkor fölébredt a pesti Garai) és elsétált a Primusz-kisasszonyok ablaka alatt. Eleinte egyszer, majd kétszer és végül már nekibátorodva fölhúzta Garai galambszín keztyűjét, rezedaszínű nyakkendőt kötött és Muttermayer néni nagy döbbenetére odacsatlakozott a rajongók közé, kik közül kivirított, mint a pipacs a búzából.

Ica vette észre először Groll-Garai urat, Krisztina néni sietett beujságotni a legújabb lovagot. És amikor megjelent a Medve-utcán, mindíg odaküldte az ablakhoz Mancit:

- Mosolyogj már egyet arra a szeplős elefántra...

Mancsi engedelmesen hajlott ki a muskátli fölé és a többi lovagok nagy megbotránkozására Groll úr felé hintett egy óvatos, mégis meleg mosolyt. A többi lovag, a főhadnagy és a statisztikai számgyakornok gyűlölködő pillantást vetettek Groll úrra s csodálkozva, érthetetlenül bámultak Mancikára. Ők még nem tudták, hogy minden szeplő többet ér, mint a Medve-utca egy-egy telke házastul, mindenestül...

-44-

Hanem Frau Krisztin ugyancsak megdöbben, amikor Groll úr (a fiatal) magára hagyta a levéllel, meg a húsz koronával. Nem a húsz korona döbbenette meg, mert az ember nem attól a pénztől ijed meg, melyet a markába nyomnak. A Francen Magdaléna ijesztette meg. Ez a Francen Magdaléna gyanús hírben állott a budai polgárok előtt. A Három Koronába nem is igen mertek kíséret nélkül engedni fiatal leányt. Azt beszéltek a sikátorutcákban, a cikóriaszagu

kávémérésekben, hogy Francen Magdolna galambokkal kereskedik.

Francen Magdolnának tánc- és illemiskolája volt. Nála még régi táncokat is tanítottak, amelyeket öreg dámák és vén kisasszonyok is lejtettek valamikor a redutban. Popelka úr volt a mestere a táncnak és segédje Knill Erazmus állta alatt állandóan hegedűt szorongatott, lévén meggyőződése a mesternek, hogy csak hegedűre lehet igazán ringatózni. Az egyik lábával a taktust verte, állával bólogatott, a hegedű pedig nyafogott, mint az álmos gyerek...

A tánciskola csak szeptemberben nyílt meg az Ezüst Csillagban, de Magdolna kisasszony már a nyáron szétküldötte a meghívókat. És bár féltették tőle leányaikat az anyák, mégis elküldötték (nagy fedezet alatt), mert az volt a legenda, hogy a táncleckéken fiatal hercegek jelennek meg inkognitóban, na és az ember sohasem tudhat semmit. A szerelem már nem egyszer tett csodát.

Frau Krisztin felcsoszogott a várhegy oldalára, benézegetett a nyitott ablakokon, melyek mögött szabályos élet folyt. Egyenletesen, mint az alvó ember lélekezete. Az asszonyok himzőrárára hajlottak és sokszínszárnyú pillangókat varrtak ki selyemmel, a leányok pedig etüdüket zongoráztak, melyeket valamikor egy cseh karmester komponált és álmos őszi délutánok hangulata ült a billentyűkre. Frau Krisztin szomorúan állapította meg, hogy az emberek nem változtak, csak ő lett öregebb. Amikor Vampuskával sétálgatott az özvegyek utcáján, ugyanazok az etüdok levegőztek ki az ablakokon és ugyanazokat a pillangókat hímezték az asszonyok...

A Három Korona ott állt az özvegyek utcájának homlokán, a bástyák alatt. Valamikor vendégfogadó volt és három korona begyeskedett a kapubolt fölött. A három korona most is megvolt, de aranyozásuk lekopott. Lemosta az idő, lemosták a bús őszi esők, melyek nedves tenyerükkel csapkodják a házakat.

A Három Koronából eltűnt a fogadás. Eltűntek a vendégek, a kocsiszínbén nem vesztegelnek a pántos úrihintók, a szénapadlás ajtaján berozsdásodott a lakat és állandó lakók telepedtek meg a boltíves szobákban. Öreg kisasszonyok beszéltek naphosszat az Arapapagállal, öreg svarcvaldi órák kakukolták az elszálló időt. Nehány pesti ember bűjt meg a vén szobákban, remélvén, hogy a hitelezők nem tudnak megbírkózni a hegyszeredekkel...

Frau Krisztin tisztességtudóan köhögött Magdolna kisasszony ajtaja előtt. Csak azután merte megnyomni a csengőt, mely élesen berrent meg és az egyetlen új dolog vala a házban.

Magdolna kisasszony maga nyitott ajtót. Magas, gömbölyű személy volt, a haja színezüst, de sűrű. Az arca fehér és ránc nélkül való, de az öregség rajta ült nyakán meg húsos kezén. Selypítve beszélt és rejtelmesen suhogtatta ruháját. Amikor bevezette Krisztinát a belső szobába, Aralóra, a papagály elrikoltotta magát:

- Jó reggelt excellenc! Jó reggelt excellenc!

Magdolna kisasszony leültette Frau Krisztint s miután elhallgattatta az indiszkrét papagályt, beszélni kezdett:

- Frau Krisztin, három csodaszép gyerek van a maga utcájában!

- Három galamb, - mondotta Krisztin néni.

- Az a három galamb kellene nekem az iskolába. Hozza el őket ide. Tudja, a kegyelmes úr sokszor benéz a tánchoz. Minden esztendőben kell, hogy keressek néhány szép gyereket, akik ösztöndíjat kapnak. Tudja, a kegyelmes úr nagy gavallér és szereti a szépet...

Krisztina néni kimerítő tudósítást adott. Amikor elment, Magdolna kisasszony bankjegyet csúsztatott a markába, Aralóra pedig recsegeve trombitált:

- Au revoir excellence! Au revoir! Au revoir!

IV.

Groll úr és Garai úr testvéri békességben éltek egy bőrben. Soha nem bántották egymást. Groll úr helyeselte, hogy Garai úr esténként a Groll-familiához nem illő cselekedeteket bonyolít le Gloriettnél, aki kétértelmű dalokra tanítja vala és úgy itatja pezsgővel, mintha egyszer főzött sör lenne a Szomjas Pacsirtánál. Elvégre e tisztos polgárhoz nem illő dolgokat nem cselekedheti senki, aki Groll névre hallgat. Aztán meg Garai úr megértő vala. Megértette Grollt, aki vasárnap délutánonkint kénytelen durákat játszani a kéményseprőéknél és szépeket mondani, megfésült és anyák fülének is elviselhető dolgokat suttogni a seprőnyél növésű Trost kisasszonyoknak. Megértette, hogy miért titkolja el lényének kettős voltát, hiszen Groll mindent elmondott Garainak, amúgy sem titkolhatván el előtte semmit. Így aztán nem volt probléma, amely meg ne oldódott volna. Garai könnyelmű szoknyavadász és léhűtő vala, Groll Gusztáv úr pedig gyöngye a budai ifjúságnak. Lelke tiszta és mocsoktalan volt, viselkedése józan apák unokájához illő.

Gloriett, a nevetőszemű ördög, nem tudott semmit sem Grollról, a derék budai ifjúról. Garai úr meg volt győződve, hogy az a mamlasz nem is érdekelné, hiszen Grollra rá sem néz senki, aki selyem alsószoknyát visel. Garai hódító fiú volt, kedves, könnyelmű, bohém, minek is tolakodnék suhogóruhás asszonyok mellé az a trottili, kit Garai úr vidámabb perceiben maga is megmosolygott.

És meg volt elégedve élete illetően való elrendezésével. Élt, mint hal a vízben és sohasem is

gondolt arra, hogy egyszer csak elapadnak a vizek, elfogy a friss forrás és akkor egyszerre vége lesz mindennek, Pestnek, Gloriettnak, a lépcsőházi háromszobásnak, a pezsgőnek, dalnak, ölelésnek és Trost Klárka fogja felköltögetni reggelenként, amikor éppen Gloriettről álmodik. Mert ezek a Trost-leányok még az álmokat is ellenőrzik...

De erre nem kerülhetett sokáig a sor. Groll úr (az idősebb) nem erőltette, mondván, hogy jó ha a férfiember kitombolja magát, mielőtt élete párjává teszen valamely hajadont. A kitombolás alatt Groll úr (az idősebb) sashegyi spriccert és kuglipártit értett a Nagydíófánál, görög bor kortyogatását a rácvárosi korcsmákban és kirándulást a határhegyre, hol kékszemű ibolya bámul szeliden a bokrok alól. Ennyi elvégre elég a kitombolásra.

-48-

Egy napon azonban nagy változás esett. Hideg szél kezdett fújni Garai úr titkos rózsakertjére. Gloriett ugyanis egy este így köszöntötte őt:

- Jó estét Groll úr!

Garai úrban meghűlt a vér és elsápadt. Nem tudott mit felelni, csak bambán, értelmetlenül nézett Gloriettre, ki ezüstcsengettyű hangon csilingelt:

- Groll úr! Groll úr!

Nem sejtette, hogy Gloriett honnan tudta meg. Nem is kutatta, mert rettentő félelmet érzett és a megriadt ember nem nézi, ki lőtt be az ablakán. Gloriett azonban megvigasztalta:

- Na, azért nem szégyen, ha valakit Grollnak hívnak!

És elkezdte simogatni, becézni, keze érintése olyan volt, mint a bársony. A hajából ibolyaillat áradt, a szeméből leányos sugár. De mindez Grollnak szólt és Garai úr rémülten vette észre, hogy - megcsalják. Megcsalja Groll, a trottili, aki durákat játszik és galambot tenyészt. Fájdalmasan állapította meg, hogy nincsen veszedelmesebb vetélytárs: a lenézett, megvetett, megcsúfolt Groll egyszerre csak ott úszott Gloriett vágyaiban, ki észre sem vette többé Garait.

Csalhatatlan jelenségek beszéltek erről. Gloriett ugyanis egy csapásra megváltozott. A fejébe vette, hogy Budán jobb a levegő és hattyútestű felhők úsznak az égen. A napsugár vérszínű rózsákat szippant ki a földből és nincsen szebb, mint a szakállas barátok harangmuzsikája.

-49-

- Egyszerre megtisztulnék, - mondotta Gloriett, aki észrevette a legelső pillanatban, hogy Groll úr értékesebb valaki, mint a léhűtő Garai és titokban arra gondolt, hogy nagyszerű volna valami rendes asszonynak lenni, leszokni a táncról és a pezsgőről, misére járni vasárnap délelőtt, durákat játszani szűk családi körben a kéményseprőéknél.

Amikor ezekről a dolgokról beszélt, Garai úrban meghűlt a vér.

- Jaj, de megbutult ez a lány! - gondolta.

Akkor meg éppen elfult a lélekezete, amikor Gloriett nyitott automobilon kezdett szaladgálni a Krisztinában és Groll úr (az idősebb) háza előtt meglassította a gépkocsit. Kíváncsian bámult be az ablakon és kacagva beszélte Garai úrnak, hogy micsoda pompás birsalmaillat levegőzött ki a szobákból és hogy Groll úr (az idősebb) aranyos ember.

Garai úr homlokbőrén keresztülgyöngyözött a veríték. Ez az aranyhaju vadállat még képes, beállít Groll úrhoz (az idősebbhez) és imígyen köszönti:

- Kisztihand papa!

Ennek azután tragikus következése leszen, melytől egyformán rettegett Groll úr (az ifjabb) és Garai is. Groll úr (az idősebb) ugyanis nem érti a tréfát. Rettentő öklével odabarackolja szerelmetes fia fejebubjára a véleményyt.

- Majd adok én neked! Du Vagabund! So a' Person!

Most már reszketve surrant fel a szív-utcai háromszobásba, ahol Gloriett egyszerű, asszonyos ruhában várta, haját feszesre fésült sűrű fonatban csavarta homlokára, miképpen a Trost kisasszonyok. És kijelentette, hogy utálja a táncot, meg a pezsgőt és limonádé-melódiákat kopogott a zongorán, melyeket Groll papa énekelgetett a Zöld hordóban, amikor az épülőfélben levő bérkaszányák bokrétaünnepét tartotta szerelmes jó fiával.

-50-

Garai úr érezte, hogy elveszítette a csatát: Groll kiszorította a lány szívéből. Nem bánta volna Gloriettet, de bánta a titkot, melyet még Grollnak (a fiatalnak) se mondott volna el, ha nem lett volna egy bőrben, egy pettyes bőrben vele. Mert ez a lány mindenre képes. Le fogja leplezni Groll papának és akkor vége van mindennek, ami ifjúság és ami szép. Az öreg úr nem ismeri a tréfát és összepárosítja a Trost kisasszonnyal, aki száraz, unalmas és rendes, mint a budai asszonyok fehérnemű-fiókja, melyben a Guggér-hegyen nőtt levendula erjed.

De nem adta föl a harcot. Garai úr még nem akart meghalni, eltűnni, megsemmisülni, még nem akart elfoszlan, mint a régen hallott bordalok, melyek kiszállanak az ember fejéből a régi mámorokkal. Állta a harcot, csak azon a barackszüreten szeretett volna túl lenni, mely bő termésűnek ígérkezik vala és amelyet Groll papa fog kikopogtatni fia fejebubján. Már szerette volna megverettnek, megcsapottnak érezni magát (nadrágszizzal is fürgén bánik az öreg!), hogy aztán megmentse énje értékesebb felét: Garai urat.

Valósággal meggyűlölte Gloriettet, aki teljesen kivedlett stílusából. Gyűlölte új frizuráját,

polgári szabásu ruháit, nyafogását, szenvelgését. Úgy festett, mint valami karrikatura, melyet vasárnaponként gyönyörködve látnak a Witzrakete lapján a polgárrasszonyok.

Napról-napra kiállhatatlanabb lett a leány és nem is titkolta szándékait, hogy szeretne Grollné lenni, menyé a milliomos Groll Fábiánnak, rokona sok tisztos polgárcsaládnak és idővel bálanya lenni a lóvészeknek. Ezt aztán nem bírta ki Garai úr. Egyszer ráförmedt Gloriettre:

- Ne beszéljen butákat. Maga nem ismeri az öregemet!

Gloriett fölényesen mosolygott:

- De ismerem magamat! Ne féljen, én tudok öreg emberek nyelvén beszélni!

Garai úr már az ifjabb Groll fején érezte ama megszámlálhatatlan daganatokat, mellyel ez a szerelem végződni fog. És elhatározta, hogy szakít Gloriettel. Elhatározása nem volt nehéz, mert rámosolygott a Primusz kisasszonyok hamvas arca, kik szelidek valának, mint a legelső tavaszi nap és úgy ringatóztak, járván a budai utcákat, mint az orgonavirág a szélben.

A Primusz kisasszonyokon csapott először össze Groll meg Garai. Hogy föllángolt benne az első tűz, Groll újra kezdett nagyon nekimelegedni. Garai hallgatott, hiszen ott volt Gloriett. És mint Groll kezdett sétálgatni a Medve-utcában, elnézni a sarkon a fekete medvét, mely egy fülkében állott a sarokház falán. Ez a medve haragosra érett barackot evett s ez eszébe juttatá Groll papa vérbíróságát. Hogy azonban Garai kezdett kiszorulni Gloriett vágyaiból, egyszerre feltámadt a Medve-utcán. És elhatározta, hogy Mancit mint Garai fogja szeretni, valahol a József-utcában kibérel egy négyszobás lakást. Ha Gloriett hármat érdemelt, Mancika megérdemel legalább négyet. Mint építőmester kubikméterekben is ki tudta fejezni a különbséget, mely Glorietttől elválasztja Mancikát. Imigyen született meg a negyedik szoba, melyben perzsaszőnyeg fogja megfojtani a hangot, melyre kíváncsi szomszédok lesnek, amikor két ember magára marad.

Garai úr fantáziája kigyulladt, mint a mécses a Nepomucénusok szobra alatt. Képzletben már ott látta Mancikát abban a negyedik szobában, már érezte a forró karokat, a mámoros éjszakákat. A dolog nem is látszott nehéznek, hiszen Frau Krisztin elmondott sok mindent, amit jó tudni egy lovagnak, aki aranypérez-muzsikával dalolja a szerelmi vallomást. Tudta, hogy nemcsak Primusz mester iszik hitelben a Pacsirtánál, hanem ugyanezt műveli Primuszné asszony is a sarki fűszeresnél, aki csak Ica mosolygására volt hajlandó megnyitni a hitelt. És a Primusz kisasszonyok szalámit vacsoráztak, pedig finom pástétommal kellene élniök, gyengére sült pecsenyével, habostortával, hogy hamvas maradjon az arcuk. Gyöngyöző pezsgőt kellene szürcsölni kristálypohárból, hogy a szemükből ki ne lobbanjon a láng.

Primusznéknél csakugyan sátrat vert a penészsakállu szegénység. A lányok száján megfagyott a dal, elbágyadt a mosolygás. Már csak megszokásból nézegettek ki az ablakon a lovagokra, hogy valamivel elhesseggessék azokat a szomorú gondolatokat, melyeknek szárnya alá Primuszné asszony fujta a levegőt. Ezek a gondolatok arról beszéltek, hogy a budai hegyek mögött már lesőhajtja a hervadás nótáját, maholnap az ősz és az ősz mögött a nagyszakállu, jégcsapbajuszu Télkirály lovagol. És üres a kamra, Primusz mester nem hajlandó koporsót vállalni, pedig Wohanka Tóbiás felkínálta neki. De az öreg megkötötte magát és kijelentette, hogy inkább kiáll a barátok temploma elé koldulni, semhogy köpönyeget faragjon a halálnak, mely akkor ellátogat a családjához is.

A lányok hang nélkül hallgatták anyjuk szipogását, ki mint a harmónika sírta panaszát. Hogy száll az idő, felnőttek a lányok és egyik sem keres. Csak nótáznak és ott sétáltatják a ház előtt a gavallérokat. Pedig azok a gavallérok nem is olyan utolsók, legalább Frau Krisztin azt beszéli, hogy annak a szeplősnek milliója van. Abból a millióból telnék sok mindenre és nem kellene könyvre vásárolni a Fekete medvével, aki már messziről morog, ha meglátja Stefikét. Stefike járogatott ugyanis a Fekete medvéhez, akit becsületes nevén Warmpoltzter Tóbiásnak hívtak és aki jobban szerette a fagyos bankót, mint a meleg mosolygást, mellyel Stefike fizetett.

Warmpoltzter azonban az utóbbi napokban megszélidült és amikor Stefi átszaladt cukorért, sonkát és sajtot is csomagolt a cukor mellé, nemkülönben fehér kenyeret. Primuszné nem értette a fölmelegedést, még Ica sem, akinek pedig legtöbb volt a sütnivalója. Mert a hernyóforma sváb már tegnap kijelentette, hogy a hitelnek pedig - slussz.

Ebből az álláspontjából azonban kizökkentette Groll úr (az ifjabb), aki félrehúzta egy sarokba az öregot. Ettől a pillanattól fogva elvihették volna Primuszné az egész boltot, még az ostor nyelet és a kulimászt is, ha éppen kedvük telt volna benne...

Amikor aztán felbontották a cukorcsoomagot, a csomagban levél volt, a levélben névjegy, a névjegyben betűk: Garai Gusztáv építőnagyvállalkozó. A névjegy hátán néhány kusza sor beszélt arról, hogy tiszta és őszinte vágy húzta az igen tisztelt kisasszonyokhoz, akiket tisztelettel kér, hogy adjanak alkalmat a bemutatkozásra.

A levelet Stefike vette észre (ő volt a legjobb szemü) és Ica kezébe lopta. Ica összebujt Mancikával és haditanácsot tartott.

- Te, ez a Groll szörnyű nagy trottili, meg kellene puhítani...

- Nekem nem tetszik, - felelte Mancika, aki válogató természetű volt és mindig mesebeli hercegekről álmodozott.

- Nem az a fontos, hogy tetszik-e, hanem hogy...

A többit elkuncogta. Mert a szeplőkre gondolt, a tányérnagy szeplőkre, melyekre még az Angol-Bank is látatlanul kifizetne egy milliót. Egyébiránt még csak sejtelve sem volt arról, hogy Groll-Garai úrban micsoda változás ment végbe s hogy kettős énje szörnyű viaskodást folytatott egymással. Garai azonban legyőzte Grollt és elhatározta, hogy ő intéz ostromot.

A Primusz-kisasszonyok alig tudták elfojtani kacagásukat, amikor Garai úr vasárnap délelőtt bemutatkozott.

- Garai Gusztáv vagyok, - mondotta, miközben meghajtotta magát.

Igy tanulta az Ezüst Csillag-ban, ahol Popelka mester nyesegette a budai palántákat, táncra és illemre tanítván az ifjakat. Főképpen az ifjakkal foglalkozott, mert hiszen a leányok már hazulról hozták a levendula szagu illemet. Garai úr csak az eldadogott formaságból vette észre, hogy kitört belőle a Groll (az ifjabb) és elrestellé magát. Akkorákat szuszogott, mint a propeller, mely tudóvészt kapott a Duna közepén és csak nagy erővel tud révbe lubickolni. Nagynehezen összeszedte magát és megszólaltatta Garait:

- Már régen szerettem volna megismerkedni a hölgyekkel!

Ica elkuncogta magát, ami Garai urat Grollá törpítette. Garai többet föl sem tudott ébredni, mert Groll úr a galambokról kezdett beszélni. A galambokról, melyek suhogva szállnak és muzsikát csapnak szárnyukkal a levegőben. Az a muzsika olyan, mint az elfojtott kacagás.

- Maguk éppen olyanok, mint három galamb. Mint három fehér galamb!

Ezt elmondotta vagy tízszer is, de nem kapott rá választ. És elbátortalanodott, úgy érezte magát, mint a gyermek, amikor nagyobbak közé kerül. Hagyta, hadd vezessék, boldog volt, hogy köztük lehetett. És a lányok vitték. Vezették össze-vissza, amerre játékos kedvüknek tellett. Úgy érezték magukat, mintha egy lompos nagy idétlen kuvasz vetődött volna hozzájuk, melynek megbámulják cammogását. És mindenki utánuk fordult. Az ablakok kinyitak és kíváncsi nézések lopakodtak nyomukba. A lányok szembeszéddel mondták el véleményüket.

- Borzasztó ostoba, - mondotta Mancsi szeme.

- Na, na, de azért ravasz, - felelte Ica.

- Szebb gavallért is el tudnék képzelni, - szemtelenkedett Stefi kék szeme, erre azonban rácsaptak mind a ketten:

- Te fogd be a szájad! - villogott a két nézés, mire aztán Stefi a járókelőkkel kezdett foglalkozni.

Groll úr akkorákat sóhajtott, hogy megrezdültek a gesztenyefákon a levelek. Garait siratta titkon, aki nem mert megszólalni, pedig ugyancsak lett volna mondanivalója. Amikor azonban a lányok keresztülvezették a Lánchídon, egyszerre előkerült. Pesten volt, a pesti oldalon, mely tüzet lehelt ereibe és bátorságot szívébe.

Ica úgy intézte, hogy magára maradjon Mancival. Garai úr hálás pillantással fizetett és hogy összesztimelte lépéseit Mancikáéval, elkezdte az ostromot:

- Már régen vágyódom erre a percre, kisasszony!

- Előbb is meg tudtam volna szerezni, ha nem olyan ügyetlen!

- Budán mindenki ügyetlen. Engem ott sokan ismernek. Meglássa, holnap mindenki arról fog beszélni, hogy én magukkal mentem!

- Olyan nagy baj az?

- Nem. Nem nagy baj. De nem szeretem. Ezért akarok Pesten lakni!

- Na és miért nem lakik ott?

Garai úr nagyot nyelt:

- Mert tudja... Tudja, hiányzik valaki, akivel odaköltözzem... Aki olyan legyen, mint maga. Barna haju és barna szemű...

Garai úr kivörösödött. A szeplők tüzesek lettek, mint a fekete éjszakában szálló szikra. Mancsi úgy érezte, hogy csupa parázs ég mellette, mely megperzseli haját és ruháját. Önkéntelenül oldalt lépett, Garai úr pedig reábámult halszínű szemével:

- Mondja Mancsi, hány szobás lakást szeretne maga?

- Hatot, - felelte Mancsi könnyedén, - hatot...

- Oh, én meg fogom szerezni magának, Mancsi. Tudja én...

Azt akarta mondani, hogy nem sajnálja a pénzt, de Mancsi közbevágott:

- Hagyja csak. Erről majd beszélünk még!

Amikor a sétának vége volt, Garai úr újjászületett. Tegnap talán titokban még sajnálta is Gloriettet, ma azonban örült, hogy a dolgok illetően formát vettek magukra. Nem is merte álmodni, hogy Mancika ilyen könnyű és megértő legyen. És nem is sajnálta azt a kétszobás

többséget, melyet Mancika kívánt.

- Megéri, - mondogatta, - bizony Isten megéri...

És most már elhatározta, hogy felkeresi Raxot. Rax doktort, az óbudai fiskálist, aki majd elintézi a dolgot Gloriettel. Azzal ugyanis tisztában volt, hogy fizetni kell. Glorieta nem az a lány, akivel olyan könnyű kibabrálni. És mert ismerte ezt a sarki igazságot, ezért fordult vala óbudai fiskálisához, mert Óbudán laknak a legravaszabb rókák, tehát Óbudán nőnek a legcsavarosabb eszű fiskálisok is. Rax bácsi még a cementes olaszokkal is el tudott bánni, hogyne tudna elbánni egy pesti lánnyal?

Mancika otthon elmesélte Iacának, hogy mit mondott Garai. Ica felhúzta az orrát:

- Nem szeretem, hogy mindjárt ezzel kezdte. A lakásról utóljára beszél az ember.

Ica ugyanis azt képzelte, hogy Garai úr hebehurgya ember, aki hamar megbánja a dolgokat. És megdicsérte Mancikát, aki ügyesen kisiklott a felelet alól.

- Csak melegen kell tartani, mint a kenyeret sütés előtt!

Mancika nem volt elragadtatva a gyors sikertől, alapjában véve nem bánta volna, ha Garai úr Ica-ba lett volna szerelmes, de úgy érezte, hogyha így történt: szabályosan történt.

- Elvégre én vagyok soron, - mondotta és kissé megborzongott, amikor Garai vércseppszínű szeplőire gondolt. De Ica leintette:

- Azért egészen jó fiú. És kezelhető. Nem kell alatta eloltani a spirituszt!

A Medve-utcában bizonyos tisztelettel kezdtek rájuk nézni az emberek. Groll közeledése meggyújtotta az érdeklődés szövétnékét. Erről beszéltek az emberek és erről sutogtak a vénasszonyok a benyilókban és a kapuboltok alatt. És találgatták, hogy mi lesz a vége. A gyöngébb szívek, akik szerettek megjelenni a temetéseken és elérzékenyedtek, amikor lakodalmat láttak: azt találgatták, hogy melyik templomban lesz az esküvő. A józanabbak azonban kételkedtek ebben a dologban, mert ismerték az öreg Grollt. Muttermayer néni, aki számon tartotta a budai dolgokat és szolidáris vala a kéményseprőekkel, megcsóválta a fejét:

- Vajjon mit szólnak ehhez a Trosték?

Mert ez nem illő dolog. Groll Gusztáv ugyanis minden nap megjelent az asztalosék ablakánál és hosszú beszélgetésbe keveredett azzal a barna lánnyal, aki mindennek való, csak feleségnek nem. Mert puccos, mint a páva és egész nap énekel, mint a színházi nő. Muttermayer néni lelkének rosszul estek e dolgok és egy szép napon felölté fekete selyemruháját és fekete csipkekendőt tett a fejére s elballagott a Krisztinába Trosték felé.

Groll úr már kinézte a lakást. Apróra kikérdezte Mancikát, hogy mit hogyan szeretne - ha hatszobás lakása volna. És bár sohasem látta, mégis ő rendezte be messziről. A butorokhoz úgy értett, hogy csoda, hiszen asztalos lánya volt, a szőnyegekhez meg azért tudott, mert sokat nézte Pesten a kirakatokat. Azok a kirakatok lopják a szívekbe az első vágyat és termékenyítik meg a lányszíveket a bűnre. Muttermayer néni csakúgy, mint Warmpoltzter úr legalább ezt vallották, megtoldván azzal, hogy rendes ember csak olyan boltban vásárol, melynek nincsen kirakata.

Garai úr berendezte a lakást. Puha és meleg fészek lett belőle. Parfümös üvegeket állított az asztalokra és kihúzta dugójukat. Az illat beszívódott a szőnyegekbe és a kárpitokba, benne kavargott a levegőben. Garai úr most már csak arra a várt, hogy Rax doktor elintézze Gloriettet és akkor a kalickába beszáll a fehér galamb. Természetesnek tartotta, hiszen Mancika mindent helyeselt. Nem mondott ellent soha. Még akkor sem, amikor világosan megmondta:

- Majd ha odaát fogunk lakni...

A hatszobásról nem szólt semmit, meglepetésnek tartogatta.

Hanem Rax doktor kemény dióba harapott. Amikor Glorieta kisasszony megjelent előtte, úgy képzelte, hogy tízperces lesz a dolog. De hogy kinyitotta száját, konstata, hogy az eset nem tartozik az egyszerűek közé.

- Abból nem eszik Groll Gusztáv úr, - mondotta kereken.

- De kisasszony, gondolja meg...

- Már meggondoltam. Jogom van hozzá és én érvényesítem jogomat. Ha nem tudom szép szerével, olyan skandalumot csinállok, hogy...

Rax doktor hagyta, hogy kidühöngje magát. Akkor aztán szárazon megkérdezte:

- Kisasszony, mondja meg, mennyi pénzt óhajt?

- Egy krajcárt sem. Még ha két szekérrel hozzák, se kell. Nekem jogom van Groll Gusztávhoz...

Rax doktor vállat vont. Aztán elhivatta Groll urat (az ifjabbat). Groll úr elsápadt a rémülettől, amikor meghallotta az esetet.

- Meg fognak verni, - gondolta szomorú rezignációval és titokban dühös volt Garaira, aki minden bajnak az oka. Groll Gusztáv sohasem csinál efféle butaságot, az ilyesmi csak Garaitól telik ki.

- Egyezzek ki veled, akármit kérjen is, - könyörgött Rax doktornak, aki azonban nem sok reménnyel biztatta. Ezeket a pesti pillangókat nehéz elhessegetni, ha rászoktak valakire.

Gloriett félredobta a fiskális második levelét. Egy délután fölvette legszerényebb ruháját, a haját egyszerű kontyba csavarta és omnibuszra ült. Szerényen, miképpen a polgárosszonyok, kik átmerészkedének a pesti partra. Az omnibusz lassú baktatással csörömpölt keresztül a hídon és beleringatá az alagút szájába, mely olyan, mint a bibliai cethal szája, mely tisztátalanul szippantja be a kétkedőket és megtisztulva teszi partra. Mire a pesti ember leszáll a budai templom előtt, úgy érzi magát, hogy elmaradt mögötte minden, ami Pest és ami hangos, lépése meglisszódik és ereibe beleömlik a hegyek levegője, mely tavasszal virággal vagyon tele.

Gloriett arcát sűrűfonású fátyol védte a széltől és a kíváncsi pillantástól. Mert az asszonyt megnézik ideát is, akkor meg éppen, ha olyan, mint Glorieta. Glorieta ugyanis olyan volt, mint a mágnes, mely magához szívja a vasport. És kíváncsi pillantások repültek feléje, a pillantásokból azonban hiányzott az éhség, mely odaát a túlsó oldalán kilobbant százféle alakban. A nézésekben azonban nem volt egyéb, mint csodálkozás és Glorieta meg volt elégedve magával.

- Tisztességes asszonynak tartanak, - gondolta titkos örömmel és gondosan maga alá húzta lábát, nehogy meglássák áttört harisnyáját. Budán ugyanis nem tartják tisztességes asszonynak azt, aki áttört harisnyát visel.

-61-

Ennyit azonban nem akart áldozni a tisztességnek, amely amugy is sokat követel az asszonyi hiúságtól. Amikor Groll Fábiana háza előtt megállott, le szeretne volna húzni mégis ezt a harisnyát, de már nem volt érkezése. Babonás volt: cselekvések előtt nem szeretett visszafordulni.

A ház földszintes volt és úgy terpeszkedett el az utcán, mint a jóllakott macska a napon. Az ablakon régimódi spaléták, a kapu fölött faragott dísz. Amikor megrántotta a csengőt, hangosan kopogott fel a szíve. Valami aggodalom szállotta meg. De hamarosan összeszedte magát, mert csoszogó, öreges lépések reszkettek keresztül a nehéz tölgyfadeszken és valaki köhécselt. Glorieta illedelmesre igazította magát, mert nem lehetetlen, hogy Fábiana úr maga kecmereg elő valahonnan. Budán furcsák az emberek.

Ezt csak akkor konstata, amikor kinyílt a kapu és egy kócos öregasszony arca rajzolódott bele a nyílásba. Gruberl néni volt, az öreg szakácsné, akiről csakúgy csepegett az alázat. Amikor meglátta a finom úri dámat, összegörnyedt, mint a harmónika, melyből kiszállt a sóhaj.

- Groll urat keresem, - mondta Glorieta.

- Az öreg Groll urat? Óh igen, tessék...

Groll Fábiana úr ingujban volt, amikor Gruberl néni rászólt, hogy itt van egy finom úri dáma. Groll Fábiana erre felhúzta a kabátját és előcammogott az irodából. Lassú, komoly lépéssel vitte magát keresztül a folyosón, melyen mindenki lábujjhegyen járt rajta kívül. Így volt ez időtlen idők óta a családban: a sarkán csak egynek lehetett járnia.

-62-

Amikor Glorieta meglátta, hangos zokogással szorította ki formás kebléből a levegőt.

- Groll úr, óh, Groll úr!

Groll Fábiana meghökkent. Efféle nem látott gyerekkora óta. Ebben a házban nem sírt senki, de nem is káromkodott. Ez utóbbit ő is csak a házon kívül cselekedte. Hogy Glorieta hangos sírása megrázta a csendes, birsalmaszagu levegőt, úgy érezte magát, mint akit valami vándorméhraj rohan meg.

- Nagysád, - mondotta zavartan, - biztosan el tetszett cserélni a házat... A temetkező egylet a szomszéd házban van...

Glorieta fölemelte szép fejét és csendes sírásra változtatta a zokogást:

- Nem, Groll úr, én magát keresem... A fia miatt. Óh, ha az olyan derék, jó ember volna, mint maga...

Groll Fábiana rosszakat sejtett:

- A fiam... Ismeri a fiamat!

- Óh jobban, mint kellene... Tönkretett engem. Azt ígérte, hogy elvesz és... tetszik tudni...

A többi zokogásba fulladt. Groll Fábiana egy darabig hümmögött, aztán kiveresedett az arca.

- Ne sírjon kisasszony, majd én rendbe hozom a dolgot...

Glorieta elmondott egyet-mást, amit szükségesnek tartott. A pezsgőt, meg a táncot azonban elhallgatta. Groll Fábiana levegő után kapkodott. Szeplői felparázlottak az indulattól és csak ennyit mondott:

- Na wart...

Glorieta megsejtette, hogy ez az ifjabb Grollnak szól. Szepegve odacsúszott az öreghez és megfogta kezét:

-63-

- Groll bácsi, ne bántsa azért... Mi szeretjük azért egymást...

Groll Fábián elrántotta kezét. Kiszélesedett, kidagasztotta potrohát és húsos tenyerével a levegőbe csapott:

- Mars! Takarodj ki! Majd adok én nektek!...

Gloriett riadtan hökkent vissza. Ennyi hangot nem hallott egy tüdőből soha. Az öreg úgy bömbölt, mint a mozsárágyú és vörös haja felborzolódott a haragtól:

- Hinaus, - ordította, - hinaus!

Gloriett felugrott és riadtan futott ki a házból. Könnyű cipője úgy kopogott, mintha kavicsot koppantott volna a kőkockákra. Alig várta, hogy kívül legyem a kapun. Amikor végre Gruberl néni testén keresztül kijutott, felsóhajtott:

- Na, ezt aztán megcsináltam. Most mindennek fuccs!

Már nem omnibuszon, hanem bérkocsin ment haza. Nem volt szükséges rázatnia magát. A kocsiban rendezgetni kezdte gondolatait és csodálkozva, mondotta:

- Hogy csinálhattam ilyen butaságot!

Csak utólag konstátálta, hogy nem tud az öreg urak nyelvén. Pedig ugyancsak bizott abban a tudományban. Igaz, hogy ez az öreg úr más fajta volt. Budán lakott.

Groll Fábián hideg vízbe mártotta a fejét, hogy szét ne pattanjon. A Grollok ugyanis gutaütéssel múltak el az árnyékvilágból, behűtötte tehátlan kobakját, mint a szódásüveget és harcra készen várta fiát.

-64-

Előbb azonban Trosztné látogatásán kellett túlesnie, aki felháborodással közölt egynémely dolgokat, hogy az ifjabb Groll holmi jöttmenteknek csapja a szelet, akik behálózzák, akár pók a legyet. Az egész nap ott lődörög a Medve-utcán, mint valami szerelmes diák.

Groll Fábián megkönnyebbült erre a közlésre. Félt ugyanis, hogy annak a perszónának fizetni kell, hogy ne kösse Troszték orrára a dolgot. Az ilyen személytől minden kitelik. Így azonban nem kap egy fityinget se, mert Trosztné már úgylis tudja.

- Azt a személyt éppen most dobtam ki a házamból! A fiammal pedig számolok!

Trosztné felháborodott ezen a merészségen és az elmúlt időket emlegette. Amikor fiatalon nősültek a férfiak. Akkor még nem voltak olyan szemtelenek a jöttmentek. Ezeknek az embereknek meg kellene tiltani, hogy leányaik legyenek. Törvényt kellene hozni ellenük. A régi időkben a magisztrátus vízbe szóratta az ilyen leányokat.

Groll Fábián helyeselt. És megígérte, hogy szigorúbban fogja a fiút. Ezzel Trosztné meg is elégedett és mint aki jól végezte dolgát: tiszta lelkiismerettel hazament.

- Meg fogja verni a fiút, - mondotta, - de úgy kell neki...

Trosztné jóslása valóra vált. Amikor ugyanis Groll úr (az ifjabb) hazasurrant, Groll papa berobbant a szobába. Két rettentő barackot helyezett el fia fején, miközben magyarázott:

- Nesze neked parfümös kisasszony! Nesze Medve-utca!

-65-

A barackok úgy kopogtak a fején, mint a jégdarabok. Közben, mint a kovács a félrehúzott üllőt, tenyérrel csapkodta egyenesre a félrehúzott koponyát.

Groll úr fájdalommal konstátálta, hogy igaz az, amit az öregek beszélnek, hogy Groll papa fiatalabb korában ingyen ivott a vendéglőkben, mert rauzverfer volt. Amikor már dagadtra kalapálta kobakját, előkerült a nadrágszíz s néhány perc alatt zebrává változtatta át.

- So á Person! - üvöltötte az öreg. - Ilyen nőszemély! És te házasságot ígértél neki!

Groll úr (az ifjabb) tagadta keményen azt a vádat, de nem használt. Groll Fábiánt nem lehetett becsapni. Ravasz róka volt. És kiadta a parancsot, hogy rövidesen megkérje Klárikát, kinél rendesebb hajadon nincsen az egész világon.

- Na, ezt aztán jól csinálta az a...

Nem folytatta tovább, mert hátha Mancika volt. Hiszen az öreg Medve-utcát emlegetett. Erre a gondolatra egészen nekikeseredett:

- Nem lehet bízni többé senkiben.

Gruberl néni vizesborogatást hozott. Gyöngéden bepólyázta fejét. A vén asszony bár elvben helyeselte a fenyítést: gyakorlatban ellene volt. Hogy megvigasztalja fiatal urát, gagyogni kezdett:

- Szép volt az a kisasszony hej!

- Milyen volt?

Gruberl néni pontosan leírta. Még a fotográfus sem tudta volna szebben. És Groll úr (a fiatalabb) megállapította, hogy Gloriett volt. Most már befejezte a mondatot, mit az imént kettéharapott:

- A bestia! Az a bestia...

Aztán lefeküdt. Egész éjjel azon gondolkodott, hogy hogyan keveredett ebbe a dologba a Medve-utca. És szomorú köd szállt a szívére, hirtelen jött bánat. Mert tisztában volt, hogy többé nem mutatkozhatnak a Medve-utcában. Pedig az a hatszobás lakás már várja Mancikát, a hófehér galambot.

-66-

A Primusz kisasszonyok nem tudták megmagyarázni, hogy hol maradt Garai úr. Mert mind ott sétált az ablak alatt: a fasiozott nyakú telegráfós főhadnagy, a fogalmazó a statisztikából, a pesti jogász, a bankhivatalnok. Csak Garai hiányzott.

- Ugyan hol lehet? - érdeklődött Mancika.

- Majd előkerül.

De egész délután nem mutatkozott. Eltűnt, elveszett. Este, amikor már kiürült az utca, egy árnyék simult bele a félsötétbe. Megállott a Primusz kisasszonyok ablaka alatt és remegő hangon megszólalt:

- Mancika. Mancika kisasszony!

Mancika már feküdt, de meghallotta a hangot, Magára kapta a ruháját és kihajolt a virágok fölé.

- Mancika, - suttogta Garai úr, - én szeretem magát. De nem járhatok többé a Medve-utcában. De ha maga akarja, holnap kocsit küldök magáért. Már berendeztem azt a lakást és akkor mindennap látjuk egymást. Én minden este magánál leszek.

Mancika arcát elöntötte a tűz:

- Maga téved, kedves Groll úr, még a felesége is csak talán lettem volna!

Egy gyors, rövid rántással behúzta a zsalugátat, és a következő pillanatban ellobbant a gyertya. Garai úr szívére keserű, vad érzés szállt. Ez a leány is észrevette, hogy Groll úr a különb. Ő is azt akarta, amit Gloriett. Asszonyává lenni, a gazdag Groll fiának.

-67-

- Nem érdemes élni, - konstatálta és kiballagott a sikátorból. A levegőben valami huhogó hang muzsikált, mintha elszállt volna egy galamb, az első fehér galamb.

V.

Frau Krisztin kezdett megint sűrűn bejárni Primuszékhoz, de már nem emlegette többé Groll urat. Nem mert előhozakodni vele, mert Fábián úr megfenyegette. Megtudta ugyanis, hogy fiacskája Krisztina néni útján próbálgat közlekedni azzal a perszónával, mire csúnyán lehordta az öreg asszonyt. Frau Krisztin tehát elő sem hozta a fiatal urat, nem mervén kikezdeni a segítő egyesület hatalmas elnökével, ki egy személy vala Groll Fábiánnal.

Grollék helyett Franzen Magdolnát kezdte emlegetni, akinek nemsokára megnyílik tánciskolája az Ezüst Csillagban. Az ilyen gyönyörű gyerekek nem hiányozhatnak onnan. Nagy urak is meglátogatják néha a budai leányokat, kik között nincsen ehhez a három galambhoz fogható. Ha egyszer elmennek, annyi udvarlójuk lesz, hogy el sem férnek a gyalogjárón és lefőzik a budai polgárkisasszonyokat.

Primuszné asszonyság fájdalmasan sóhajtott erre a közlésre, mely mintha a lelke bokrán nőtt volna.

- Hiszen elküldeném őket, de tudja, hogy az uram nem keres semmit.

Frau Krisztin megvigasztalta: iparos emberrel megesik ilyesmi. És nyomban felcsoszogott a Három Koronába Magdolna kisasszony színe elé, aki éppen rendezgette a lakást. Új selymeket és bársonyokat szórt szét a szobában, új színeket kevert furcsa tarkaságba. Mert azok az urak, kikkel meleg barátság fűzte össze, szeretik a változatosságot. Asszonyban éppen, úgy, mint színekben és ha már ő maga nem ölthetett friss ábrázatot, megváltoztatá a lakást. Hogy Frau Krisztin beszámolt a dolgokról, elégedetten bólogatott:

-68-

- Valamit fogunk csinálni szegénykéekkel, - mondá és délután elhívatta a Primusz mestert. Megbízást adott neki mindenféle foltozgatásra és nagy csomó pénzt adott előlegül.

- Aztán ne feledkezzen el leányairól, - szólt oda a derék asztalosnak, aki nem értette meg, miért fizetik meg ennyire a semmiségekért. De elve volt nem kutatni, hogyan jön a pénz, melynek soha sincsen szaga és úgy fölmelegíti az embert, mint a háromszor főzött szilvapálinka. És Primuszékhoz egyszerre beköltözött a jókedv. Egyszerre dalos lett a leányok szája, a nézésük visszanyerte régi biztosságát, a gödröcskék megjelentek arcukon. A lovagok megállapították, hogy megszépültek és megvidámodtak és Ica, a középső, megint hamiskásan kuncogott, amikor elsétáltak az ablak alatt.

A varrónő is tanyát vert a házban és a három leány hangos-vitatkozva megmagyarázta, hogy milyen legyen az új ruha. Melegen és behatóan vitatták meg minden vonalát, minden ráncát, nekik a ruha több volt, mint másnak, mert a ruha jelentette az életet, a mozgást, a szabadságot, mely nélkül csak este lehetne kisurranni a kapun és mellékutcákban járni, félénken megrezzenni, ha férfilépés kopog föl a hátuk mögött, mert férfiak csak okos leányokkal mernek kikezdeni.

Popelka mester beeresztette az Ezüst Csillag termét viasszal és a csillárookra friss harisnyát húzatott. A bársony padokat, melyek körbe futottak a falak mentén, fölfrissítette és lemosatta a márványokat. Girlandot akasztott a párkányokra, hogy barátságosabb képe legyen az egésznek, de hiába, ezt a nagy hambárt nehéz volt mosolyra hangolni. Mert valamikor kápolna volt, istenes barátok csoszogtak fel éjfélként zsolozsmára és csattogott a szöges flagellum és zsongottak a pszalmusok. De jött egy színészarcu császár, aki elkergette a barátokat, kispervén őket, mint a hervadt falevelet és azóta hol színjátszók ütöttek tanyát benne, hol pedig karnevál nevető arcú hercege vonul be hangos muzsikaszóval.

Fenn, a terem boltja alatt három kis ablak nyílt, mely elé sűrű farács vonódott, mint a gyóntatószék könyöklője fölé. Valamikor a priorok és apátok lesték onnan titokban az éjjeli flagellációt, a három ablak volt a klostrom szeme, melyen által a barátok lelkébe látott a gvardián. A kis leányok, kik Popelka úr intésére forgolódtak, szinte önkénytelenül meghajtották fejüket, amikor pillantásuk azokra az ablakszemekre esett. Pedig Magdolna kisasszony, éppen úgy, mint Popelka mester, biztosították, hogy azokban a fülkékben nincsen senki. A feljárókat befalazták, kísértetek pedig nincsenek.

Popelka mester öreg volt, mint egy papagály. Egyforma vénnek, száraznak ismerték harminc esztendő óta az asszonyok, kiket ő vezetett művészetébe a táncnak. Tőle tanultak meg hajbókolni és igent mondani a vallomás után. Ő tanítá meg őket a táncra, mely lassú égésű tüzeket gyújt lángra. Popelka nélkül nem lettek volna regények, Popelka nélkül szegény lett volna a farsang. És Popelka számon tartott mindeneket. Olyan volt, mint egy két lábon járó matrikula. De csak a leányokat jegyezte meg: az ifjak maguktól jöttek. Csak meg kell gyújtani a gyertyát és előszáryal a pillangó.

Mihelyst felserdült egy leány: Popelka megjelent a családban. Hosszú kávészínű kabátot viselt, amely derékban feszesen ült. Pantallója halaványkék volt és galamszínű csíkos mellény világított a kabátja alatt. Nyakkendője nagy darab selyem volt, feketekék színű és egészen körülölelte nyakát. Karneolfejű tű tartotta össze, melyből egy szem rubint ragyogott a kislányok felé. Magas cylinder és enyhesárga keztyű egészítette ki öltözetét, melyet titokban leutánoztak a vándorszínészek, kik vidéken hódítanak apró városokban...

Hogy Popelka megjelent és meghívta a felserdült kisasszonyt a táncelőadásra, hivatalosan is nagy leány lett a háznál. És a kisasszonyok, kik türelmetlenek valának álmaikban, Popelkát látták és mosolyogva ébredtenek. Ha pedig valahonnan muzsika szűrődött be, vágyakozva sóhajtottak:

- Istenem, csak Popelka jönne már.

Amikor ki volt fényesítve a terem, Popelka úr elkezdte a sétát. Bekopogtatott tisztas familiákhoz, elbeszélgetett a nagyanyákkal a régen múlt időkről. bókot mondott az anyáknak és megdicsérte fiatalságukat, melyet meg tudtak őrzeni ezekben a szomorú időkben, meghívta a kisasszonykát az Ezüst Csillagba, mely nélkül nem tökéletes a nevelés. És amikor elkezdte sétáját, a leányok türelmetlenül nézegettek ki az ablakon, hogy vajon nem bukkan-e fel valahol a parádés öreg.

Popelka névsort írt össze sétája előtt, melyben egy vagy két kereszt jelezte a szép leányokat. A névsort mindig megmutatta Magdolna kisasszonynak, aki megtette észrevételeit. A kisasszony most olyasmit cselekedett, amit még soha. Vadonatúj nevet írt a lajstromba: a Primusz kisasszonyok nevét. És a nevek mellé négy keresztet rajzolt.

- Ide is el fog menni maestro!

Popelka mester aggodalmaskodott:

- Miféle emberek?

Magdolna kisasszony megnyugtatta:

- A leányok gyönyörűek, valami újat is kell mutatni a kegyelmes úrnak!

És Popelka úr Muttermayerné nagy csodálkozására bekopogtatott Primuszékhoz.

- Romlanak az idők, - sóhajtotta, - romlanak.

Többet nem tudott mondani nagy felháborodásában. Popelka úr látogatása ugyanis egyet jelentett a lovaggá ütéssel...

Magdolna kisasszony földig borult a megtiszteltetéstől, amikor eljött a kegyelmes úr. Mert a kegyelmes úr most bejelentés nélkül jött és ez azt jelentette, hogy meg van elégedve szolgálataival.

- Mit csinálnak a báránycák?

- Most tereljük össze őket. Nemsokára kezdődik a tánc és ha a kegyelmes úr megtisztelné intézetemet...

- Nagyon szeretem a táncot, nagyon szeretem.

És elkezdett más dolgokról beszélni, hogy ezidén még nincsen titkárja, mert, sajnos, hamar lesznek szerelmesek ezek a fiatalok.

- A kegyelmes úr egészen elrontja őket. Megházásítja, pedig nem mindig kell sietni...

- Én szeretem a rendes embereket. A rendes ember korán házasodik. Ez idén is meg fogunk jutalmazni egy-két ügyes leányt.

A kegyelmes úr ugyanis nagy jutalmat adott a táncoló kisasszonyok egyike-másikának. A jutalom nagy volt, még férj is járt vele. A kegyelmes úr esztendőnként válogatta titkárait, kiknek semmi dolguk sem volt. Csak néha-néha megjelentek az Ezüst Csillag táncleckéin és élet-halálra udvaroltak a legszebbeknek. Egyikük hamarosan férjhez is ment: a titkár úr nem tudott várni. És nem voltak ritkák a tizenhat esztendőss asszonyok, akiket a kegyelmes úr segített férjhez.

A jó bugrisok ugyan mindenféle rosszat beszéltek az ilyen házasságról, de nem haragudtak meg érte. A kegyelmes úr jóképű fiúkat tudott összeválogatni és nem vonta meg a házasoktól később sem a jóindulatát. Ezek a fiatal párok ott laktak a várhegy alatt és ő excellenciája így hívta őket: vejeim...

Most, hogy végigdőlt Magdolna kisasszony kerevetjén, vejeiről beszélt:

- Kezdem már unni őket, - mondogatta, - mindenféle dolgukkal hozzám szaladnak. Annyi keresztfiam van, hogy nem győzőm őket...

Magdolna kisasszony helyeselt:

- Igaza van, kegyelmes úr, valami diszkrétebb, finomabb fiút kell keresni.

- Csak attól tartok, az ilyen túlkövetelő.

- Jó portékának jó az ára, - mondá Magdolna kisasszony, aki megigérte, hogy kezébe veszi a dolgot.

Magdolna kisasszony ügyes asszony volt. Nem nyult apróhirdetéshez, hanem maga vette kezébe a dolgot. Nincs az a nagy víz, amelyben ne lehetne friss halat fogni, volt az elve s körüljárta ismerőseit. Öreg kisasszonyok voltak, kik száraz keblükben elhervadt szerelmek emlékét őrizgették. Elmúlt kalandok emléke kísértette őket, melyek szívébe lopták a gyönyörű órákat, míg elszálltak láthatatlanul. Virágot őriztek és arcképeket s kívülről tudtak mindenféle verset a holdsugárról.

Az ő ifjúságukban a grófok és katonák voltak divatban, ezért laktak ott a vár alatt. A várból kisöpörte ugyan az idő a katonákat, de megmaradtak a grófok, kik potrohot eresztettek és szemük elvizesedett; mint a potykáé. Dadognak és nem tudnak emlékezni, nem is tudják, hogy azok a vénkisasszonyok elérzékenyednek nevüknek hallatára.

Ezek közül való volt Marianne kisasszony is, akiről azt suttogták az emberek, hogy bárónő volt az anyja, bár sohasem emlegette, mert maga járt tejért és hitelbe vásárolt a fűszeresnél. És beszéltek róla elmúlt históriákat, melyeket csak este, csak sötétedéskor lehet elmondani, mert olyan hihetetlenek.

Marianne kisasszony illő reverenciával fogadta Magdolnát, mert nagy urakkal tart fenn barátságot. Lelkében ugyan megvetette, mert ezek a személyek teszik tönkre a finomlelkű nőket a hercegeknél, de mégis mosolygott, amikor belépett hozzá.

- Diszkrét dologban jöttem, Marianne, - mondá Magdolna kisasszony, aki szerette az ünnepélyes gesztusokat.

- Ha diszkrét, jobb helyre nem jöhetett.

- Marianne, - sóhajta Magdolna, - maga nem tudja, mennyi baj van ma a fiatalokkal.

- Tudom, - felelte Marianne, - a mai fiatalok hangosak és illemtelenek.

- És megbízhatatlanok, - vetette közbe Magdolna, - nagyon megbízhatatlanok. Éppen emiatt kerestem föl. Tudja, a kegyelmes úr megint titkárt keres. Ha maga tudna nekem valakit ajánlani. Egy diszkrét, finom fiút, aki hallgatni tud.

Marianne szeme fölragyogott, mint a vén tükör, ha rátáncol a napsugár. Egyszerre emlékek kezdtek benne gyuladózni, egy láthatatlan lámpagyújtogató kis mécseseket gyújtogató föl köröskörül. Elalvadt lángok lobogtak föl újra, elfelejtett álmok nyitogatták szemüket. Valahogyan megint odakerülni azokhoz az urakhoz! Ez volt minden vágya, minden ambíciója.

Alig tudta elfojtani örömét és a nekiiramló kiáltás szóparipáit visszarántotta.

- Igen, - mondotta, - ismerek egynéhány kedves fiút, aki alkalmas leszen. Van három unokaöcsém és azt hiszem, rá fogom beszélni az egyiket.

Magdolna kisasszony meg volt elégedve az eredménnyel. Ez a Marianne mindenképpen ügyes leány. Öccsei ugyan nem nagyon vettek tudomást róla, mert a barátság nem sok hasznot ígért. No de minden megváltozik ezen a világon, miért ne változnának meg tehát a Sporn-fiúk? Magdolna csak annyit tudott róluk, hogy lovakból élnek és barátságot tartanak fenn minden lovászgyerekkel. Egyébként ügyes, jóvágású fiúk, akik után szívesen fordulnak meg az asszonyok.

Magdolna kisasszony egy cseppet sem lepődött meg, amikor egy délelőtt behozták Sporn báró névjegyét. A keresztneve István volt és a látogatásra szabályosan öltözött. Magdolna az első pillantásra megállapította, hogy ez az, akit keresett. Mert az első pillanatra tisztában lett mindennel és finoman, választékosan beszélt. Mindent elfogadott, amit Magdolna kívánt és helyeselte a terveket.

- Örülök, ha szolgálatára lehetek a kegyelmes úrnak, - mondotta és titokban az istállóra gondolt. Hogy majd a közelébe férkőzik minden titoknak s egy csapásra helyrebillenti a mérleget, mert az a mérleg lefele szállt nagyon, a hadmozdulatok sehogy sem sikerültek. Lassan-lassan lesüllyedt az öt forintos adósságokig és a hinár ugyancsak belekapaszkodott.

- Nem lehet megélni, - panaszkodott, - maholnap eszcájgot pucolok.

Az eszcájg, mint valami szomorú szimbólum, villogott a Spornok fölött. A rossz nyelvek ugyan azt is megkockáztatták, hogy az eszcájgból csak holmi ezüstkancalokhoz volt közük, de ez alighanem túlzás volt. Mert ahol a Spornok étkeztek, nem volt ezüst kanál, vagy pedig jó szeme volt a pincérnek. Annyi azonban megfelelt az igazságnak, hogy egynémely hajtása a törzsnek, evőeszközön tanulta meg a munkát és az eszcájg tette hasznos tagjává a társadalomnak.

Sporn Pista nem kért ebből a haszonból és amikor Marianne följajnlotta neki a hivatalt, két kézzel kapott rajta.

- Néha az ilyen kakadú is hasznos, - mondogatta barátainak, kikben boldog, reménységek ébredtek. Mert a kegyelmes úr hatalmas ember volt, az ilyennel pedig nem rossz egy tából cseresznyézni. Már pedig Sporn Pista nem az a fiú, akinek a magvak jussanak.

Sporn Pista hűvös szemtelenséggel jelentkezett a kegyelmes úrnál. A nagyúr megszokta, hogy hétrét görnyedjenek előtte az emberek. Sporn valami új volt számára, tetszett neki a föllépése. Ezzel a fiúval meg lehet jelenni mindenütt. A többiek félszegek, ostobák voltak és egy nap alatt félretaposták a cipősarkot.

- Nekem voltaképpen nincsenek titkaim, - mondotta, - de szeretem, ha ügyes ember van mellettem. Ön itt fog lakni nálam, és ha szükségem lesz szolgálatára, megüzenem.

És Sporn Pista elhelyezkedett a palotában. A régi titkárok szobáját foglalta el. A cselédek, akik a régiokról vették a mértéket, megpróbálták elnézni a feje fölött. De Sporn egy mozdulattal elintézte őket és már a harmadik napon ő volt az úr a háznál. Tett, vett, intézkedett, anélkül, hogy valaki megbízta volna. És a kegyelmes úr örömmel állapította meg, hogy jobban mennek a dolgok.

- Ez a fiatalember valóságos kincs, - mondá Magdolnának, - rendet tart a háznál, már pedig mindennek lelke a rend.

Sporn szerencséje eljutott mindenüvé, ahol tudtak róla és a hitelezők kezdték jó pénznek tartani. Arany úr jónak találta ellenőrizni a dolgot és fölszemtelenkedett a palotába. De az inas nem engedte be.

- A báró úr sajnálja, de nem ér rá.

Arany úr boldogan vette tudomásul a választ, mert Arany úr okos ember volt.

- Komoly az ügy, - mondotta, - mert kidobott.

Arany urat ugyanis csak komoly emberek dobták ki. A dubiózusak letagadtatták magukat.

Popelka eközben házról-házra járt és meginvitálta a kisasszonyokat. Öreges bókokat mondott az asszonyoknak, a leányokat pedig tréfásan megfenyegette, hogy aztán rá ne haragudjanak, ha nem sikerül már az első esztendőben férjhez menni. Ilyenkor tubákos szelencéjéből fölszipantott egy csipetre valót és az asszonyok nem győzték csodálni művészetét. Mert ehhez művészet kell, mint a menüethez, és amióta a menüett kiment a divatból, azóta elfogytanak a tubákosok.

Popelka meg volt elégedve az eredménnyel, mert még a Troszt-kisasszonyok is megigérték részvételüket. Pedig már félig-meddig mind a ketten menyasszonyok voltak. De úgy látszik, nem tudtak ellenállani a varázsnak, melyet a tánc ígért. És Popelka mester boldog bizakodással jelenté Magdolnának:

- Úgy látszik, jó szezonunk lesz.

VI.

Az Ezüst Csillag úgy gubbasztott a várhegy alatt, mint valami nagy puposhátú szörnyeteg. Ablakai kivilágosodtak és sárga szemei éhesen néztek bele a vizes éjszakába. (Itt már kilenckor éjszaka van.) Lomha lessel várta a leányokat, éhes toroka egy pillanat alatt elnyelte őket. Az esőernyők selymén indulót doboltak a cseppek és a kisasszonyok úgy hallgatták, mintha nászinduló ritmusa lett volna. Fejükön csipkekendő védelmezé a frizurát, fehér ruhájukra kabátka simúlt. Arcuk tüzes lett a nagy várakozástól, szemük ragyogott. Sejtések láthatatlan pillangói szállottak keresztül szívükön és tavasszal hintették teli az őszi alkonyodást. Az anyák leányaikon keresztül ugyanazt a remegést érezték, melyet harminc esztendővel ezelőtt és köröskörül régen hallgató melódiák emelgették föl fejüket. Akkor is ős volt és a vízcseppek francia polkát táncoltak a kockaköveken és akkor is Rozetti volt a zongorás. Knill Erasmus játszott a hegedűn és amikor a kiválasztottak spanyol táncot jártak, csodálatos művészettel pengette a mandolint.

A terem ajtajában Popelka úr fogadta őket, éppen úgy, mint régen. Szertartásosan, mint ahogy a hercegnőket szokás. És mindenikhez volt egy-egy szava, kedveskedő megjegyzések hullottak ki belőle, mintha ódivatú csipkepapirosba csavart cukorkát prezentált volna mindenkinek.

A nagy terem fölmelegedett, a félhangos beszéd zsongássá keveredett össze. Megjegyzések

röpködtek a levegőben, majd tört szárnyal hullottak el. Az asszonyok egymás leányait nézték és titokban boldogan állapították meg, hogy mennyivel szebb az övék. Pedig egyforma volt valamennyi, mint a régi tajtékszobrok, melyeket egyazon pipaműves faragott vala. A hajuk szőke, a szemük kék. Éppen csak abban különbözének egymástól, hogy az egyiknek nagyobb rózsa égett az arcán, mint a másiknak és hogy a hangjuk vagy mélyebb volt, vagy magasabb.

Amikor a Troszt-kisasszonyok beléptek, fölmorajlottak az anyák. Mert a leányok harmadszor kerülnek az Ezüst Csillagba. Talán nem is a leányok okozták a feltűnést, hanem lovagjuk, kinek arca égett és unottan bámult végig a sokaságon. A lovag ugyanis Groll úr volt, kit Fábíán papa nadrágszíjra vett, hogy elkísérje ide Klárikát. Garait egészen agyonütötte a szíj, meghalt, megsemmisült és Groll úr szomorú melankóliával emlékezett énje szebbik felére, ki könnyelműen eljátszotta Gloriett kegyét.

- Buta voltam, - mondogatta, amikor magára maradt. - Nagyon buta voltam.

Ugyanazt mondotta Gloriett is, amikor hazakerült. De Gloriett föl tudott támadni megint, míg Garai úr hiába próbálkozott.

-79-

Rosetti mester megütötte a zongorát és Knill Erasmus fölstimmelé a hegedűt. A nagy terem fölkapta a hangokat, mint a forgószelel a falevelet. Ide-oda csapkodta a márványborítású falak között és a hangok úgy zümmögtek, mint a sírás. Egyszerre aztán megint fölzsongott a csodálkozás, az anyák meglepetten néztek az ajtó felé. Az ajtóban ugyanis három leány fehér ruhás alakja jelent meg. Mintha három hattyú lett volna. Az egyik barna volt, a másik kettő szőke. Szépek voltak, mint az oltárképen a szent asszonyok, és nagy szemük úgy csillogott, mint az opálok a régi gyűrűn.

A polgárasszonyok meghökkentek, az első pillanatban megállapították, hogy ezek a leányok nem közülök valók. Valahonnan idegenből jöttek, valami idegen országból. (Talán Pestről.) Erre vallott szemtelen, fitymáló nézésük, mellyel a tisztességes asszonyokat illeték, mosolygásuk, mellyel Popelka úr kedvességeit fogadták. Biztosan mozogtak, mintha századszor lennének itten és minden mozdulatukból kiérzett a megvetés, melyet e szelid leányok iránt rejtegetnek. És szépségük is szemtelen, kihívó vala, mint a plakátoké, melyeket a sarkokra ragasztanak, olyankor, amikor a Városmajorban fölüti sátrát a cirkusz.

Trosztné legalább ilyeneket mondott leányainak és találgatni kezdte, hogy vajjon kicsodák lehetnek. Ez a kérdés himbálódzott köröskörül a szívekben, s tanácstalanul néztek egymásra az asszonyok. Mert ezeknek a leányoknak kísérőjük sem volt, kísérő nélkül pedig a tisztességes nőszemély nem jár soha. Legalább este nem, amikor odakinn az Ezüst Csillag előtt romlott fiatalok leselkednek, hogy hatalmukba ejtsék a táncról fölhevült leányokat...

-80-

Néhányan megkérdezték ugyan Popelka urat, de az öreg barázdabillegető kitért a válasz elől:

- Három galamb...

Ettől aztán nem lettek okosabbak.

Egyszer azonban mozgás keletkezék. Mint amikor a májusi szél megfújja a fesható virágokat. Történt ugyanis, hogy a három lány, ki Magdolna kisasszonnyal beszélgetett (szintén nem a legjobb társaság) megbiccenté fejét. Megbiccenté pedig Groll Gusztáv felé, ki háromszor hajtotta meg magát. Ünnepiesen, mert Popelka ellenőrzött minden mozdulatot.

Troszt mama, kit éppen úgy furdalt a kíváncsiság, mint a többi, magához intette a lovagot:

- Mondja Gusztál, kicsodák ezek?

Groll úr egyszerűen felelt:

- A Primusz-kisasszonyok!

Trosztné most már többet is meg akart tudni:

- Honnan ismeri őket?!

- Ismerem, - felelte Groll úr kitérően és a lelkét majd kinézte két szemén. Szeplői világítottak, jámbor buldogg-képére rárajzolódott a gyönyörűség. Ica rámosolygott néhányszor, de Mancika úgy látszik, haragot tartott vele. Groll úr azonban boldog volt, hogy egy levegőt szívhatott velük. Egy levegőt, melybe Knill Erasmus, - ki köhögős természetű vala, - fenyőillatot fecskendezett egy ménkű nagy spriccelőből, mielőtt elkezdődött volna a tánc.

A tánc azonban az első estén későn kezdődött el. Csak a régi tanítványok ringatóztak a terem közepén, a többiek, a kezdők csak nézték. Groll úr fordulóra vitte a Troszt-leányokat, kik mereven tartották fejüket, mint a vásáros asszonyok, kiknek kosár van a búbjukon. Hogy sikerült letenni őket, Mancika előtt hajtotta meg magát. De Ica leintette őket:

-81-

- Mancsi, nekem beszédem van Groll úrral...

És Groll táncra vitte a lányt, aki úgy imbolygott, mint a virág a májusi szélben. Minden porcikája megtelt a tánc ritmusával és hajbókolt, hajladozott, aranyhaja szikrát vetett a csillárok tüzén, kék szeme mint a zafirkó csillámlott és nevető szájából ki-kivillogott fehér foga.

Minden szem reátapadt, a félénk, szögletes polgár-kisasszonyok úgy bámultak rá, mint a földöntúli csodára és maga Popelka úr sem tudta eltitkolni meglepetését. Ilyen leányt nem látott

ifjúkora óta, ennek a leánynak mindene szomjasan issza a muzsikát.

- Mancsi nagyon haragszik magára, - mosolyogta Ica.

- Megbántam azóta ezerszer is...

- Majd én kibékítem magukat, - felelte a lány, - de figyelmeztetem, hogy ő olyan lány, akit komolyan szokás venni...

Hogy véget ért a tánc, a tenyerek megcsattantak, a tisztességes asszonyokból tapsban tört ki a csodálkozás. És Groll úr bemutatta az ifjúságot a Primusz-kisasszonyoknak, kik ezen az estén fáradtra táncolták magukat.

Magdolna kisasszony gyönyörködve szemlélte a három galambot és a kegyelmes úrra gondolt.

- Minden igényt kielégítenek, - konstataulta és boldog volt, hogy ilyen virágszálakat talált.

A Primusz-kisasszonyok lassan-lassan megtöltötték a termet jókedvvel és melegséggel, mely láthatatlanul kiáradt belőlük. Biztatóan mosolyogtak a kezdőkre, kik bátorságra gyúltak. Őket utánozták valamennyien, melléjük tolokodtak mindannyian. És Popelka úr meglehetősen nézte a tánc bimbózását, az ügyetlenkék hangosan kacagtak, ha valami nem sikerült. A vén táncmester hálásan bólogatott Magdolna felé, ki úgy ült a sarokban, mint egy királyné.

- Nagyszerű, - mondotta ez a bólogatás, - igazán nagyszerű...

Groll úr tüntetően távol maradt a három galambtól. Trostné ugyanis nem jó szemmel nézte a táncot. Nem hiába volt kéményseprő asszonya, már a füst szagáról megmondta, kéménytűz-e vagy lángbaborult a ház. Ösztöne súgta, ez a Groll valamit melenget a szép lányok iránt. Amelyik darázs egyszer rászáll a mézre, másodszer is megpróbálkozik. És kurtán megmondá leányainak:

- Ide nem fogunk jönni többet!

- Miért nem? - érdeklődtek a leányok.

- Mert az a Groll nem tetszik nekem. Nem akarok neki alkalmat adni a komizkodásra!

Szimatja ugyanis azt a szagot vette, hogy a milliomos Groll Fábrián fiában nemcsak a kéménytűz lobog, És mert Fábrián úr minden estére hozzájuk parancsolta fiát, könnyű volt visszatartani a fiatalembert a komizkodástól. Trost úr ugyan disznóságot mondott ilyen esetben, de Trostné asszonyság szerette a választékos kifejezéseket.

Amikor az első estének vége volt, a lányok összedugták fejüket. Primuszné asszonyság a foyerben várta őket és gyönyörködve szemlélte piros arcukat.

- Hogy mulattatok? - kérdezte kíváncsian.

- Azt csak most állapítjuk meg...

Ica már útközben leutánozta a Trost-kisasszonyokat. Seprőnyéltartásukat és merev nyakukat. Amerre mentek, megtelt kacagással minden sikátor, a friss lányhang úgy csengett, mint a megütött zongorahúr. És azon az éjszakán boldog álmodtak mind a hárman. Csak Mancsi riadt föl egy pillanatra, mert hogyan, hogyan nem, álmába betolakodék a vizlovag. Duzzadt volt a szájaszéle és a szeme mélyen feküdt homloka alatt...

Azontúl minden este megjelentek az Ezüst Csillagban. Icanak föltűnt, hogy Groll úr elmaradt. Csak egy-egy pillanatra nézett be a táncba és alig tudott vele néhány szót váltani. Mancsi közömbösen vette az esetet, de Ica szerette tisztán látni a dolgokat. Észrevette, hogy Trosték sem jönnek el és megtalálta az összefüggést. És egy este, hogy Groll egy pillanatra beszökött a terembe, megkérdezte:

- Ugy-e maga esténként a Trostéknál tölti az időt?

- Fájdalom, - mondotta Groll, - az apám rámparancsolt. Tudja, az öreg nem szereti a vicceket.

Ica fölpattant:

- Mi csak vicc voltunk magának?! Köszönöm. Mit akar akkor maga Mancikával?...

Groll úr arcán kigyulladtak a szeplők.

- Ica, - mondotta szepegeve, - tudja, hogy megbántam mindent. De nem is Manciról van szó, hanem magáról... Tudja, rájöttem, hogy tulajdonképpen maga tetszik nekem. Maga valahogy jobb hozzám és olyan okosan tud beszélni.

Ica fölkacagott, olyan kedvesen buta volt ez a Groll. Aztán megkérdezte:

- Most talán nekem kínálják föl azt a hatszobás lakást?

- Nem, - szepegett Groll úr, - én nagyon tiszteltem magát!

- De Trostékhoz jár minden este, - vetette közbe a lány.

- Nem sokáig, - mondotta Groll, - meglássa, nem sokáig. Én nehezen kezdek el valamit, de ha elkezdem, akkor minden ropog...

Két hosszú karjával belemarkolt a levegőbe, mintha láthatatlan nyakcsigolyákat fogott volna,

melyeket füstfaragó mesterek és mesternék viselnek. Hiszen könnyű volna elbánni velük, csak ne volna olyan szerelmes a kéményfüstszagú kisasszonyokba Fábián mester, ki a fián keresztül második ifjúságot élt.

Ica jókedvűen kacagott föl és ez a nevetés megrázta Groll úr idegeit. Belecsendült a lelkébe, amelyben visszhangok keltek, mint amikor a templomban a vox angelica megrezdíti a festett ablakot.

- Meglássá, igazat mondok Ica, - erősködött Goll úr, mire aztán Ica csillapítóan szólt oda neki:

- Csak ne siessen el semmit, - mondotta, - nincsen nagyobb baj, mint a sietés. Lássa, Mancik is mindig siet és sohasem ér el semmit...

Groll urat megvigasztalták Ica szavai. Úgy érezte magát, mintha a kis leány megsímogatta volna puha, bársonyos kezével. A haja illata körülfelhőzte és lomha nagy vére elkezdett sebesen keringeni.

- Ő szimpatizál velem, - mondá örömmel, - én szimpatikus vagyok neki!

Szinte hálás volt Garainak, hogy Mancikával elrontotta a dolgot. Mert ez az Ica sokkal szelidebbnek látszott és az öreg Groll nem szereti a pattogós asszonyokat.

Egy este, amikor már mindenki tudott valamit a tánchoz, Magdolna kisasszony meggyújtotta a csillárokat és megtelt fényözönnel a terem. Popelka úr fölhúzta új frakkját, mely sötétkék vala és hajtókaiba piros virágot hímeztek a budai asszonyok. Popelka ugyanis nem törődött a divattal, mely folyton változik, míg az öltözés művészete ugyanaz marad. Rosetti és Knill Erasmus is felöltötték Beethoven-kabátjukat és a fenyőszag helyett lóhereparfümöt hintettek a levegőbe, melybe láthatatlanul beringott valami különös hangulat.

-85-

A kislányok tánc közben föl-fölkapták fejüket, mintha valaki leskődött volna rájuk. A Primusz-kisasszonyok pedig észrevették, hogy Magdolna kisasszony sokszor fölpillant a mennyezethajlásra, mintha valamit keresne azok mögött a titokzatos rácsok mögött. Stefike, akinek olyan szeme volt, mint sólyommadárnak, legalább azt állította, hogy a rács mögött két tűzpont parázslott, két hirtelenszívott cigaretta, de Ica, aki nem szerette a romantikát, rápirított:

- Már megint számárságot beszélész...

Igaz, hogy a táncolók között legendák settenkedtek a három rácsos ablakról, mely mögött nagy urak leskelődnek a fehér kisasszonyokra. Titkos ajtó nyílik a fülkébe, ahonnan jól lehet látni a táncot és a lányokat. Mindenki beszélte, de senki se hitte, mert, amikor Magdolna kisasszonyhoz kérdést intéztek, ugyanazt mondta, amit az Ica:

- Szamárság...

A kegyelmes úr másnap meglátogatta Magdolna kisasszonyt, kivel egy egyesületben jótékonykodott. Magdolna kisasszony várakozóan kérdezte:

- Hogy tetszett a tánc, kegyelmes úr?

A kegyelmes úr megbólintá a fejét:

- Tudja, hogy szeretem a művészeteket.

- És a három galamb?

- Ahhoz csak gratulálhatok. Mindig bíztam a maga izlésében.

A kegyelmes úr közömbös dolgokról kezdett beszélni, mint mindig, amikor elhatározások előtt állt. Egyszerre aztán megtört egy mondatot:

- Ja igen... Az a kis barna megérdemli, hogy pártfogásba vegyem...

Magdolna meghajolt:

- Nemsokára személyesen fogja megköszönni a pártfogást...

Azon az éjszakán Mancika megint az esőcsepplovagról álmodott. A szeme beesett volt és duzzadt szájával meg akarta csókolni a nyakát. Amikor elmesélte álmát Krisztina néninek, a vénasszony fölkiáltott:

- Maga boldog lesz, Mancika. Meg fog ismerkedni egy nagy úrral, aki szeretni fogja magát. Lesz minden, amit csak akar, ruhája, kalapja, gyönyörű cipője. És pénze sok, amennyit csak akar... Meglássá, hogy igazat beszélék...

Mancika, aki szeretett mesebeli hercegekről álmodni, hitte is nem is, amit Frau Krisztin beszélt. Erre célozgatott Magdolna kisasszony is, aki mindennap foglalkozott vele.

- Maga a legszebb lány az egész iskolában, magának nem szabad ostoba házasságot kötni...

Ezt azért tartotta szükségesnek megemlíteni, mert a Primusz-kisasszonyok körül valóságos udvar keletkezett. És voltak közöttük, akiket számba lehetett venni, legalább Ica besorozta őket a komolyak közé. A legtöbbit Fazekas forgolódott körülöttük, aki patikát készült venni és estéit itt töltötte a kislányok között, kiknek fehér volt az arcuk, mint a porcellán tégelyeké, melyekben kézfinomítót árulnak az asszonyoknak...

-86-

-87-

Fazekas ugyan inkább Icával foglalkozott, de Ica ügyesen rájátszotta Mancikára. Magdolna kisasszony szemét mindez nem kerülte el és egy délután elhívatta a kegyelmes úrtól a bárót, aki néhány hét alatt meghízott, szétterpedt a nagy kényelemtől. Eltűnt arcáról a ragadozó-vonás, mely már elárulja messziről a játékos embert.

Vagy egy óra hosszat tanácskoztak. Amikor Magdolna apróra elmagyarázott mindent, Sporn báró vállat vont:

- Komisz dolog, de mit csináljak...

- Az ilyen dolgokat nem kell túlságosan komolyan venni. Még nem halt bele senki...

Sporn bárón sötétzöld zsakett volt, amikor belépett a táncterembe. Jobb szemén monokli kevélykedett és arca kifejezése unott volt, megvető. Egyebekben pompás gyerek volt, az arca hasonlított a divatos színészekére és a kabátja zsebéből vérszínű selyemkendő nyújtotta ki tűzpiros nyelvét. Ilyennek álmodták a zúgutcákban a lányok a grófokat, akikről csak annyit tudtak, hogy vannak és élnek, szörnyen vasaltak és diszkrét parfüm illanik ki kendőjükből.

Magdolna kisasszony mutatta be a bárót a Primusz-kisasszonyoknak. Sporn úr arcáról leolvadt az unott kifejezés, amikor meglátta őket.

- Csinosak - mondotta Magdolnának, - igazán csinosak...

Ez az elismerés nem esett rosszul Magdolnának. Sporn báró ugyanis értett az asszonyokhoz.

A leányok megváltoztak valamennyien. Mintha Knill Erasmus valami hódító mérget fecskendezett volna a levegőbe, mely a szívekbe szállt. És megmámorosodtak tőle, úgy érezték, Rosetti még sohasem zongorázott ilyen gyönyörűen és Knill mester kezében nem zokogott még soha így a hegedű. Azok a lapos, százszor hallott, ezerszer megunt melódiák, melyeket a muzsikáló órák minden délben lesírtak, egyszerre megszépültek, megteltek étellel, ritmusuk belekapaszkodott a kifeszített izmokba s Popelka úr mosolyogva látta: így még sohasem ment a tánc. Az arcok kipirultak, Szent János lámpásai kigyúltak hivatató fénnel a lányszemekben és a pillantásokból szelid kínálkozás szállott a báró felé hangtalanul:

- Akarod? Akarsz?!

A merev, nehézkes, alig mozduló polgárkisasszonyok szívéen fölpattant a titkos ajtó, melyen olyan dolgok settenkednek által, miket nem jó tudni az anyáknak. Besurrantak a kinyílt ajtón és megfestették az álmokat, mint a gondos asszonyok a husvéti tojást. A fakó, egyszínű lányok megszépültek, mert belépett közéjük a mese. A lovag, akinek el kell jönni egyszer. Néha korán jönnek, amikor még alig hogy kibújt az első ibolya, máskor meg elkésnek és térdig gázolnak az elhullott levélben. Övük a legelső vágy, a szívnek legelső rezzenése, a legelső sóhaj. Jönnek mosolyogva és eltűnnek könnytelenül. Holttestük tölti ki a szerelmi ostromháborúban az árkot és aki utánuk jön, annak könnyű dolga van...

Az első lovag! Az első szerelem! Jó, hogy ezek a lovagok nem támadnak vakon, jó, hogy az első szerelem máglyája ellobban hamar. Ezeket gondolá Magdolna kisasszony, ki járatos vala a szerelemben. És elgondolta, mi lenne, ha hívná, ha szólogatná őket. Egy este üresen maradnának a fehér ágyak és az emberek arról beszélénének, hogy rettentő csapás sújtott rájuk vaskeztýus kezével, pedig a tavasz lett diadalmas az élet fölött...

A terem forró lett a táncoló lányok lehelletétől, kik úgy imbolyogtak Knill Erasmus hegedűszavára, mint a rózsatövek a májusi szélben. És kétféle muzsika lengette a ritmust, az egyik a vén hegedűs kezefejében lakott, a másik pedig a szívekben. És emez volt a szebb, az erősebb, a hatalmasabb, ez feszítette meg a lábikrák izmait, ez csalt hivatató sugárzást a szemekbe:

- Akarod? Akarsz? A tied lesznek!

A Primusz-kisasszonyokat azonban nem fogta meg a láz. Ők valahogyan hidegek tudtak maradni. Megszokták, hogy először hadrendbe sorakozzanak, ha ütközetbe mennek és őket nem találta senki sem készületlenül. Talán azért, mert velük mindenki harcot kezdett.

A báró mélyen meghajtotta magát előttük, amikor Magdolna bemutatta.

- Egyenesen a maguk kedvéért látogatott ide, - mondá, azonban Ica hirtelen visszavágott:

- A báró igazán nagylelkű. Én például nem volnék képes érte ekkora áldozatra!

Sporn báró ebből megérezte, hogy ezek a lányok nem azok közül valók. Azokat jelölte meg így, kik az első köszöntésre halálos szerelemben esnek, akik négyoldalal leveleket írnak és akik virágot préselnek az imádságos könyvbe.

- Nem szeretem ezeket a kis érzékeny állatkákat - mondá megvetően, - amikor bizalmas társaságban volt és amikor Magdolna csatasorba állította Mancika ellen, meg volt győződve, hogy ebbe a kategóriába tartozik. De amikor szembe került vele, megállapította, hogy tévedett. Mert Mancika nem volt ugyan olyan támadó szellemű, mint a huga, de nagyszerűen el tudott oltani minden tüzet. Hideg lett, mint a márványszentek az útszéli kápolnában, melyek alatt hiába lobog a mécses.

Mancika az első pillantásra megállapította, hogy csinos a fiú. És hogy elégáns. Mert ő a férfiruhához is értett. Gyerekkorában, amikor jóllakott az asszonyi dolgoknak bámulatában,

órákhosszat elállongott a férfidivat-kirakatok előtt és képzeletben felöltöztette lovagjait, a diszkrét mellényekbe megkötötte a nyakkendőjüket és kiválasztotta a legszebb keztyűt, melynek gyöngyház gombja sejtelmesen csillogott, mint az álombeli princek szemei.

A báró vele foglalkozott egész este és vele táncolt. Úgy forgatta, mint a pelyhet a beillanó reggeli levegő, minden mozdulatának engedelmességet. Bele tudta ringatni a táncba, mely meggyújtotta az asszonyszívekben a vágyak ámpolnáit, melyeknek fénye kiragyo a szemekből, megcsillan a hajfonatokon és rózsát ültet az arcra. Ezen a hevületen keresztül kúsznak forró testükkel a kísértések és minden férfifejben fölszikrázik a gondolat: jó volna tánc után egyedül lenni...

Amikor vége volt a táncnak és Knill Erazmus tokba zárta hegedűjét, a leányok olyan lassan húzódtak az ajtó felé, mint még soha. Az új lovagot akarták látni, aki egyszerre megjelent közöttük és teliültette tavasszal az ősz.

- Báró - sóhajtottak titokban, - báró és milyen gyönyörű!

-91-

A báró Mancikával foglalkozott. Kedves volt és mosolygott. Mosolygásában azonban nem volt semmi nekibizakodás, a fiú szemmel láthatóan megjuhászodott.

Groll úr, aki megint későn érkezett, megint Icával foglalkozott:

- Hogy tetszik magának, kisasszony, ez az úr?

- Óh, nagyon mulatságos és nagyszerűen táncol!

Groll meg volt elégedve a felelettel. A második galamb még nem volt senkié.

VII.

Magdolna kisasszony belső boldogsággal nézte, hogyan szövődik a fiatalok közt a regény. Fiatalok alatt Mancikát értette, meg a bárót, aki nagyszerű gyerek.

- Nagyon szeretem a fiatalokat - mondotta ő excellenciájának, - kivált ha okosak.

Mert a báró okosnak bizonyult, szívósnak, kitartónak, ügyesnek. Nem rohanta meg egyszerre a leányt, hanem lassan-lassan melléje csúszott. Először az idegeibe vette be magát, aztán a hiúságába. Innen már meg lehet építeni a hidat, mely az álmokhoz vezet. Ez a híd sóhajtásból épül, egy elfeledkező nézésből, egy kibuggyanó szóból, egy kézszorításból...

Mancika azonban zárkózott természetű volt. Az ilyen leány szívébe bejutni a legnehezebb, az álmodók, a bolondok, az ábrándosak vannak tőlünk a legmesszebbre. Azt hinnők, ők szédülnek el a legelső vallomásnál és ők vetik magukat elsőnek karjainkba. Pedig nem ők azok, akikkel a tavasz és szerelem kezdődik, hanem az egészségesek, a józanok, akiknek mozgásba jön a vére, ha virágillat csapódik hozzájuk. Csak ezeket lehet megrohanni, elszédíteni, körülölelni egy pillanat gyorsan lobbanó mámorán keresztül. Ezek a sablonosak, az únottak, a jóviseletűek, a kedvesek, a megdicsérték.

-92-

Az álmodó szívhez néz az út, nehéz megvívni a mesékkel és az álomlovagokkal. Nehéz elhallgattatni az álommuzsikát, az eolhárját, a tizhúrú hegedűt.

A báró a legelső mérkőzésnél észrevette, mert amikor egy este, tánc közben a megengedettnél forróbban ölelte magához Mancikát, a leány arca hirtelen elkomolyodott.

- Mi bántja? - kérdezte a báró.

- Semmi, azt hittem hirtelenében, hogy a Grollal táncolok.

Ettől kezdve aztán óvatosabb lett.

- Nehéz, nagyon nehéz a kicsike - mondogatta Margarétának, aki türelmetlenkedett. - Mert a kegyelmes úr kezdi unni magát és ilyenkor kiszámíthatatlan. Még azt is megteszi, hogy elutazik és akkor hiábavaló minden, amit itt hangszerelnek.

A báró értelmes fiú volt, a kemény szóból is megértette az egészet. És ilyenkor egy kis irtózás fogta el, melyet alig tudott elfojtani.

- Csunya dolog - konstataálta, - nagyon csunya dolog.

- Úgy látszik, barátom - monda egyszer a nagyúr, - magának nem sok szerencséje lehet a szerelemben!

És ebben a pillanatban olyan volt, mint a keleti isten, amikor fehér testű szűzekre éheznek. A báró megdorodott tőle és kissé élesen felelt:

-93-

- Ez talán azért van, mert a szerelemben sem korrigálok a szerencsét.

- Pedig ott szabad - mondogta a kegyelmes úr, - néha nagyon is ajánlatos.

A vén ember teljesen Magdolna befolyása alatt állt, aki nem sajnált semmit, hogy ingerlő új helyzeteket teremtsen neki.

- Higgye meg, kegyelmes úr, csak az ér valamit, amit nehezen és drágán lehet kapni.

És elkezdett neki Mancikáról beszélni. Szakszerűen érdekesen, mert Magdolna művész volt, senki sem tudott úgy az asszonyi szépséghez és az öreg ember új gyönyörűséget várt, új izgalmat, hogy megszínesítse a körülötte áramló ködöt, mely egyforma szürkeséggel nyeli el a gyorsan iramló napokat. Neki ez a játék az volt, ami a régi embereknek az óracsinálás: foglalkoztatta, fölélte maradék energiáját elalvó életének. Neki a várakozás adott izgalmat, a játék, melyet másokon keresztül játszott és ebből a játékból élt Magdolna kisasszony.

A báró tisztán látta a dolgokat és néha megriadt. Sok volt még benne az ifjúságból és az ifjúság megriad attól, ami tőle idegen. De azért engedelmeskedett a kéznek, mely rángatta, nem tudott lesiklani az útról. Mert megszokta a kényelmet, a jólétet, a pénzt, a levegőt, mely teli volt a gazdagság minden illatával.

- Bolond volnék - csitítgatta magát, - bolond volnék...

És elkezdte Mancika ellen az ostromot. Óvatosan indult neki, lassan, kiszámítottan. A kalandorok és hamiskártyások vére áramlott benne, a játék kezdte hevíteni. Lassan, gyöngéden bánt a leánnyal, hetek multak el, míg egyszer megszorította a kezét és Mancika ujjai szeliden engedtek a szorításnak, kissé remegtek, aztán belesímultak szeliden, megadóan.

-94-

- Amióta magát ismerem - suttogetta, - mindig maga jár az eszemben...

Mancika fehér arcán kigyúlt a bibor és szemei melegen nézték a fiút. Nem felelt semmit és attól az estétől kezdve dalba fonódott minden érzése. Azok a láthatatlan muzsikások, kik gyerekkora óta megtöltötték az álmok melódiáival a sötét sarkokat, most lakodalmi himnuszt csaltak ki hangszerükből. A primhegedű vékonyka hangja ujjongott, a fuvola fürgén trillázott, a hárfa pengett és valahol mélyen a szekrény alatt elhelyezkedett egy bőgő és belebrúgózott vidáman az ujjongó nótába, úgy, hogy föl kellett kacagnia. Mert ez a bőgő lassú morajlással mintha így zümmögött volna:

- Groll úr, Groll úr, Groll úr!

Eszébe jutott ugyanis Ica megjegyzése, aki kemény egyenesen ezt vágta oda neki: az a Groll tízezerszer különb, mint a báró! Különb, mert becsületesebb.

Icának ugyanis sehogy sem tetszett ez az ember. Valami ösztöne volt, ami nem csalta meg soha és amikor észrevette, hogy Mancika kezd feléje hajlani, közbevetette magát:

- Te, Mancsi, jó lesz, ha vigyázol magadra!

- Miért?

- Mert ez a báró nem rendes ember, akivel kezdeni érdemes!

Manci azonban már túl volt ezen. Egy este ugyanis, amikor pihentek a párok és Rozetti meg Knill Erazmus egy régi bécsi dalt cincogtak hangszerükön, a báró remegő hangon súgta oda a leánynak:

-95-

- Szeretem magát, Mancika. Maga nekem az élet és a boldogság. Maga nélkül üres volna körülöttem minden és ha maga nem volna, én rossz ember lennék nagyon...

Mancika nem felelt semmit, csak szeliden meghajtotta fejét és a szeme sarkába belopódzott egy könnycsepp. Éppen csak annyi, hogy meg tudta nedvesíteni a hosszú szempillákat. És ettől a perctől kezdve Mancika hol víg volt, hol szomorú. Szomorú, hol sírt, hol nevetett. Sírt olyankor, amikor arra gondolt, hogy mi lesz, ha a báró meg fogja tudni, hogy ő nem királykisasszony, hanem csak egy asztalos leánya a Medve-utcából, kinek apja most abból iszik, hogy részeg kocsisokat hajigál ki a korcsmaajtón. Nevetni meg akkor nevetett, amikor a láthatatlan bőgő elkezdett: zúgni, búgni:

- Groll úr, Groll úr...

A báró a vallomás óta mintha megszelidült és megsápadt volna. Karcsú, elegáns alakja elvesztette minden feszességét, arcára ráült valami álmódásféle. Mancika boldogan mosolygott föl, amikor megjelent és tánc közben néha megfélekedve magáról, egy rövid fél pillanatra a vállára csuklatta bóbitás fejét, Erre aztán összenéztek a polgárleányok.

- Csúnyán viselkedik az a leány - mondogatták, - de a szívük megtelt vala irigységgel...

Magdolna kisasszony gyönyörködve nézte őket:

- Nincs szebb, mint amikor a fiatalok szeretik egymást, - mondotta Popelkának, a bárónak pedig odasúgta:

- Bravó, bravó!

És elreferált a kegyelmes úrnak is, aki egy nézetten volt Magdolnával:

-96-

- Nincs szebb, mint amikor a fiatalok szeretik egymást, csak olyan átkozott sokáig ne tartana!

Ő excellenciája ugyanis most már sűrűbben jelent meg a rács mögött a titkos fülkében, ahonnan elgyönyörködött az ifjúságban. Alulról meleg illattal kevert pára szállott föl hozzája és bebújt a faragott lécek között. A kegyelmes úr úgy szívta magába az illatot, mintha rózsaszag lett volna. Pedig az ibolyához állott közelebb, mert leányi hajból kavargott elő.

- Nincsen szebb, mint az ifjúság - ismétlé meg magát és tágra nyílt szemmel bámulta a bárót és Mancikát. Szemmel követte minden mozdulásuk, magába szívta arcjátékukat. Úgy érezte, ő jár ott kar karba öltve azzal a barna leánnyal, minden mozdulata, minden nézése, minden hevülése neki szól. Érte, miatta, az ő akaratából történik minden, ő vette bérbe mások ifjúságát, hogy esztendőről-esztendőre újra átélje azt, ami szép és ami az életet teszi.

- Maga nagyon ügyes hölgy, Magdolna - vetette oda a vén leánynak, aki boldog volt ettől az elismeréstől. És a kegyelmes úr hálás is volt iránta. Nem tudott volna meglenni e nélkül az asszony nélkül, akivel valamikor személyesen játszott a játékot, mely alattuk himbálódzott. Mert akkor még fiatalok voltak mind a ketten. Magdolna haja olyan volt, mint Mancikáé, és ő maga elegáns fiú volt s házasságot ígért Magdolnának, aki az övé lett nemsokára. Az övé lett sírás nélkül, könny nélkül, jelenet nélkül és amikor megunta, önként félreállt, de mint gondos asszony maga ügyelt arra, hogy a kegyelmes úr mellé ne kerüljenek veszedelmes személyek. Magdolna értette a módját, hogy kell újra meg újra megjátszani a szerelmi játékot, újra átélni a legelső regényt. És ezért nagy becsben vala ő kegyelmességénél, ki minden dologban reá hallgatott.

-97-

Most, hogy a kegyelmes úr gyönyörködve nézte végig Mancika csatáját, melyet azon a fiún keresztül vívott vala, megjegyezte:

- Én nem móríkáltam magam ennyit kegyelmes úr!

Ő excellenciája helyeslően bólintott:

- Úgy van Magdolna, de én gyorsabb voltam, mint azon fiatalember!

Magdolna megvigasztalta:

- Még csak néhány nap az egész, akkor aztán jövünk mi.

Amikor a kegyelmes úrnak egy ilyen ügye támadott, mindig többes számban beszélt, hogy észrevegye, hogy neki is része van a dologban, hogy ő is hozzájárul ahhoz, amiért mindig hálásnak illik lenni.

A báró pedig folytatta az ostromot. Egyszerre csak ott állott a kapu alatt, mely önként megnyilott előtte. Megnyilott és csendesen befogadta a hódító lovagot, ki legelső volt közöttük. Most már nem beszélt elfojtott, elszorított hangon, már nem akadozott a szava. Meleg, forró mondatok buggyantak ki a száján, a hangja zümmögött, mint a megrezzenő húr a hegedűn. És Mancika is bátrabb lett. Nem sütötte le a szemét, hanem melegen, nyugodtan a fiú arcába nézett és csendes bizonykodással felelte:

- Én is szeretem magát.

A báró mindennap virágot küldött. Vérszínű, selyemszirmu virágot, melynek a Mancika a nevét sem tudta. A virágnak nem volt illata, de lángolt és égett és megtöltötte tűzzel a szobát. Ica ebből mindent megtudott.

- Beléhabarodott, - konstátálta, - egészen beléhabarodott...

És elhatározta, hogy szemmel tartja őket. A báró azonban nem állt meg a sóhajtásnál. Egy este megkérdezte a lányt:

- Mancika, nem adna alkalmat, hogy beszélgessek magával?

- Mikor?

- Holnap délelőtt, várom magát a bástyán és akkor beszélhetünk.

Manci igent intett. A szívében ünnepi harangok kezdtek zúgni, egész éjjel nem hunyta le a szemét. A valóság összekeveredett a vággyal és álomfigurákkal rajzolta teli a sötétet. A mesebeli herceg eljött, de olyan arca volt, mint a bárónak és ő felült a hatlovas hintóba, mely hirtelen örült iramodással megindult a sötétség felé. A báró még azon az estén megmondta Magdolnának:

- Azt hiszem, egy-két nap mulva megcsináljuk.

- Maga derék fiú!

Mancika boldogságtól sugárzó arccal jelent meg a találkozón. Ősz volt és a száraz levelek olyan hangot adtak, mint az elhagyott spinét, melynek ereszkednek húrjai. Bánatos érzések úsztak a levegőben, a hegyekről beszólt a városba a szél és magával hurcolta a haldokló füvek kesernyés illatát.

- Vártam magát, - mondotta a fiú.

- Tudtam, hogy előbb lesz itt, mint én, pedig hamarabb jöttem, mint ahogy megbeszéltük.

Egymáshoz símulva mentek. A báró mindenről beszélt, csak arról nem, amiről kellett volna. Maga sem tudta miért, de elfogódott volt. A leányról lesugárzó tisztaság elfojtotta szavát. Érezte, hogy Manci vár valamit. Egy forró vallomást, egy remegő mondatot, mely a jövőről beszélt. De nem tudta kierőszakolni, hanem lehajtott fejjel ment a lány oldalán.

-99-

Mancika észrevette és megkérdezte:

- Mondja, mi bántja magát?

- Semmi, - felelte a báró, - ha magával vagyok, nem tudok beszélni.

Elpirult, amikor mondta, mert eszébe jutott az a vén ember, akiért esténként komédiáznia kellett. Most, hogy ez a játék a nappalba húzódott, tisztábban látott mindent. Az éjszaka keze sötét, eltakar mindent, de nappal hiányzik ez a takaró.

- Komisz munka, - gondolta nagy elkeseredéssel, - komisz dolog...

Aztán arra gondolt, hogy hiszen minden ettől függ. A jólét, a kényelem, a pénz, a biztos élet. És mindent legyűró akarattal elhatározásra jutott:

- Meg fogom csinálni!

Mancika pedig ott lépkedett mellette, mint a fehér hótollu galamb, és nem vette észre, hogy csapdát állítottak elé.

A bárónak lassan-lassan megjött a szava. Belemelegedett. Magáról beszélt és a jövőről. Addig erőszakolta magát, míg végre sikerült belerögződnie ebbe a hangulatba.

- Nem tudok maga nélkül élni Mancika, - mondotta, - üres az életem maga nélkül. Alig várom, hogy eljőjön az este és láthassam, gyönyörködjem magában.

Mancika bársonyos szeme hálásan nézett a fiúra.

- Én feleségül veszem magát, - folytatta a báró.

- Én feleségül megyek magához, - mondotta a leány.

Csak neki lehet ilyet mondani, villant keresztül a báró fején. Mert csak az ilyen leányok hisznek és bíznak vakon. A naivakat, a hívőket, a vakon rohanókat, az őszintéket, akik csak titkolódnizni tudnak, de hazudni nem.

Manci már titkolódnizni sem tudott, mert amikor séta után kipirult arccal jött haza, lehetetlen volt észre nem venni rajta a boldogságot. Ica elő is vette:

- Te Manci, te a báróval voltál. Vigyázz, ne csinálj valami ostobaságot!

- Ne féltés te engem, te csak puhítsd a patikust!

- A patikustól nincs félni valóm, de az a fiatal úr erősen gyanús.

- Nem gyanús, - felelte büszkén Manci, - egy cseppet sem gyanús. Feleségül fog venni!

Büszkén ragyogott a szeme, amikor kimondta, kiegyenesedett, megnyult és sajnálkozóan mérte végig a hugát. Ica azonban nem adott az effélékre semmit. Nem volt semmi érzéke a gesztusokhoz.

- Szamárság, - mondotta határozottan, - jó lesz, ha kivered a fejedből! Az a báró naplopó és kártyából él, de még így sem hiszem, hogy elvegyen egy asztalosleányt. Aztán meg nem is báró és egy fillérje sincsen...

Manci kihívóan kérdezte:

- Ugyan honnan tudod?

- A Groll mesélte nekem, a Groll nem hazudik.

Manci mérges lett nagyon:

- A Groll! Az a szeplős majom úgy viselkedik, hogy nem bírom ki! Mintha vőlegényünk volna mind a hármunknak. Mindig a nyomunkban van, nem fordíthatom sehova se a fejem, hogy ne lássam. Mintha el tudnám felejteni, milyen pimasz volt. És te még ezek után szóba állsz velem!

- Szóba állok, igenis szóba állok, - felelte haragosan Ica, - mert ez a Groll buta, de becsületes. Amit tett, butaságból tette. De ez a te báród egy körmönfont csirkefogó és jó lesz, ha abbahagyod velem a komédiát. Akkor leszel a felesége, amikor...

Nem tudta befejezni a mondatot, mert Manci közbedobbantott. Erősen, határozottan és mély meggyőződéssel mondta:

- És mégis feleségül fog venni!

Ica vállat vont, mintha nem érdekelné a dolog, de azért magában rettentően megijedt:

- Baj lesz, - állapította meg titokban, - valami baj lesz ezzel a Mancival!

Manci gögös fejtartással járt és kelt a Medve-utcán, figyelemre sem méltatta többé a rajongókat. Úgy érezte, hogy fölérjük nőtt, nagyobb lett és messzire távolodott tőlük. Elkezdte gyűlölni a sikátorutcákat, amelyekben olyan pompásan el lehet bújni a valóság elől. Ezelőtt szerette az eltakart zugokat, ahol nem tudja követni a szem, szerette az ódon házakat, a nyitott ablakokat, melyekbe be lehetett lopni egy-egy pillantást. Szerette a frizeket, a kapubálványokat, az ékítéseket az ablakok hajlása fölött. Hiszen úgy el lehetett ábrándozni, amikor lelibbent az este, mely ködkendőt csavart a gázlámpákra és megnövesztette a falakat. Ilyenkor álmalakok suhantak el titkosan a kapuk előtt és az ablakok alatt, amelyek megtöltötték igérettel az üres leányéletemet.

Most, hogy a báró szerelmes szívvel közelített hozzá, egyszerre kicsinynek, utálatosnak, penészesnek tartott mindent, és felőrült a szíve, amikor arra gondolt, hogy nemsokára itt van a szabadulás.

- Báróné leszek, - gondolta felujjongó örömmel. Beleszédült a boldogságba. Látta, hogy vadidegen, sohasem látott emberek fordulnak nyomukba, amikor a báróval sétált és félig irigyen, félig csodálkozva mondogatják:

- Milyen gyönyörű pár! Hogy egymáshoz illenek!

Ilyenkor boldogan vágott a báró felé és mosolygott.

- Hallotta?

A báró mély meggyőződéssel mondta:

- Talán nincsen igazuk?!

Mindennap találkoztak és pontosak voltak mind a ketten. Ezek a találkozások elernyesztették a báró energiáját. Egyik napról a másikra tolt a rohamot, amellyel ezt a leányt meg kell szerezni - másnak. És minden alkalommal újra meg újra feltört belőle a tiltakozás:

- Gyalázatos história!

Néha már a száján volt a hívó mondat, de nem tudta kierőszakolni, mert a leány olyan őszintén bizakodva, akkora rajongással nézett rá nagy szemével, hogy nem mert előhozakodni vele. A találkozó után lehangolódva kullogott el és magán érezte a leány meleg, rajongó pillantását. Nem tudta lerázni magáról, égette, mintha láthatatlan reflektor vetett volna rá forró sugárzást.

- Ej, csak nem vagyok belé szerelmes? - kérdezte riadozva, aztán hozzátette:

- Akkor igazán eszcájgot pucolok.

Már kezdett türelmetlen lenni neki ez az állapot. Mert Magdolna szüntelenül körülötte settenkedett:

- A kegyelmes úr unja magát, - mondotta, - maga tudja, hogy ez mit jelent.

A kegyelmes úr Magdolnán keresztül érintkezett a báróval. De csak ebben a kérdésben. Hisz ilyenekkel ő nem foglalkozott, hiszen akkor Magdolna fölöslegessé vált volna életében. Éppen ezért hajszolta a bárót és egyszer meg is mondta neki:

- Kedvesem, maga nagyon könnyen veszi a dolgot.

A báró ezen felbőszült. Különb is megvetette ezt az asszonyt, aki annak a vén embernek a gonosz szelleme volt. Mert az a vén ember nem tudott akarni. A legnagyobb érzés, mely ki tudott fakadni belőle, a bosszúság volt és egy este kitört belőle Magdolna előtt.

- Maga kezd lassú lenni, - mondotta, - úgy látszik öregsünk!

Magdolna halálra rémült és elővette a bárót.

- Na, most már itt lesz az ideje...

A báró elgondolkozott.

- Mikor akarják?

- Holnap délután...

- Az órát majd én mondom meg, - felelte, és azon az estén majd hogy össze nem forrott Mancikával. Máskor udvariasságból egy-egy fordulóra vitte Icát, de ma megfélemedezett róla. Még sohasem suttogott ilyen szerelmesen, még soha nem szédítette ennyire Mancikát.

- Jöjjön el holnap délután háromkor, - mondotta, - szeretnék komolyan beszélni magával. Úgy-e eljön?

- Eljövök, - mondotta a leány, - hiszen tudja...

Másnap délután lassu őszi eső hulldogált és pára ült a Viharhegy tetejére. Mancika mégis elment a bástyára, ahol már várta a báró. A leány észrevett valamit rajta.

- Maga nagyon sápadt, mi a baja?

- Keveset aludtam az éjjel. Magára gondoltam mindig...

És ebben igazat mondott. Azon az éjszakán nem tudott aludni, mert mindig a fejében járt az a kis barna gyerek. Odatolakodott gondolatai közé, végignyult bennük, nem tudott szabadulni tőle.

- Vajjon mit fog szólni, ha...

Százezer gondolat rohanta meg, de nem tudott feleletet adni. Hiába erőlködött, hiába vívódott. Nem ment, nem bírt vele. Ha egy pillanatra kiszorított valamit, a következő pillanatban új alakot öltött. Eleinte ezzel vigasztalta magát:

- Ej, hát azt csinálja, amit a többi... Hallgat és megvigasztalódik... Elvégre is az a vén ember

gondoskodik róla.

De nem tudott megmaradni ennél. Új dolgok jöttek, ijesztőek, sötétek, feketék. Előszállottak csipkés, halk denevérszárnyon és leguggoltak melléje. Arról beszéltek, hogy az ilyenfajta leányokban óriás az elkeseredettség. Ezek lépnek leghamarabb arra az útra, mely a semmibe torkollik. Az álmodók, a bolondok, a szerelmesek végeznek magukkal leghamarabb.

Erre aztán valami fájó érzés lepte meg. Nem tudott aludni. Maga előtt látta Mancika sápadt, fehér, élettelen arcát. Hajnalfelé, amikor már fakószínű szárnyon belebbent hozzá a reggel, elkezdett alkudozni önmagával.

- Ej, - gondolta, - megesett máskor is, mással is, az élet nem válogatós...

Délelőtt felment Magdolnához. A vénleány várakozóan nézett rá.

- Rendben leszünk, - mondotta, - csak aztán valami baj ne legyen...

- Attól ne tartson, itt leszek én...

Magdolna volt ugyanis a vigasztalás. Aki megjelent a legnehezebb félóra után és felszárította a könnyeket, mosollyá szelidítette a sírást.

Nagy gyakorlata volt ebben. Ismerte a fogásokat. Veronika kendőjét vitte a retikülben és az a kendő teli volt itatva - parfümmel.

Most, hogy Mancika ott állott a báró előtt frissen, mosolyogva, egy pillanatra megint előjöttek az aggodások, de a báró lebirta, leszorította őket.

- Muszáj, - mondotta, - muszáj...

Az eső lassan szitált, csak egy-egy nagyobb esőcsepp dobantotta meg az esőernyő selymét.

- El kellene valahová menni, - mondotta a báró, - azután a palotáról kezdett beszélni. A képekről, bronzokról, ódon butorcsodákról, nehéz függönyökről.

A leány érdeklődve hallgatta, meg-meggyulladt benne a fantázia és el tudott képzelni egy őszi alkonyodást, mely megrendült ott az ódon bútorok között. Vén óra kezd tik-takolni és kinyitja fényes szemét a sokágu csillár. A kandallóban meglobban a tűz és illatszer szóródik bele a levegőbe. Jó lenne ott asszonynak lenni, gondolta, titokzatosan suhogó selyemben végigmenni a termeken...

- Jöjjön el hozzám, mindent megmutatok, - mondá a báró fojtott hangon...

A leány felkapta a szép fejét. Pupillái kitágultak és kíváncsi, de tiszta sugárzás hullámmozgott ki rajta.

- Igazán eljőjtek?

- Jöjjön, - mondotta a báró. A szíve kalapált, még a torkán is érezte véres lüktetését. Lépésük összeszimulódott, az üres utcák felkapták koppanásukat és megálltak egy nagy, kétszárnyu, sárgára eresztett tölgykapu előtt.

- Itt vagyunk, - szólt a báró és megnyomta a csengőt, mely rövidet, éleset berrent.

A leány összeresztett.

- Fél? - kérdezte a báró.

- Ugyan mitől? Hiszen maga velem van.

A kapu kinyílt. Piros szőnyeg futott a lábuk alá, mintha a hatalmas kaputorok nyelve lett volna. A boltív közepén nehéz lámpa égett és bágyadt sugárzással töltötte meg a levegőt. Az ajtók maguktól látszottak kinyílni és Mancika szinte meghökkent, amikor észrevette az inasokat, kiknek merev arca nem árult el semmit, de a szemükből furcsa nézés sugárzott elő.

Egy nagy terembe mentek. A báró leültette a leányt. Szeliden, gyöngéden, aztán felállott.

- Egy pillanat mulva jövök, Mancika, - mondotta. - Rögtön jövök...

Megfordult. A leány remegni kezdett. A levegő fojtott volt, mintha ismeretlen rémségekkel lett volna teli. Maga sem tudta miért, de reszketett. Félt. A sarkok mintha ismeretlen szörnyek toroka lett volna. Ő is felállt.

- Ne maradjon sokáig, - mondotta a fiúnak, - ne hagyjon itt...

A báró megállt, mintha tusakodott volna. A szomszéd szobában valaki felköhögött. A leány összeresztett, a báró tudta, hogy ki az. A kegyelmes úr. Valami láthatatlan kéz egyszerre meggyújtotta a lámpásokat. Száz meg száz körte izzott fel egy másodperc alatt. Kék, zöld, piros, sárga, violaszínű szemek bámulták Mancikát, aki szép volt, mint maga a tavasz. Bibor ömlött végig az arcán, a szeméből szelid, könnyörgő nézés szállt a báró felé. És a romlott, cinikus, számító embert lenyűgözte ez a tavasz. Visszafordult az ajtóból és odament a leányhoz. Átkarolta és erőszakosan, szinte durván kivitte a szobából.

- Jöjjön Mancika, nem jó magának itt lenni.

Az inasok csodálkozva néztek rájuk. A szobában pedig, melyből kiléptek, haragosan, indulatosan köhögött valaki.

VIII.

Groll úr (az ifjabb) kimaradt a Troszt kisasszonyoktól. Nem bírta el őket. Azok az esti kártyázások elviselhetetlenek voltak. Mintha az a sok korom, melyet Troszt úr legényei kikapartak a kéményekből, ott keringett volna a levegőben. A koromfelhő teli volt villámmal. Troszt mama ugyanis szigorú szavakat ejtett el a gonosz nőszemélyekről, kik hálót vetnek a tisztességes fiatalemberekre. Gonosz nőszemélyek alatt a Primusz kisasszonyokat értette, kik bóbítás frizurába fésülték hajukat és többet mutatnak gömbölyűségükből a férfiaknak, mint amennyit szabad. És példálódzott, hogy vannak leányok, kiknek a lelkét kerekre esztergályozta a jó nevelés, azok a leányok nem néznek soha más férfiakra, mint akinek oltár előtt fogadnak örök hűséget.

Ilyenkor Klárka szemérmesen sütötte le vízszíni szemét és olyat sóhajtott, hogy meglebbent a petróleumlámpa tűzpillangója. Groll úr azonban nem látszott észrevenni ezt a sóhajtást és minden igyekezetével azon volt, hogy megszabaduljon. A középső Primusz kisasszony csalogatta, aki olyan kedvesen tudott kacagni, mint az iskolai csengetyű, mely hazaszólítja a leányokat. Ha csak tehette, elszaladt az Ezüst Csillag-ba, hogy egy percre, egy pillanatra lássa a második galambot. Nem törődött azzal, hogy megmosolyogják erőlködését (mindig vérpirosra melegedve rohant be), nem vette figyelembe Trosztné megjegyzéseit, hanem elfogta Icát egy-egy másodpercre és bolondos vallomásba fonta szerelmét. Mert szerelmes volt, egészen komolyan szerelmes, úgy, mintha még élt volna benne Garai. Szerelmes volt egész tudatosan és amikor magára maradt, mint jó üzletember felállította a mérleget.

- El fogom venni Icát, mondotta, elveszem, ha még úgy gorombáskodik is az öreg...

Mert az öreg Groll, hiába, veszedelmes férfiú vala. Nem lehetett tréfálni vele és nem voltak gyöngeségei. Olyan volt, mint egy főkönyv, vagy mint valami frissen rajzolt terv, mely életet van hivatva adni egy bérpalotának és ezzel a hideg, józan, fantáziátlan emberrel kellett szembe kerülni a derék ifjúnak.

Százsor elgondolta, hogy mit mondjon majd neki, hogy hogyan kezdje, de nem tudott kiokosodni semmit. Riadtan, megrémülve, leterrorizálva húzódott vissza a kezdettől és az egészből nem maradt meg semmi, csak az elhatározás:

- Feleségül fogom venni Icát. Ő lesz a feleségem...

Amikor egy-egy pillanatra magára maradt Icával (sok udvarlója volt, hiszen másnak is volt szeme), erre célozgatott. Amikor egy-egy kijelentést tett, sietett alátámasztani:

- Ezt nem mint Garai mondtam, Ica...

Trosztéknak mindez a fülébe jutott. Troszt mama először taktikával dolgozott. Hosszúra nyújtotta a vacsorákat, meg a kártyát, de Grollon nem lehetett kifogni. Később jött és előbb szaladt be egy-egy félórára a tánchoz. Ica ilyenkor tréfásan megfenyegette:

- Siessen, Troszték már türelmetlenek.

Groll úr elpirult:

- Nem sokáig fogok odajárni...

Napokig, hetekig fogadkozott, gyűjtötte az elhatározást, de mire este lett, elpárolgott belőle. Nem mert Fábían úrral kikezdeni.

Egyszer aztán mégis elmaradt. Történt, hogy Troszt mama megelégelte a Primusz kisasszonyok garázdálkodását. Különösen azóta, hogy a legnagyobbak báró csapta a szelet. Amikor aztán egy este eljött Groll úr, nyíltan megmondta neki:

- Groll, válasszon a két lány között. Vagy az enyémet, vagy pedig azt a perszónát.

Troszt mama ugyanis pszichológus volt és ismerte a fiatal úr minden gyöngeségeit. Tudta, hogy azzal a kérdéssel meg lehet szorítani és le tudja hengerelni. Ez a kérdés ugyanis felidézte Fábían urat, akivel Groll úr nem mert szembe fordulni. De Troszt mama csalódott. Mert Groll úr fölemelkedett:

- Már régen választottam, mondotta, csak nem akartam magának megmondani.

Szólt és illedelmesen elbúcsúzott a tisztas familiától. Megindult az Ezüst Csillag felé. Útközben kellemetlen gondolatok zümmögték körül, mint a darazsak.

- Meg fognak verni, mondotta keserűen, meg fog verni az öreg...

Pedig ezúttal nem lett senki, akit felelőssé lehet tenni az ütlegekért, hiszen Garai megsemmisült.

- Érte kapom, gondolta és megvigasztalódott. Úgy ment be a táncterembe, mint valami mártír. Boldogan, büszkén, mint aki jogot szerzett a boldogsághoz. Szinte látta, hogy görbül mosolyra Ica szája, aki csak azért nem nyilatkozott, mert tudja, minden este Trosztéknál tudja őt.

Benn a teremben sercegetek a lángok és Rosetti úr kedvtelenül kalimpálta a quadrillt. Knill Erasmus mintha beteg lett volna, úgy gunnyasztott a pódiumon. Popelka mester pedig minden pillanatban a tobákos szelencéhez nyúlt és nagyokat tüszentett a táncmelódiába. Ő is betegnek, meggyomrozottnak látszott és alig hallható hangon dirigálta a kolonnokat.

Groll úr az első pillanatban észre sem vette a változást, de néhány perc múlva tisztán látott mindent. A táncosok közül ugyanis hiányzottak a Primusz kisasszonyok. És egyszerre üresnek tetszett a terem, gyerekesnek, kómikusnak az egész kergetőzés.

- Hol lehetnek? - kérdezte meghökkenve magától. - Vajjon hol lehetnek?

Alig várta, hogy vége legyen az első figurának. Akkor aztán odasettenkedett Popelka úrhoz:

- Hol vannak a Primusz kisasszonyok?

- Nem tudom, felelte idegesen a mester, én semmit sem tudok! Kérdezze meg Magdolna kisasszonytól.

Groll úr körülnézett és megkereste szemével Magdolnát. A vénlány sápadtnak, idegesnek látszott nagyon és három sohasem látott leánynak magyarázott valamit. A lányok csinosak voltak és kihívóan öltöztek, mint a színésznők a korzón. Erősen igyekeztek a kislányt alakítani, miközben Magdolna kisasszony szeme sűrűn tapogatódzott a mennyezeten. Ott, ahol azok a rácsok voltak.

Groll nagynehezen elkapta Magdolnát. Tőle is ugyanazt kérdezte, amit Popelkától:

-111-

- Hol vannak a Primusz kisasszonyok?

Magdolna kisasszony pofacsontján két vörös folt gyúladt:

- Ne is említse kérem azokat a személyeket...

Groll úr meghökkent:

- Mit? Mit tetszett mondani?

- Azt kérem, hogy közönséges személyek, hálátlanok! Tönkre tették az iskolám hírnevét!

Groll úr most már forróságot érzett:

- Mi történt velük?

- Képzelve, a Mancsi elszökött a báróval. Ilyen skandalum! Ilyen szégyen!

Groll úr lelkéről rettentő nagy súly esett le. Sokkal rosszabbtól tartott. Megkönnyebbülten sóhajtott föl és így szólt:

- Na és a másik kettő? Azok csak nem szöktek el?

- Majd fognak, felelte mérgesen Magdolna. De ide többé nem teszik be a lábukat! Megüzentem nekik! Megmondtam...

Alig hogy elpattogott ez a néhány szó, kinyílt a terem és - megjelent a Primusz-lányok mindig mosolygó arca. Mancika boldog, büszke fejtartással támaszkodott a báró karjára, a szeméből a boldogság sugárzott. Ica és Stefi éppen úgy nevetgéltek, mint mindig. Mulattatta őket az elképpedés. Knill Erasmus gixert sikoltott a hegedűn, a párok összegabalyodtak, Popelka pedig zavarában összecserélte az egész figurát.

Magdolna arca tűzbe borult és vad indulattal mozdult meg, hogy feléjük menjen. De Groll úr eléje állt:

- Mit akar velük?

- Ki fogom dobni őket! Kidobom!

Groll úr azonban megfogta a karját:

- Meg ne próbálja, mert velem gyűlik meg a baja!

-112-

Magdolna kisasszony meghökkent. Még sohasem látta Groll urat ilyen erősnek, határozottnak.

- Tönkre tették, - mondotta, - tönkre tették...

Groll úr rámordult:

- Most már elég legyen!

Magdolna kisasszony megrokkant, összegörnyedt. Érezte, hogy minden elveszett. Groll Fábían fiával nem lehet kikezdeni, különösen akkor nem, amikor az övé az Ezüst Csillag. Bért esztendőnk óta nem fizetett, ezzel aztán kiszolgáltatta magát Grolléknak kegyelemre. Tehetetlen dühében nem tudott mit tenni. Egyideig fulladozott, aztán odament ahhoz a három ujonnan beszerzett leányhoz és rájuk szólt:

- Elmehettek... Hordjátok el magatokat!

A három leány húzódozó mozdulatot tett. Magdolna kisasszony az ajtóra mutatott és kemény, parancsoló szóval rájuk csattogott:

- Mars!

A három lány riadtan húzódott ki, Magdolna kisasszony pedig két karját keresztbefonta a mellén és alázatosan, engesztelően, esdekelve arra a három rácsos ablakra nézett. Mintha azt mondta volna:

- Bocsáss meg, uram!

Groll úr odagördült a Primusz kisasszonyokhoz. Melegen gratulált Mancikának. Aztán Icahoz csatlakozott és odasúgta neki:

- Többé nem megyek a Trosztékhoz! Szakítottam velük!

- Nehéz volt?

- Nagyon, - felelte őszintén, - nagyon. A neheze csak most következik, ha megtudja az apám.

Ica ártatlanul kérdezte:

- Akkor minek tette?!

- Maga miatt tettem, - felelte Groll úr, - hiszen tudja... Maga miatt, mert magát szeretem és magát fogom feleségül venni...

Ica megint csak nevetett.

- Erről beszélünk még, Groll úr. Tudja, most Manci van műsoron. Nagyon nehéz dolog, mert tudja, hogy az a báró így naplopó...

- Tudom, - felelte Groll úr, - de majd én csinálom valamit. Nekünk sok mindenféle ember kell. Még olyan is, aki öltözködni tud. Ez a báró pedig tud, hogy az ördög vigye el...

Ica hálásan szorította meg Groll úr kezét.

- Köszönöm, - mondotta, - én hálásabb leszek...

Groll úr arcán kivilágosodtak a szeplők, mint a hirtelen fölcsappantott villamos-gömbök. A Rozetti belevágott a zongorába. Knill Erazmus hegedűvonója alól ünnepiesen szállt a menüett. A párok lassan, méltóságosan mozogtak, hajbókoltak, mint a pávamadarak. Popelka úr egy pillanat alatt elfelejtette a kellemetlen intermezzót és fölragyogó szemmel dirigálta a kisleányokat. A legszebb volt valamennyi között Mancika, akit csodálkozva bámultak a többiek, kik érezték rajta a regényt. Össze-összesúgtak és minden irigység nélkül mondogatták:

- Olyan, mint egy hercegisasszony...

Pedig csak bárónénak készült.

A báró olyan volt, mint a játékos, aki mosolyogva titkolja veszteségét. Amikor hazakísérte Mancikát, megígérte neki, hogy mire tavasz lesz, feleségül veszi. Úgy érezte, soha nem mondott semmit nehezebben, mint ezt a két mondatot. Amikor visszafordult, megbánta föllobbanását, de érezte, hogy mást nem tehetett. Aztán lehajtott fejjel fölballagott a palotába és sóhajtván nyomta meg a csengettyűgombot:

- Ki fognak dobni, - konstataulta, aztán szomorúan tette hozzá:

- Még csak ki sem használtam a vén szamarat.

Sejtelve nem csalta meg. Mert alig hogy levetette a kabátját, megjelent a belső inas.

- Mikor tetszik elvitetni a holmiját? - kérdezte szemtelenül, mire a báró nyugodtan felelt:

- Most mindjárt, mert két óra múlva utazom...

Összeszedett mindent és kocsit hozatott. Fölrakta a sárga táskákat és elhajatott.

- Ezt is megjátszottam, - mondotta nyugodtan, aztán arra gondolt, hogy ezután mi lesz.

- Sehogy még sohasem volt, - állapította meg, aztán füttyörészni kezdett.

- Csak ne volna olyan átkozottul szép és szerelmes az a gyerek, - mondotta, - talán lehetne valamit csinálni vele.

Mert a báró is férfi volt és bele volt oltva a férfiirigység, mely nem engedi át másnak azt, akit a magáénak tudott. Ha nem lett volna férfi más a világon, szó nélkül otthagytta volna Mancikát. Így azonban nem mert ellépni mellőle, mert félt. Félt attól, aki melléje fog tolni, aki utána következik. És ekkor erős, nagy elhatározással maradt annál, amit Mancikának mondott:

- El fogom venni...

Primusznéknál nagy lett a fölfordulás, amikor Mancika bejelentette a dolgot. Icának szólt először. Büszkén, diadalmasan:

- A báró el fog venni. Megkérte a kezemet.

- Mire? - kérdezte Ica, de Manci nem felelt. Gőgösen, hűvösen végigmérte hugát, aztán az anyjához fordult:

- Tavasszal asszony leszek! Báróné...

A derék asszonyságnak torkán akadt a szó. Erre igazán nem számított. Meglepte, megrohanta a dolog. Akkora tisztelettel nézett Mancira, mint a háziúrra, aki személyesen szokott jönni a házbértartozásért. Lelkében egyszerre megjelentek a délibábok és elhozták neki a bő, zsirbafulladó élet illatát. Szótlanul, megilletődve állt a kislány előtt, aztán alázatosan szólt:

- Aztán, Mancika, ne felejtse el, hogy anyád vagyok...

Ica, aki ott állott mellettük, hangosan föl kacagott. Nem volt semmi érzéke a szép jelenetekhez...

Groll úr azon az estén gondolkozva ment haza. Mennél közelebb ért házukhoz, annál lassabbra fogta lépését.

- Meg fognak verni, - gondolá szomorúan, - az öreg nagyon rabiátus ember...

Lassan zárta ki a nehéz tölgyfakaput és lábujjhegyen osont végig a folyosón. Magára zárta az ajtót, hogy valahogy kitolja az öreg haragját. Arról ugyanis meg volt győződve, hogy Trosztné első útja ide vezetett. Ismerte a stílust és szeretett volna túlesni a gorombaságon. Most azonban nehezebbnek érezte:

- Nem fogok engedni, mert Ica tisztességes leány...

Budán ugyanis nem volt eset, hogy valakit megvertek volna tisztességes leány miatt.

Groll úr meggyújtotta a lámpát és sokáig töprengett. Esti tíz óra volt, ilyenkor szokott aludni menni az öreg. Hirtelen valami nagy, sohasem érzett elszántság fogta meg. Úgy érezte, hogy retentő nagy erő szállotta meg. Fölállott, kinyújtotta tagjait és megindult az öreg úr szobája felé.

-116-

- Meg fogom mondani neki, - szólt keményen, - majd beszélek vele...

Bekopogtatott, de nem kapott választ. Benyitott, a szoba sötét volt, csak a kályhából szóródott ki valami láng és arabeszkeket rajzolt az ódivatú bútorok falára. Groll úr visszahökken, amikor megnézte az ágyat, mely puha és érintetlen volt. Ha Fábían úr nadrágszíjjal csapott volna az arcába, sem rendült volna meg ennyire. Mert az öreg harminc esztendeje, hogy nem maradt el soha tíz óra után.

Groll úr lecsoszogott Gruberl nénihez. Fölverte az öregasszonyt:

- Mi van a papával? - kérdezte ijedten.

Gruberl néni fölült az ágyban és keresztet vetett:

- Én nem tudom, de ha így tart, itthagynom a házat!

- Miért, Gruberl néni?

- Mert az úr elvesztette az eszét. Festi a haját és napok óta éjfél után jön haza. Én nem tudom elviselni ezeket a szemérmetlen dolgokat!

Groll úr gondolkozni kezdett. Ez csakugyan nagy dolog. Mert az nem egyszer megtörtént, hogy Fábían úr elvesztett százezer forintot egy új épületnél, de soha nem jött tíz óra után haza. Ennek nagy okának kell lennie. Groll úrban fölébredt az erkölcs, mely benne szunnyadozott ereiben.

- Majd én beszélek vele, - mondá és lefeküdt. Nyomban elaludt. Nem félt a nadrágszíjtól. Csak annak van joga nadrágszíjhoz nyúlni, aki tíz óra előtt fekszik.

Másnap reggel azonban elpárolgott bátorsága. Az öreg Grollnak ugyanis rossz kedve volt. Maga elé rendelte a pallérokat és leszidta őket kegyetlenül. Groll úr (az ifjabb) jónak találta elodázni a beszélgetést. Mert az öregnek esetleg rossz a memóriája és elfelejtkezik, hogy tíz óra után került haza. És nem lehet tudni, nem próbálja-e ki fiacskája fejének ellentállóképességét.

-117-

Groll úr (az ifjabb) tehát elillant. Elment egy építkezéséhez, melyet maga vezetett, hogy ki ne essék az üzleti fogásokból.

Alig, hogy kitette a lábát, megérkezett Trosztné. Az arca kikelt magából és alig várta, hogy Fábían mester befejezze a pallérokat.

- Így kell bánni ezekkel a disznókkal, - mondá Fábían mester nagy önérzettel és az irodába tuszkolta leendő nászasszonyát.

- Mi jó hozta ide? - kérdezte barátságosan.

- Nem jó, - sápítózott Trosztné, - a fia tudniillik nem hagyott föl azzal a perszónával!

Fábían mester csodálkozva nézett a vénasszonyra.

- Micsoda perszónát tetszik érteni?!

- Azt a puccosat! Azt a rafinírozottat! Most is oda jár hozzá és tegnap megmondta, hogy elhagyja az én Klárikámat!

Fábían úr arca gömbölyödni kezdett:

- Biztos maga, hogy a fiam nem hagyta abba azzal a nőszeméllyel?

Trosztné hevesen billegett a fejével:

- Igaz és biztos vagyok! A magam szemével láttam őket!

Fábián úr erre elkacagta magát. Egészséges tüdeje kalapálva dohogott. Trosztné sértődötten állt föl.

- No, ha magának olyan mulatságos, nekem nem az.

Szólt és megfordult. Magára hagyta a nevető embert.

- Még csúfot is úznenek a tisztességes asszonyból, - mondotta elmenőben Gruberl néninek, aki az égnek emelte a szemét:

- Szörnyű dolgok kezdenek lenni ebben a házban...

Trosztné teli haraggal ment el a Groll-házból. Odahaza szörnyű patáliát csapott. Azért, hogy többé ki ne merjék ejteni előtte Grollék nevét.

- Elzüllött emberek, - mondotta azzal a megvetéssel, mellyel a tisztos polgárok a tisztességtelenektől elfordulnak és délután elballagott Muttermayernéhez. Muttermayerné asszony ujsággal szolgált. Hogy azoknak a személyeknek kezdi fölvenni az Isten a dolgukat. A legidősebbet el fogja venni egy báró.

- Csak az ilyenek csinálnak szerencsét, - mondá Trosztné és elhallgatott. Ez a báró neki is imponált. Elmenőben beszólt a fűszereshez, aki szintén a legnagyobb tisztelettel beszélt a Primusz-kisasszonyokról. Amióta behurcolkodtak, nagyszerűen megy a trafik. A gavallérok megveszik az egész raktárt és a bélyegeket.

- De a hölgyek hitelre vásárolnak, ugye-e? - kérdezte Trosztné.

- Nem, - mondá Warmpoltzter úr, - már mindent kifizettek.

Azt ugyanis nem merte elárulni, hogy Groll úr (az ifjabb) elintézt mindent. Az ilyen üzleti titkot nem szokás kibeszélni. Trosztné, mint a megvert vezér, szomorúan, letörve ballagott haza...

Amikor Groll úr (az ifjabb) találkozott az öreggel, az öreg úrból elszállt a jókedv. Bosszúsan mordult a fiára:

- Mi bajod van a Trosztékkal megint!

- Semmi, - felelte Groll úr, - csak meguntam őket. Nem lehet elviselni azt az öregasszonyt...

- Ebben igazad van, - mondá az öreg, - de azért nem kell velük gorombának lenni...

Groll úr (az ifjabb) nagy csodálkozásában elfelejtette előhozni azt, amit akart. De meg nem is volt ajánlatos. Rohammal nehéz elfoglalni a várat, különösen az olyan nehéz építésűt, amilyen az öreg. Most megint elkezdte a sétát a kedves utcán és elbeszélgetett az ablakban Icával. A lány egyszer csak elunta és leszólt neki:

- Jöjjön be Groll úr, hideg van nagyon...

Muttermayerné, aki a szemközt való házból leste a fiatalokat, majd leszédült az emeletről.

- Nem érdemes tisztességes leánynak lenni, - mondá szomorúan és leeresztette ablakán a függönyöket. Félt, hogy esetleg be talál látni az asztalosékhöz és ő nem tudja elviselni az erkölcstelen dolgokat. Mert az a személy esetleg átöleli Groll úr vállát és az ilyesmi rossz hatással van az idegekre...

Groll úr bement. A szobában ketten voltak, Ica meg Stefike. Stefike egy alkalmas pillanatban kisurrant és magukra maradtak mind a ketten. Ica arca csodálatosan fehér volt, szinte világított. Kék szeme sugárjátékot vetett, mint amikor az akvamarinyúrére kékernyős lámpán keresztül illanik a fény.

Groll úr szíve úgy kopogott, mint a tótok csákányai az öreg házak falán. A toroka fulladozott, a keze remegett.

- Én szeretem magát, - szólt erőlködve, - én nagyon szeretem, Ica kisasszony...

Ica hallgatott és csodálkozva nézett a szeplős fiúra.

- Jöjjön hozzám feleségül, - folytatta, - nálam jó dolga lesz...

Ica szeliden megfogta Groll úr kezét:

- Ne haragudjon rám Groll úr... Én szeretem magát, mint a barátomat. De nem lehetek a felesége, mert már más megkérte a kezemet. Tudja a Fazekas, a patikus, aki a maguk utcájában lakik... Ugye-e, nem haragszik?...

Groll úr lélekzete elfult. A könnyek keresztültörtek szempilláin.

- Én nem haragszom, - mondotta, - én nem tudok magára haragudni...

A könnyek végigperegtek arcán, a szél odakint felsuhogott. Groll úr úgy érezte, hogy most szállt el a második galamb.

IX.

Magdolna kisasszony személyesen ment föl a kegyelmes úrhoz, mert levelére nem kapott választ. A kegyelmes úr maga elé bocsátotta.

- Régen láttam, kisasszony, - mondotta hűvösen.
- Kegyelmes úr, - szólt Magdolna, - bocsánatért jöttem.
- Én nem haragszom magára Magdolna, az ilyesmire nincsen időm...

Magdolna észrevette, hogy minden veszve van. Nagy erőlködéssel megtámadta a kegyelmes úr hadállásait:

- Az ember néha csalódott, - mondá, - de ezután óvatosabb leszek. Már van néhány tehetséges növendékem, kik megérdemlik excellenciád pártfogását.

- Köszönöm, - mondotta őkegyelmessége, - már nem foglalkozom a művészettel. Tudja, az ilyesmi fiatalnak való...

Magdolna megsemmisülten távozott. Szívében rettentő elkeseredés lángolt. Egyszerre összeomlott minden, mit húsz évig épített.

- Vége van mindennek, - szólt keserűen és elhatározta, hogy felkeresi Mariannet. Meg fogja mondani neki, hogy ő tette tönkre, mert ő volt az, aki a nyakára hozta azt a szélhámost. Mert ha az a csirkefogó nincsen, nem történik semmi, nem lesz szerelmes az a buta lány. Mert az okos lányok csak úgy lesznek szerelmesek, ha valami értelme van. Ennek pedig semmi sincsen. Hiszen a báró szegény ördög, akinek nem való a szerelem.

Tehetetlen dühében azonban szükségét érezi, hogy valakit megmarjon. Hogy valakin kiadja mérgét, erős, nagy vénasszonyos elkeseredését.

Mint a szélroham, úgy rontott be Mariannehoz. Marianne éppen öltözött. Öreg csattokat tűzött ruhájára és egy vén násfát illesztett föl.

- Na, maga gyönyörűen viselkedett! - rikácsolt Magdolna.
- Nem értem, kedvesem!
- Nem érti? Az öccse tönkretett engem. Kirabolt, kifosztott, koldussá tett. És ezt magának köszönöm!
- Nem érdekel, kedves, - mondá hűvösen Marianne, - nem is érek rá. Tudja, most sok a dolgom. A kegyelmes úr hivatott...

Magdolna nem tudott egy árva szót sem kinyögni, csak tágra nyílt szemmel bámult Mariannera.

- Énekiskolát nyitok, - folytatta a másik, majd megforgatta a tórt és Magdolna szívébe döfött:
- A kegyelmes úr ugyanis nagy barátja a művészetnek...

Magdolna szívébe mélyen belefúródott a tőr, de elnyomta a kibuggyanó vért.

- Gratulálok Marianne, - mondotta hűvösen, - csak vigyázzon, hogy azok a lányok ne énekeljenek olyan hamisan, mint maga...

Marianne válaszolni akart, de nem volt rá érkezése. Magdolna ugyanis gőgös, hideg, szertartásos mozdulattal megbiccentette a fejét és kilebbent az ajtón. Marianne csodálkozva nézte ezt a mozdulatot és elismerően jegyezte meg:

- Hiába, sokat tanult a nagyuraktól. Mit nem tesz a levegő!

Szólt és megállt a tükör előtt s leutánozta Magdolnát. De csak harmadszorra sikerült neki a nemesen stílusos mozdulat...

Groll úr arcán elfakultak a szeplők. Nem mintha rosszul ment volna az üzlet, hanem a szerelem miatt. Néha az igazgyöngy is megfakul, nem tudni miért, hogy az történhetnék meg ugyanazokkal a drága pettyekkel, melyek a Groll sarjadék arcát voltak hivatva emlékezetessé tenni az emberek előtt. Groll úr halványodott, szomorú hallgatásba burkolódzott, sápadtan, szomorúan ballagott dolga után. A vénasszonyok részvétellel néztek utána és pompás összehangolással mondogatták:

- Azok a bestiák!

Azok a bestiák a Primusz kisasszonyok voltak, akik közül immáron kettő egy-egy jónövésű fiatalember karján sétálgatott. És boldogok voltak, mosolyogtak, pedig a báró meg az a patikus ketten együttvéve nem értek annyit, mint Groll úr egyetlenegy arcfoltocskája, melyet éppen csak hogy észre lehetett venni. És mégis ők tették tönkre azt a derék fiút, kinél gazdagabb nem volt még a túlsó oldalon sem. Egyebekben jóleső öröm járta át a szíveket, hogy nem sikerült megfogni azt a sok milliót, melyet Groll úr az orcáján viselt.

- Nem érdemeltek volna meg egy ilyet, - mondogatták és Troszték, kik szemmel tartották az eltévedt lovagot, reménykedni kezdtének. Az ilyen fájdalmat csak puha asszonyi kéz gyógyíthatja

meg. Klárka talán éppen ez okból használt kézfinomítót.

És Troszt mama reménykedve jelentette ki:

- Egy Groll csak tisztos polgárleányt vezethet hajlékába...

A gyűlölet óriás vala a Primusz-leányok iránt, majdnem akkora, mintha sikerült volna megszerezniük Groll urat. Az ő rovásukra írták Groll elszomorodását, csak azt nem értették, hogy egy rendes ember miért adja oda magát a bűbátnak olyan személyek miatt.

Groll úr megértette. Ha eljött az este, ott érezte maga mellett Ica leheletét. A hajából kiáradó illat körülhőzötte, látta mélytűzű kék szemét, fehér arcát, ringó járását és mélységes szomorúságok ébredének benne. Előlkodott az Ezüst Csillag körül, elhallgatta a kiszűrődő valcerekét, de nem mert bemenni, félt a leány látásától, közelségétől. A szíve sajgott, a lelke fájt. Viaskodott, miként a viziló a télidővel és nem tudott enyhülést találni.

Egyszerre csak föltámadt Garai. Az agyonütött, agyonlapított Garai fölébredt, testet öltött egy éjszakán. Azon az éjszakán, melynek délelőttjén ki kellett fizetnie a házbért az üres hatszobás lakásáért, melyet valamikor még Mancikának vett. A szőnyegek megszívták magukat az organavirág-parfium illatával, de a függönyökben benne volt már a por. Nehéz, fojtó levegő ült a butorok fölött, mintha halotti koszorúk hervadtak volna a siffonokban. Groll úr ide menekült bánatával és darabos könnyeket sírt a pamlagon.

-124-

Egyszerre aztán fölébredt benne Garai, aki Gloriettről kezdett beszélni. Hogy jó volna, ha odalépne hozzá és megsiratná bánatos fejét. Odaülnek a zongorához és egy kacagó dalt énekelnek a szerelemről, mely olyan, mint a korai virág. Kinyílik, ha süt a nap, de elsorvasztja a legelső szél, megöli a felfúvó vihar.

- Igen, Gloriett, - mondogatta szomorúan Groll úr, - Gloriett kedves volt hozzám, pedig nem szerettem.

Hirtelenbuggyanó vágy ragadta meg Gloriett után és elhatározá, hogy fölkeresi. Legalább lesz valaki, akinek ki tudja panaszkodni magát, mert Gruberl néni, kivel ez irányban kísérletezett, imádságot ajánlt:

- Drei Vaterunser, - motyogta a jó öreg, ki Szent Ferenc harmadik rendjének tagja volt és szent együgyűségében imádsággal gyógyította volna azt, amit csak csókkal lehet.

Groll úr egy délután felöltözött. Fölvette Garai tavalyi ruháit, a merészen szabott zsemlyeszínű felöltőt, a kockás téli ruhát, a mályvaszínű keztyűt és a hídnál kocsiba ült. Elhajtattott a Szív-utcába, ahol barátságosan néztek utána a házmesternék, kik a legnagyobb hidegben is kapu előtt álldogáltak, mert hiszen ez az élet...

Groll úr dobogó szívvel ment föl az emeletre, és megnyomta a csengőgombot. Idegen, csodálkozó arc fogadta. Groll úr alig tudta kinyögni Gloriett nevét, úgy megzavarodott.

- Már nem lakik itt, - volt a válasz és becsapódott előtte az ajtó.

Groll úr szomorúsággal szívében szállott le az emeletről, leballagott a házmesternéhez, aki elmondotta, hogy a kisasszony elköltözött. Valahova Budára, a Gellérthegy alá, ahol nagyszerűen el lehet bújni az emberektől.

-125-

- Egy öreg úr lett a barátja, - mondta az asszony, - de a kisasszony szívesebben volt a fiatal úrral...

Groll úr szomorúan ballagott el, a feltámadó Garai is becsapta őt.

- Nem érdemes élni, - mondotta és közzétett egy apróhirdetést:

ÁTADÓ LAKÁS. Modern, minden kényelemmel ellátott urasági lakás a József-utcában, családi körülmények miatt, azonnal átadó. Ugyanott olcsó áron eladók a butorok is. Bővebbet a házfelügyelőnél.

Mint jó üzletember, nem akarta tovább fizetni a házbért. Annyira sohasem tudott elszomorodni, hogy elfelejtkezett volna arról, hogy mivel tartozik a pénznek, melyet még akkor is megszámlált, amikor Gloriett még vidám dalokat énekelt.

- Ez a Gloriett hálátlan teremtés, - konstataulta és valami kellemetlen érzés férközött hozzá. Bántotta, hogy Gloriett búcsú nélkül hagyta faképnél, pedig akkor nem győzte dicsérni tapintatát.

- Mégis Budára ment, - gondolta, aztán kijavította magát.

- Csak a budai oldalra...

Groll úr ugyanis csak az Erzsébet-hídtól a Margit-hídig tartotta Budának a várost, ami azon túl terült, nem érdekelte.

Idegen volt neki, mert ott mások építettek és mások gyilkolták halomra az öreg házakat.

Gloriett csakugyan Budára költözött, a Gellérthegy alá. Levetette rikoltó ruháit és polgári kontyba szelidítette haját. A rácvárosi templomba járt és barátságot tartott istenes nénikéssel, kik mindent meg tudtak bocsátani neki. Megbocsátották azt az öreg urat is, aki karvastag

-126-

aranyláncot lógatott mellényén, és élesfüstű szivarokat szítt vacsora közben.

Gloriett meg volt elégedve sorsával, mert új volt neki ez a világ. A korai lefekvések, a zsiros vacsorák a rácvárosi korcsmákban, a harmónika, amelyen keresztül borbélylegények szuszogták bele bánatukat az őszi éjszakába. A szél pompás melódiákat tudott és hervadt levelek szagát ráncigálta le a hegyről. Szépek voltak a délelőttök, amikor egyedül sétálgatott a Dunaparton és komolyan tartotta fejét, úgy hogy nem merete megszólítani senki, csak távolból néztek utána nagy tisztelettel. Jól esett, hogy nagyságos asszonynak szólították és nem szemtelenkedtek vele a férfiak.

Ha este lett és vacsora után hazaballagott a nagybátyjával (ugyan ki is merne idegennel mászkálni ilyenkor), szerényen és tisztességesen viselkedett. Bánatos nótákat énekelt – melyeket a nagybácsi tanított – és halkán verte a zongorát, úgy hogy leheletfinoman hömpölyögtek ujjá alól a hangok. Nem ivott pezsgőt, mely táncra erőszakolja az embert és illetlen mozdulatokra igazítja a lábat. Megtanulta a nagybácsitól, hogy a pezsgónél százszorta tisztább és jobb a valódi óbor, melynek színe olyan, mint a berillköves gyűrű és forró tüzet önt el az erekben...

A szobák falán tisztos képek komolykodtak. Szent Sebestyén és Nepomuki János néztek le arany keretükből. Ez utóbbit különösen tisztelék, mert a titoktartás vértanúja volt, és nékie szüksége volt a titoktartásra, mert nem jó, ha az emberek beszélni kezdenek...

Néhány hónapig jól érezte magát ott a hegy alatt, de egyszerre csak megszólalt túlhan a város, titkos lámpajeleket küldött be az ablakon. A transzparensok betűi kísértetiesen robbantak, a háztetők fölött elalvó és kigyulladó sugárjáték mintha szólította volna. A kocsikerekek felrobogtak, megszörgették az ablakokat és néha-néha egy eltépett dal foszlánya remegett által a Dunán. Ilyenkor Gloriettet elfogta a vágy Pest után. Füle szomjas volt a pesti dalokra, szíve szerelmes a pesti éjszakába. Megmozdult a vére és vágyak szállották meg régen érzett, régen izlelt mámorok után.

-127-

Szeretett volna pezsgőt inni megint és táncolni vad cigánymuzsikára, hallgatni az összezúzóó poharak csördülését és keringeni a parketten a nagy csillár alatt, mely önti a fényt, a sugárzást, a forróságot és megrebbenti a mámor részegítő arany fátyolát. Valami nehéz sóvárgás, hazavágyás lepte meg és egy reggelen tornyos frizurába rakta haját, fölvette divatos ruháit, melyeknek szabása olyan volt, hogy követelte a férfinézést. Csattos, magassarku cipőt húzott és az emberek nem győztek hová lenni az álmélkodástól. Az elfojtott pletykák kiszabadultak és a tisztességes asszonyok kezdték félrefordítani a fejüket, amikor elmentek Gloriett előtt. A nagybácsi legendája elfoszlott és amikor az öreg úr estéknél megjelent Gloriettnél, az emberek megvetően ujságtolták: már megint itt van az a vén betörő...

A vén betörőnek egyébiránt nem tetszettek ezek a dolgok, de Gloriett nem engedett.

- Át fogok költözni Pestre, - erősködött, - már meguntam a bugrisokat. Meguntam a harmónikát és Szent Ferenc asszonyait...

Az öreg úr a haját tépte dühében, de nem tehetett semmit. Gloriett kereken kijelentette:

-128-

- Nekem már elég volt a tisztességből... Már nem birom tovább...

Az öreg úr kénytelen volt meginni a pezsgőt és meghallgatni ama dalokat, melyek hallatára a tisztességes ember úgy tesz, mintha elpirulna. És szomorú lemondással egyezett bele, hogy Gloriett lakást keressen Pestvárosban.

- Isten neki, Pestre fogok járni, - mondotta, csupán azt kötötte ki, hogy ne kelljen neki gombos cipőt viselni, mert nagyon megszokta a cuggosat. Gloriett ebbe beleegyezett, mert hiszen a főhadnagyok is cuggosat viselnek és mégis egészen kedves fiúk.

És Gloriett elkezdett lakást keresni. Olyat, amely neki megfelelően, melyből a lépcsőházra nyílnék az ajtó. És a kezébe akadt a hirdetés, mely a József-utcában kínált hat utcai szobát...

- Azt hiszem, ez jó lesz nekem, - mondá és azon az estén nagyon kedves volt a nagybácsihoz.

Groll úr (az ifjabb) beletemetkezett szomorúságába, mely megnőtt, meghúsosodott, mint az őszi virágok szirma. Szomorú melankóliával rőtta az utcákat, mintha keresett volna valakit. Űresek lettek az estéi, mintha kiszaggattak volna a lelkéből valamit, ami hozzá tartozott. Ezeken az üres esti órákon megrohanta minden vágy és minden emlékezés és rá omlott lelkére minden panasz. A ködös esték megteltek bánattal, sejtelmek és sírások dagadoztak benne. A kaputorkok feketén ásitottak reá és Icáról beszéltek neki. A levegőben suhogást hallott; elszállt galambok szárnyarebbenése zokogott a háztetők felett.

Ilyenkor szomorúan lehajtotta fejét, a szívéen megszólalt az a valcer, melyet Knill Erazmus hegedűje újjongott, amikor átölelve tartotta Ica derekát a táncban. És fősóhajtott, reszkető szívére keresztülhullámozott a múlt:

-129-

- A három galamb, - mondotta, - a három galamb...

Kettő beléje csapott szárnyával, a harmadik nem is érdekelte. És ment, kereste a lépésük nyomát, melyet nem tudott megőrizni a kő. Elbolyongott a kis házak alatt, melyek látták ablakszemüikkel az ő alakjukat, melyeknek íves kapuja visszaverte kacagásukat. Emlékei vitték, beráncigálták a Medve-utcába, mely üres volt és halott, csupán a leeresztett függönyön keresztül szűrődött ki az élet lámpasugárba fojtva. A kiszűrődő fény elmosódott sugárpillangót röpített a vizes kövezésre, mely olyan volt, mint a tükör, melyben halott asszonyok nézik arcukat. És Groll

úr megállt a sarkon, arcán végig szántott két meleg könnycsepp.

Állt, gondolkozott, gondolatai összefolytak érzéseivel, mint ahogy gyöngé embereknel szokás. Egyszerre megrezzen, mert valaki megérintette vállát. Gyöngéden, alig érezhetően, aztán egy frissen kacagó lányhang csengett a fülébe:

- Groll úr! Jó estét Groll úr!

Stefike volt. Pikáns kis arca hirtelen elkomolyodott, amikor Grollra nézett. Összébb vonta vállán a berliner-kendőket és félig hízelkedően, félig sajnálkozva simult a fiúhoz:

- Szegény Groll úr, - mondotta, - maga sír...

Groll settenkedve kapott zsebkendőjéhez, Stefi pedig csicseregni kezdett.

- Jöjjön, kísérjen el, a boltba megyek...

Groll úr hozzácsatlakozott a kisleányhoz és elindult vele. Stefi elfogulatlanul beszélt. Járt a szája, csakúgy ömlött belőle a szó.

- Szegény Groll úr, én tudom miért szomorú maga. Az Ica miatt. Pedig nem érdemes, higgye meg, nem érdemes... Icával nem lehet összeférni, amióta menyasszony...

Stefi elhallgatta, hogy Ica nyakon ütötte. Amióta ugyanis menyasszony volt, azóta nagyon hirtelen járt a keze. És most Stefi mindenbe belekotnyeleskedett, egyszerre csak elcsattant a pof, mire Stefi bosszút esküdött.

- Csak henceg, - mondotta, - azt hiszed én nem tudok magamnak fogni egy patikust?!

Ica elnevette magát, de Stefi duzzogott. És hogy találkozott Grollal, úgy érezte, a sors küldte neki.

- Ne féljen, nem fogom megmondani Icának. Még elbizza magát! Azt hiszi mindenki utána bolondul!

Groll urat felvidította Stefi csacsogása. Gyors, eleven, szapora beszéde lecsitította és egy kis derűt lopott reá. Beszéd közben belekarolt Groll úrba. Bizalmasan, csacsogva és összehangolta járását vele. Groll úr egészen elszédült, lopva egy-egy pillantást vetett a kisleányra és megállapította, milyen nagy és milyen gömbölyű. A karja meleg volt, keresztül süttött a felöltő szövetén. Groll úr megkérdezte:

- Hány éves maga?

- Tizenhét leszek.

Szemrebbenés nélkül mondta, pedig hazudott. De nagy leánynak akart látszani, akit komolyan vesznek az emberek. Míg benn volt a boltban, Groll úr utána kémlelt és megfigyelte hajlékonyságát, izmos testét, magas termetét. Arcbőre világított, mint a holdvilágos havas este, ametiszt színű szeme melegen sugárzott. Groll úr gyönyörködött benne, mint a színnyomatokban, melyeket nagyon szeretett. Amikor a lány kijött, észrevette, hogy a nagykendője alá rejt egy üveget. Groll úr a kendő alá nyúlt, a keze megfűrdött a melegben. Elvette az üveget és a zsebébe tette.

- Majd én viszem. Mi van benne?

- Rum, - felelte szégyenkezés nélkül Stefi, - ilyenkor nagyon sok kell nekünk.

Groll úr hazakísérte Stefit. A kapunál kezet nyújtott. Stefi megkérdezte:

- Mikor látom megint?!

- Amikor akarja.

- Holnap este hétkor várjon a sarkon, - felelte kigyulladó arccal Stefi és egy erős irammal befutott a sötét, nagytoroku kapu alá. Groll úr egészen felfrissült, egy sóhajtással lefűjt lelkéről mindent.

- Kedves leány ez a Stefike, - állapította meg és hazaballagott. Restelkedve gondolta végig ezt a találkozást, mert eszébe jutott, hogy mit fognak mondani Ica meg Mancika, ha megtudják. Bizonyára nagyot nevetnek és az a két naplopó (Groll úr imigyen emlegette a vőlegényeket) segít nekik. Mert egészen bizonyos volt, hogy Stefi elmond az utolsó szóig mindent. Mert Stefikében nem tudott megállani a szó...

Amikor pedig rátért a megbeszélte találkozóra, gyorsan határozott:

- Nem fogok elmenni. Nem nevettem ki magam!

Másnap egész nap azzal bibelődött. Nagy szomorúságán keresztül ugyanis odaférközött hozzá minduntalan Stefike és ingerkedni látszott vele. Sokszor el akarta forgatni magától, de visszavisszaszállott. Érezte a karja melegét és azt a forróságot, mely a nagykendő alatt fűtött. Gondolatban bejárta néhányszor ezt a vidéket és megállapította, amit Stefi is bizonyított, hogy ő már nagyleány. Hanem azért ellentállt neki.

- Nem megyek el, - határozott és ehhez tartotta magát. Keményen, mint aki el van szánva mindenre. Hanem amikor leereszkedett az alkonyodás, elkezdett benne dolgozni a vágy. A

céltalanság, az üresség hatalmába ejtette. Nem tudott mit csinálni, mert ilyenkor rohanják meg az embert a szomorúságok. Végig terped a lelken az őszi bánat és minden seb fájni kezd.

- Nem fogok elmenni, - mondotta szomorúan és nekivágott a városnak céltalanul. Onnan átról, a tulsó partról hívogatták a lámpaszikrák, a kigyulladó körték, a kivilágosodó ablakok. Jó volna Pestre menni valakihez - suhant át rajta - jó volna, ha megvolna Gloriett! És bolyongott vágyakkal birkózva, reményekkel hadakozva, bolyongott tehetetlenül. Elácsorgott a híd előtt, nekivágott, de megfordult megint. Mire hét óra lett és az országúti templom harangja belezokogott a sikátorokba, maga sem tudja hogyan, de ott állt a Medve-utca sarkán. El akart menekülni, de már késő volt. Lenyügözték a hangok, a hunyorgató fénysugárkák, megbilincselte az este, a hangulat. És egyszerre csak felsiklott egy háznak lapulva egy ismerős alak. Stefike volt. Kalap volt a fején, a kezén szarvasbőrkegtyű. Már messziről integetett. És közel érve, belékarolt kacagva, félig szégyenkezve, félig szemtelenül.

- Jó estét Groll úr!

Aztán csacsogni kezdett. Gyorsan, szaggatottan. Hogy nincsen két utálatosabb leány, mint a nénjei, akikkel összeveszett.

-133-

- Képzeld, azt mondták, kölyök vagyok!

Groll úr nevetett. Stefi pedig bizalmasan kérdezte:

- De úgy-e nem igaz? Mondja már, hogy nem...

Groll úr szeplői kigyultak.

- Nem. Nem igaz. Maga nagyleány. Nagy kisasszony!

Stefike hálásan bújt Groll úr vállához. Bátran cselekedte, mert üresek voltak az utcák. Amikor népesebb helyre érkeztek, megkérdezte Groll urat:

- Kivegyem a karomat?

- Nem. Ne. Hagyja Stefike...

- De akkor azt hiszik, hogy a menyasszonya vagyok. Vagy nem?!

- De igen, - felelte engedelmesen Groll úr, - de igen azt hiszik...

Stefike nekibátorodott. Hallgatva lépkedett Groll úr oldalán, aztán megszólalt. Halkan, csendesen:

- Groll úr, én szeretem magát. Úgy-e el fog venni feleségül?

Groll úr szívéhez valami különös, sohasem érzett érzés markolt. Volt benne valami az örömből, a meglepetésből, a megdöbbenésből is. Egy percreg gondolkozott, aztán engedelmesen válaszolt.

- Igen Stefike, feleségül veszem!

- Ez gyorsan ment, - jegyezte meg szemtelenül a kisleány és magához szorította Groll úr karját. Aztán csacsogni kezdett:

- Lássá, magával így kell bánni. Mert maga nagyon jó ember, de nem meri megmondani az embernek, hogy szereti. Pedig én tudtam, hogy szeret. Régóta tudtam.

Groll úr megijedt.

-134-

- Mióta?

- Tegnap óta, - kacagott Stefi. Aztán kiegyenesedett. Kifeszítette gömbölyü mellét és büszkén így beszélt:

- Na, csak most merjenek hencegni velem azok...

Azok alatt Mancit, meg Icat értette, akik ma is felpofozással fenyegették.

- Lefőztem őket, - gondolta, - lefőztem...

Groll úr nem gondolt semmit, kábult volt, a feje szédült. Valami melegség futotta el a szívével. És megint megszólalt az a huhogás. Muzsikásan, kacagva a szívére szállt a legszebbik galamb...

X.

Stefike diadalmas arccal állt meg Ica előtt, aki megint ki akarta utalni a nyaklevest. Mert hét óra volt és a kisleány feltűnő gonddal igazította a fejére a kalapot. Tüntetően, kihívóan igazgatta a tükör előtt aranyhaját, úgy, hogy lehetetlen volt félreérteni, hogy találkozóra megy. Ica, akinek feltűnt a készülődés, kérdőre vonta:

- Hová mégy?

- Valahova. Dolgom van.

- Este hétkor?

- Igenis hétkor. Amikor nekem tetszik!

Ica felpattant:

- Te, mindjárt nyakon ütlek!

Stefi azonban nem hagyta magát. Kifeszítette mellét és kakaskodva nézett Icára.

- Engem ugyan nem! Nem félek tőled.

Ica fenyegető mozdulatot tett:

- Hová mégy? Megmondod mindjárt?!

- Ha éppen akarod... A vőlegényemhez! Azt hiszed, csak neked van vőlegényed!

Ica elnevette magát erre a szemtelenségre.

- Nem mondanád meg, kicsoda?

- A Groll, - felelte büszkén Stefike, aztán hozzátette:

- Tegnap megfogtam. Jó fiú. És olyan élhetetlen...

Ica torkán megakadt a szó. Csak pillanatok múlva tudott valamit mondani:

- Te Stefi, te bolonddá tartasz engem!

- Nem, - felelte a kislány komolyan. - Bizony Isten nem! Ha akarod, idehozom. Olyan engedelmes, mint egy gyerek...

A hír pillanatok alatt elterjedt a családban, amely mindenre készült, csak erre nem. Primuszné, akit bántott, hogy leányai mindent a háta mögött csinálnak, ezt az egyet megbocsátotta:

- Nagyon jól tette, - mondotta, - mindig tudtam, hogy Stefi köztetek a legügyesebb.

Stefi már nem hallotta ezt a dicséretet, mert már kívül volt a házon. Majd hogy ölben nem vitték ki és Mancsi hallatlan nagylelkűségre lobbant: kölcsön adta húgának fehér boáját. A kislány nyakára övezte és büszkén siklott ki a kapun s szaporán koppanó lépéssel szaladt a sarok felé, ahol már ott lomhult Groll úr alakja, mint valami megázott marabú. Groll úr gyönyörködve nézte Stefikét, aki a fehér prémmel csakugyan olyan volt, mint egy begyes fehér galamb.

- Megmondtam otthon, - ujságolta gyorsan, - képzelje, megmondtam!

- Mit? - kérdezte Groll úr.

Stefi lesütötte a szemét és magát kelletve mondá:

- Azt, hogy mi szeretjük egymást...

Groll urat végigsimogatta valami melegség, amilyen télen a gesztenyesütő kemencék kazánjából illanik elő és megcsapja az ember arcát. Nem tudott semmit sem szólni, csak gyengéden belekarolt a kisleányba és megszorította kezét. Stefike csacsogni kezdett. Naivan, gyerekesen.

- Maga még nem szólt otthon?

- Nem, - felelte elborulva Groll úr. - Az én apám szigorú ember.

- A szigorú emberek fiai nem házasodnak? - érdeklődött Stefike.

- De igen, csak hogy azt veszik feleségül, akit az apjuk akar!

- Hát akkor... - akadozott Stefike rémülten, - akkor...

Groll úr közelebb húzta magához a leányt:

- Ne féljen, megpuhítom én az öreget.

Stefike megvigasztalódott és a jövődőről beszélt.

- Maga építőmester, tud maga villát építeni?

- Tudok, - mondotta Groll úr. - Hogyne tudnék!...

- Juj, de jó, - örvendezett a kislány, - mert tudja, én villában szeretnék lakni...

Groll úrnak erről eszébe jutott a József-utcai hatszobás lakás és most már erősen el volt szánva arra, hogy kiadja másnak. Mert mért ne lagnának tornyos tetejű villaházban Stefivel? Csak az öreget kell megpuhítani. Groll úr minden este lefogadta, hogy másnap előveszi Groll urat (az öreget) és beszél vele. Mert ez az átmenet nem tarthat soká. Vagy előbb, vagy utóbb amúgy is megtudja, hiszen már szélteben suttogják a vizivárosi tetők alatt. A Vizivárosból nem nagy utat a Krisztina, még a legkövérébb asszony is el tud gyalogolni odáig, nem hogy a szárnyakon szálló hír...

Groll úr ugyanis szakított a tartózkodással és már délelőtt is karonfogvást járt Stefikével.

Stefinek, – akit eddig nem vettek számba, – hangosan köszöntek a vénasszonyok. Frau Krisztin már messziről integetett neki és alázatosan hajtotta meg a fejét:

- Kezét csókolom, kisasszony!

Warmpoltzter úr olyan alázatosan beszélt vele, mint az alattvaló a királlyal és Muttermayer néni megsímogatta az arcát. Stefi ugyan azt állította, hogy a legjobban szerette volna megfojtani, de jobbnak találta a símogatást. És Stefi értette a dolgokat. Néhány nap alatt megújodott a ház, varró asszonyok lepték el az utcai szobát. Nagy pesti boltosok hordották a holmit és nem kértek egy árva fillért sem érte. Groll úr jövődóbelije jó volt minden összegre, Stefike pedig értette a hitelbevevést. Ica nem győzött szörnyűlködni azon, amit művelt, de amikor megbotránkozott, Stefi letorkolta:

- Az én vőlegényem se nem báró, se nem patikus, hanem komoly ember!

Ebben igaza is volt a lánynak, mert Groll úr az utolsó időkben nagyon elkomolyult. Mintha bántotta volna valami. Stefike nem tudta kicsalni belőle a nagy komolyság okát, Groll úrban ilyenkor megfagyott a szó. Nem merte ugyanis elmondani, hogy Fábián úr nyomára jutott ennek a szerelemnek és megsuhogtatta megint a nadrágszíját. Hogy nem sujtott le vele, annak Gruberl néni volt az oka, aki közéjük állott, amikor összecsaptak az ebédlőben.

-138-

- Groll Fábián, – mondotta, – az ne csináljon botrányt, aki tíz óra után jár haza öreg korára. Én szégyelném magam!

Groll Fábián ráfordult a vénasszonyra:

- Maga fogja be a száját. Semmi köze hozzá!

Gruberl néni azonban nem lehetett elhallgattatni:

- Maga szívtelen, lelketlen ember. Ahelyett, hogy boldog volna, hogy a fia házasodni akar, skandalmot csinál. Az a leány szép, jó és fiatal. Nem lehet mindenkinek pénze...

Gruberl néni ugyan sohasem látta Stefikét, de úgy gondolta, jó lesz elhelyezkedni kegyeiben. Fábián úr azonban kijelentette:

- Ebből nem lesz semmi!

- De lesz, – felelte Groll úr. – Elveszem úgy, hogy te ne tudjál róla!

- Akkor kidoblak, – harsogta Fábián úr. – Mindenkit kidobok, aki erről beszél!

Ez a megjegyzés Gruberl néninek szólt, aki morogva csoszogott ki a szobából. Groll úr (az ifjabb) ugyanezt cselekedte, de haragosan bevágta az ajtót, csakúgy rengett belé a ház. Groll Fábián ebből megértette, hogy fiában lázadó ösztönök ébredtek. És elhatározta, hogy meg fogja verni. Kegyetlenül. Csak arra várt, hogy Gruberl néni ne legyen jelen, amikor szóba kerül az a lány, akiről Muttermayer úr megbízható adatokat hozott. És Fábián úr mindig előhozta fiának ezeket az adatokat, gondolván, hogy beléjük kap, mint a hal a horogba és akkor előkerülhet a nadrágszín megint. De Groll úr (az ifjabb) óvatos vala. Megérezte a nadrágszín szelét és hallgatott.

- El fogom venni titokban, – gondolta, úgy képzelvén, hogy akkor amúgy is beleegyezik az öreg. Aztán meg Stefike ért a nyelvén, hiszen lecsalja a fecskéfészekből a tollatlan madarat is.

-139-

Egy délelőtti levelet kapott a József-utcából. A levél rövid volt nagyon.

- Tessék átjönni a nagyságos úrnak, – írták, – délután négykor ki akarják venni a lakást.

Groll úr a megírt időre megjelent a házban. A házmesterné örömmel ujságolta:

- Nagyszerű népek, még a holmit is megveszik...

Groll úr fölment a lakásba, amely furcsa szagú volt a portól, meg a parfümtől és amelyben ropogtak a bútorok. Türelmetlenül várta az érkezőket, szeretett volna túlesni a dolgokon. A házmesterné kinyitotta az ablakokat, hogy friss levegő jöjjön be a szobákba, megveregette a vánkosokat, melyekből vastagon felhőzött ki a por.

- Kár volna megtartani – mondotta, – mindent megeszik itt a piszok. Nem is tudom minek tartotta a nagyságos úr?!

Kívül éleset berrent a csengő, mire a házmesterasszony meglepő fürgeséggel nyitotta ki az ajtót.

- Itt van a nagyságos úr – hallatszott a szava, – tessenek beljebb fáradni...

Groll úr (az ifjabb) észrevette, hogy két ember jött. Házaspár. Amikor azonban kinyílt az ajtó, mintha villámos ütés szikrázott volna keresztül rajta, mely az égnek mereszté haját. A belépő hölgys is elsikoltotta magát. Hangosan, ijedten és tágra nyílt szemmel bámult Groll úrra.

Groll úr megismerte: Gloriett volt. Gloriett, a kacagószemű ördög. A leány mögött ott állott – Groll Fábián, az öreg Groll, aki fiának az erkölcsről szokott beszélni. Az öreg irtózatoss zavarban volt, megrokkant, összeaszott és dadogni kezdett. Groll úr (az ifjabb) fölcsattanó hangon támadt neki:

-140-

- Áá... szépen vagyunk. Nem szégyelli magát?

Groll úr (az idősebb) könyörgő pillantást vetett a fiára.

- Ne itt - mondotta, - ne itt...

Groll úr (az ifjabb) intett neki és bevitte a szomszéd szobába.

- Kikérem magamnak, hogy öreg korára ilyeneket tegyen. Nem szégyelli magát?! Megtiltom magának a disznóságokat!

Fábián úr össze volt törve. Alázatosan állott fia előtt. Azon sem csodálkozott volna, ha az ifjú úr nadrágszíját suhogtatja. Szerencsére azonban nadrágtartót viselt.

- Maga akarja megtiltani nekem, hogy én egy tisztességes leányt elvegyek? Maga hoz szégyent a családra, nem az én menyasszonyom!

- Beleegyezem - mondotta az öreg, - csak hallgass...

Groll úr (az ifjabb) azonban birtokba vette a pozíciót:

- Nincs szükségem rá. Én nem a magam ura vagyok. De kénytelen leszek a maga körmére is nézni. Nem tűröm, érte, nem tűröm el az ilyeneket...

Groll Fábián megsemmisült. Érezte, hogy vége van. Megszűnt a hatalma, az akarata, egyszerre öreg ember lett, aki megbotlott egy kőben és elesett.

- Azt a nőszemélyt majd elintézem én - mondotta Groll úr (az ifjabb) és átment oda, ahol Gloriettet hagyták. De Gloriett már nem volt a lakásban. Elillant, elszökött, eltűnt, mert nem szerette a jeleneteket.

-141-

Rax doktor másnap nem tudott hová lenni a megtiszteltetéstől, hogy megint beállított hozzá Groll úr.

- Küldjön annak a nőszemélynek négyezer koronát - mondotta és megadta Gloriett címét, melyet Fábián úr nagynehezen bevallott.

- Mi történt már megint? - érdeklődött a fiskális.

- Semmi, csak behálózta az öregemet.

Rax doktor megcsóválta a fejét:

- Nem jó kikezdeni az ilyen személyekkel - mondotta, - az ilyenek mindig rossz a vége.

- Az én esetemben jó vége lett - felelte Groll úr, aztán elmenőben még egyszer megjegyezte:

- Nagyon jó vége lett...

*

A kéményseprőéknél nyomott volt a kedv, pedig már itt volt a tél és rágyújtottak tüzeikre a házak. Vastag, nagy füstök szállottak a háztetők fölé és a fekete legények kiszálltak a fehér városba, mint a varjak. A pénz dült a házhoz, mert hiszen megszorodtak a kémények a Groll cég jóvoltából. Pedig éppen a Groll cég okozta a nagy lehangelődést, mert a posta kartonra nyomott híradást hozott. És szólt a híradás, hogy a cég vezetését Groll Gusztáv úr vette át, aki folytatója lesz a régi elveknek, régi hagyományoknak. Troszték úgy vették a híradást, mintha halotti jelentés lett volna. És mélyszégyen rezignációval állapították meg:

- Az a szerencsétlen el fogja venni azt a kis bestiát!

Mindent hajlandók voltak megbocsátani, a bárót, a patikust, csak Groll urat nem. Úgy érezték, ezek a ragadozók egyenesen azért szállottak a csendes házak közé, hogy elvigyék a legjobb, a legkövérebb falatot. Amikor aztán másodszor is hírt hozott a posta, már föl sem bontották a levelet. Mert úgy is tudták, hogy mit beszélnek a betűk. A besurranó asszonyok, a Frau Krisztinek és a Gruberl nénik gyorsabbak voltak, elmondották, hogy megtörtént az eljegyzés. És ami a legszomorúbb vala: Groll Fábián, a keménydereku Groll is ott volt az ünnepségen, melyről hiányoztak a kéményseprők és a kalaposok. A halázmesterek sem voltak jelen, kik bizonyára lesütötték volna szemüket láttára az erkölcsök fordulásának, mely abban csúcsonyult ki, hogy Primusz úr brudert ivott a hatalmas Fábiánnal. Primusz mester egyébként elemében volt és leányaira mutatván, nagy meglepődéssel jelentette ki:

-142-

- Ez az én iparom! A szebbik iparom!

Groll Fábián nagyot kacagott a megjegyzésen, a báró azonban félrehúzta a száját. Nem tudott beleilleszkedni a hangulatba, pedig már régen kiszült róla, hogy naplopó. Néhányszor el akart illanni a boldogság elől, de nem bírta Mancika szemével, melynek legkisebb rebbenése engedelmessé tette, mint egy gyereket.

- Úgy látszik mégis eszcájgot fogok pucolni - gondolta elkeseredéssel, amikor aztán Stefike billentette a mérleget. Groll Gusztáv úr ugyanis elfoglalván a parancsnoki hidat, nagy terveket forgatott agyában. Hogy ezentúl Pesten is fog építeni, ahol több a telek és magasabbra lehet emelni a háztetőket. Erre a célra alkalmasnak látszott a báró, aki úgy tudott beszélni, hogy elszédültek az emberek.

- Csak az ilyen gazember imponál odaát, - mondotta bizalmasan Stefikének, ki észrevette,

-143-

hogy leendő férjében kidagad a budai góg, mely abba a régi mondásba volt foglalható, melyet valamikor Fábián úr recsegtetett:

- Nem tűröm a komiszságokat!

Ezt az elvet szigorú konzekvenciával vitte keresztül minden vonalon. Legelsőnek Primusz mester és élete párja érezték meg terhes nyomatékkal. Primusz úr ugyanis letette a gyalut és megszüntette a reparálást. Reggeltől estig ott ült a Szomjas Pacsirtában és a Zöld Hordóban, ahol istentelen magyar nótákra tanította a dalárdát, úgy, hogy az asszonyi népek riadtan dugták be fülüket. Primusz úrnak úgy megnőtt a tekintélye, hogy már messziről lesüvegelték az iparosok, kik eddig szóba sem állottak vele. A bádogosok, lakatosok és cserépfedők hozzádörgölöztek, mert ki tudja, nem tud-e valami munkát kijárni a vejénél? Az erős Tóni visszaitta vele a pertut, s elfoglalá régi helyét a bormérésekben, mert Primusz mester nem adhatta oda magát ilyen alacsony dolgoknak. Hitele megnyílt és bár sohasem fizetett, úgy élt, mint egy fejedelem. A szégyenlős vizivárosi asszonyok, kik csak félfüllel hallgatták beszédjét, most megnyitották előtte mindkét fülüket (sokan még ajtójukat is) és nagy kárörömére minden leányos anyáknak erkölcsstelen életet folytatott vala.

Kiskirálysága azonban nem tartott sokáig, csak az esküvőig. Esküvő után az ifjú Groll kemény szóval adta tudtára, hogy nem tűri a komiszságokat és elrendelé, hogy apósa hurcolkodjék Pestre. Mert itt elrontja a levegőt. E szigorú rendeletnek mégis volt enyhítése. Az, hogy ezután havi pénzek járnak a Groll irodától és hogy - Fábián úr megígérte, hogy sűrűn ellátogat a túlsó oldalra, ahol násza ura jobban kiismeri magát az asszonyok körül. Mert dolgozni csak Budán, élni pedig csak Pesten lehet.

-144-

És egy esztendőre a behurcolkodás után megint stráfkocsi csörömpölte föl hajnali álmából a Medve-utcát. A dalárdisták már ébredő asszonyokat találtak az ablakokban, kik jóleső elégtétellel látták, hogy rakják föl a kocsi tetejére a kopott bútorokat. A dalárda nótázott, a dalosok ittak, a két meklenburgi nekilódítá a szekeret és bokkrétás fejjel megindult a Margithíd felé. Az országúti barátok templomában reggeli misére muzsikáltak a harangok és Primuszné asszonyság a szeméit törölgette a gyalogúton. Eszébe jutottak a régi álmok: a zsírbafuló élet hazajáró lelke kísértette.

- Nem érdemes leányokat nevelni - sóhajtott, mire Primusz mester, ki éppen kibukkant a Szomjas Pacsirta ajtaján, átrikkantott hozzá:

- Ugyan ne kacérkodj, Mári!

Ica a csendes tavaszi estéken elsétálgatott az urával. Békés, csendes, egyszerű emberek voltak. Ott laktak a hegyoldalban és amikor elmentek a Három Korona előtt, egy papagályt vettek észre az egyik ablakban. Mérges, haragos állat volt és nem tudni miért, folytonosan ezt rikácsolta:

- Au revoir! Au revoir excellence... Au revoir...

V É G E

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK A HÁROM GALAMB: REGÉNY ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may

demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses.

Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.